

Årsrapport 2011

SpareBank 1 Gruppen

SpareBank

Innhold

Styrets årsberetning	3	Note 31	Maksimal kredittespønering, ikke hensyntatt pantestillelser	62	
Resultatregnskap	18	Note 32	Gjenværende kontraktsmessig løpetid på finansielle forpliktelser	62	
Utvidet resultat	19	Note 33	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån og premieinntekter	63	
Balanse	20	Note 34	Markedsrisiko knyttet til valutarisiko	64	
Kontantstrømoppstilling	21	Note 35	Markedsrisiko knyttet til renterisiko	64	
Endring i egenkapital	22	Note 36	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	65	
Note 1	Generell informasjon	23	Note 37	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	66
Note 2	Regnskapsprinsipper	23	Note 38	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	66
Note 3	Finansiell risikostyring	29	Note 39	Kapitaldekning	67
Note 4	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	35	Note 40	Fordring på reassurandør	68
Note 5	Endringer i konsernstruktur	36	Note 41	Fordring på forsikringstaker	68
Note 6	Segmentinformasjon	40	Note 42	Forsikringsforpliktelser i livsforsikring	68
Note 7	Netto premieinntekter forsikring	41	Note 43	Forsikringsteknisk avsetning i skadeforsikring	70
Note 8	Netto provisjonsinntekter	41	Note 44	Gjeld vedrørende gjensforsikring	72
Note 9	Inntekter og kostnader fra finansielle eiendeler og gjeld	42	Note 45	Forsikringsrisiko i livsforsikring	72
Note 10	Nettoinntekter investeringseiendommer	43	Note 46	Forsikringsrisiko i skadeforsikring	74
Note 11	Andre inntekter	43	Note 47	Lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte	76
Note 12	Driftskostnader	43	Note 48	Pensjoner	77
Note 13	Eierstruktur	44	Note 49	Antall ansatte og årsverk	80
Note 14	Goodwill	44	Note 50	Skatt	81
Note 15	Andre immaterielle eiendeler	45	Note 51	Andre forpliktelser	82
Note 16	Investeringer i datterselskaper	46	Note 52	Vesentlige transaksjoner med nærstående parter	82
Note 17	Investeringer i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	46	Note 53	Hendelser etter balansedagen, tvistesaker	85
Note 18	Eiendom, anlegg og utstyr	48	Note 54	Omarbeidet balanse for SpareBank 1 Gruppen konsern per 31. desember 2010	86
Note 19	Andre eiendeler	49		Erklæring i henhold til verdipapirhandelloves § 5-5	87
Note 20	Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser	49		Revisjonsberetning	88
Note 21	Verdsettelseshierarki	50		Kontrollkomiteens uttalelse	90
Note 22	Verdipapir virkelig verdi	53		Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse – policy på området	91
Note 23	Finansielle derivater	54		Styrets retningslinjer for samfunnsansvar	93
Note 24	Verdipapirer tilgjengelig for salg	55		Revisjonsutvalget	95
Note 25	Obligasjoner målt til amortisert kost	55		Kompensasjonsutvalget	96
Note 26	Virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	56		Proforma regnskap for SpareBank 1-alliansen	97
Note 27	Investeringseiendommer	57			
Note 28	Utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner	58			
Note 29	Tap på utlån og garantier	60			
Note 30	Kredittespønering for hver interne risikorating	61			

Styrets årsberetning for 2011

SpareBank 1 Gruppen

VIRKSOMHETEN I 2011

- Svak utvikling i verdipapirmarkedene kombinert med natur- og storskader ga redusert inntjening for SpareBank 1 Gruppen
- Rekordresultat i SpareBank 1 Livsforsikring AS skyldes blant annet betydelig forbedret administrasjonsresultat. Selskapet opprettholdt gode buffere gjennom året
- Høyt innslag av storskader, flom og uvær ga negativt forsikringsresultat i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern
- Inkassoselskapet Conecto AS ble med virkning fra 1. januar 2011 fusjonert med Actor Fordringsforvaltning AS
- Kraftig satsing på et nasjonalt kapitalmarkedsmiljø gjennom SpareBank 1 Markets AS
- SpareBank 1 Gruppen besluttet å etablere eget kortselskap

SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom datterselskaper produserer, leverer og distribuerer produkter innenfor skadeforsikring, livsforsikring, fondsforvaltning, kapitalmarkedsvirksomhet, factoring, inkasso og langtids- overvåkning.

SpareBank 1 Gruppen AS er eid av SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %), SpareBank 1 SMN (19,5 %), SpareBank 1 SR-Bank (19,5 %), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %), Sparebanken Hedmark (12 %) og Landsorganisasjonen i Norge/fagforbund tilknyttet LO (10%). SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø, og konsernets primærmarked er Norge.

I årsberetningen benyttes SpareBank 1 Gruppen AS om holdingselskapet, og SpareBank 1 Gruppen om konsernet.

SpareBank 1 Gruppen oppnådde et resultat før skatt på 387,3 mill. kroner i 2011, mot 985,1 mill. kroner i 2010. Resultat etter skatt ble 525,8 mill. kroner, mot 831,5 mill. kroner i 2010. Resultatet ga en annualisert egenkapitalavkastning på 11,1 %, mot 18,7 % i 2010. 2011 var et år karakterisert av svake finansmarkeder og høye skadepresenter. I tillegg ble det i 2010 foretatt enkelte

større inntektsføringer på til sammen 245 mill. kroner, herav en inntektsføring av negativ goodwill på 117,9 mill. kroner i forbindelse med oppkjøpet av Unison Forsikring AS.

Samlet forvaltningskapital for SpareBank 1 Gruppen var 42,0 mrd. kroner per 31. desember 2011. Dette representerer en vekst på ca 3 % fra 2010.

Kapitaldekningen for SpareBank 1 Gruppen per 31. desember 2011 var 16,2 %, mot 16,1 % ved utgangen av fjoråret. Kjernekapitaldekningen ved utgangen av 2011 utgjorde 14,6 %, mot 12,5 % i fjor. Kapitalsituasjonen i SpareBank 1 Gruppen vurderes som tilfredsstillende og det er styrets vurdering at konsernet er godt kapitalisert til å møte forventede krav i forbindelse med Solvency II-regelverket.

SpareBank 1 Livsforsikring AS oppnådde i 2011 det beste resultatet i selskapets historie til tross for fall i aksjemarkedene. Gjennom 2011 har SpareBank 1 Livsforsikring AS opprettholdt gode buffere, noe som bidro til at selskapet i mindre grad ble påvirket av markedsuren gjennom året. Resultatutviklingen i selskapet viser et betydelig forbedret administrasjonsresultat i 2011. Selskapet fikk et renteresultatet på 368,5 mill. kroner i 2011 som er en økning på 51,2 mill. kroner fra 2010. SpareBank 1 Livsforsikring AS styrket avsetningene av reservene på grunn av økt levealder med 187,3 mill. kroner. Selskapet fikk en skatteinntekt i 2011 på 97,8 mill. kroner. Dette skyldtes en kombinert effekt av fritaksmetoden og at avsetningen til kursreguleringsfondet kom inn under skattelovens bestemmelse om fradragsrett for forsikringsmessige avsetninger. Finansdepartementet har fremmet forslag om at fritaksmetoden ikke skal gjelde aksjer mv. som inngår i kollektiv- og investeringsvalgporteføljen til livsforsikringselskaper fra og med 1. januar 2012. Forventet effekt er at skattekostnaden vil nærme seg den alminnelige skattesatsen på 28 %.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde en sterk bestandsvekst

i 2011 og styrket sine markedsandeler innen landbasert skadeforsikring. Målt i bestandspremie var veksten på 515 mill. kroner, tilsvarende 11,0 %. Høyt innslag av naturskader og et større antall storskader har medført økte erstatningskostnader i forhold til 2010, slik at brutto skadeprosent i 2011 ble 80,9 %, tilsvarende en økning på 3,6 prosentpoeng fra 2010.

ODIN Forvaltning konsern hadde 23,4 mrd. kroner under forvaltning per 31. desember 2011. Dette var en reduksjon på 8,9 mrd. kroner fra 2010. ODIN Forvaltning konsern hadde i 2011 netto innløsning i aksjefond på 1,9 mrd. kroner. Forvaltningshonorar ble 303,5 mill. kroner i 2011, som var 14,4 mill. kroner lavere enn i 2010.

For SpareBank 1 Markets konsern, ble resultatet i 2011 et underskudd på 154,8 mill. kroner. 2011 har vært et år med fokus på investeringer for å få på plass de nødvendige rammevilkår for en sterk kapitalmarkedsenhet. Gjennom investeringer i human kapital og infrastruktur er alle forretningsområder blitt vesentlig styrket. Resultatet for året er preget av den oppbyggingen som har funnet sted, samtidig som en utfordrende markedsituasjon har påvirket inntekspotensialet for alle aktører i bransjen.

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern, med forretningsområdene factoring, inkasso og langtidsovervåkning, oppnådde et resultat før skatt på 27,9 mill. kroner i 2011. Factoringvirksomheten, organisert i SpareBank 1 Gruppen Finans AS, var landets tredje største med en markedsandel i 2011 på 14,1 %, mot 11,6 % i 2010. For inkassovirksomheten, organisert i Conecto AS, ble resultat før skatt i 2011 24,7 mill. kroner, mot 19,5 mill. kroner i 2010. Til tross for reduserte salærsetser og noe fallende saksinngang har inkassovirksomheten opprettholdt omsetningen gjennom engangsinntekter, høyere løsningsgrad og en større andel næringssaker. Actor Fordringsforvaltning AS og Conecto AS ble fusjonert til ett integrert inkassoselskap med virkning fra 1. januar 2011.

SpareBank 1 Gruppen har de siste årene, gjennom en rekke kjøp og strukturendringer, foretatt strategiske satsinger innenfor viktige produktområder med inkasso, factoring og kapitalmarkedsområdet som de ferskeste eksemplene. Målet er kontroll på produkt- og verdikjeden til beste for både kunder og eiere. SpareBank 1 Gruppen ønsker også å tilby produkter og tjenester innenfor kort- og betalingsområdet gjennom et eget selskap. Det ble derfor i 2011 besluttet å etablere kortvirksomhet.

SPAREBANK 1-ALLIANSEN

SpareBank 1-alliansen består av totalt 15 selvstendige banker, SpareBank 1 Gruppen AS med datterselskaper, Bank 1 Oslo Akershus AS og BN Bank ASA. De selvstendige bankene i alliansen er:

- Samarbeidende Sparebanker (SamSpar)

- Sparebanken Hedmark
- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 SR-Bank

SamSpar er en sammenslutning av flere mindre sparebanker.

Disse sparebankene er:

- SpareBank 1 Buskerud-Vestfold
- SpareBank 1 Gudbrandsdal
- SpareBank 1 Hallingdal
- SpareBank 1 Lom og Skjåk
- SpareBank 1 Modum
- SpareBank 1 Nordvest
- SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg
- SpareBank 1 Ringerike Hadeland
- SpareBank 1 Søre Sunnmøre
- SpareBank 1 Telemark
- SpareBank 1 Østfold Akershus

Alliansen er et bank- og produktsamarbeid. Alliansen er samlet sett en av de største tilbydere av finansielle produkter og tjenester i det norske markedet. Bankene i SpareBank 1-alliansen distribuerer SpareBank 1 Gruppens produkter og samarbeider på sentrale områder som merkevare, arbeidsprosesser, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. Alliansen har inngått strategiske samarbeidsavtaler med LO og LOs fagforbund, og leverer finansielle produkter og tjenester til LOs medlemmer gjennom fordelingsprogrammet LOfavør.

Et overordnet mål for SpareBank 1-alliansen er å sikre den enkelte banks selvstendighet og regionale forankring gjennom sterk konkurranseevne, lønnsomhet og soliditet. Samtidig representerer SpareBank 1-alliansen et konkurransemessig fullverdig bankalternativ på nasjonalt nivå. For å oppnå felles mål, har bankene i alliansen etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Markedsinnsatsen i alliansen er i hovedsak rettet mot personmarkedet, små og mellomstore bedrifter og forbund tilknyttet LO.

Produktselskapene, etablert under SpareBank 1 Gruppen AS, og alliansebankene har utviklet en felles teknologiplattform. Erfaringsutveksling og overføring av kompetanse innenfor alliansen, basert på beste praksis, er et viktig element for å utvikle alliansen videre. Som et ledd i denne satsingen, er det etablert kompetansesentra for henholdsvis kredittstyring i Stavanger, betaling i Trondheim og læring i Tromsø.

SpareBank 1-alliansen forvaltet ved utgangen av 2011 til sammen ca 710 mrd. kroner, mot ca 665 mrd. kroner i 2010.

SpareBank 1 Gruppens hovedfunksjoner innen SpareBank 1-alliansen er todelt:

- Drive og utvikle finanskonsernet med produksjon og leveranse av konkurransedyktige produkter og tjenester for distribusjon gjennom alliansebankene, øvrige banker, som har distribusjonsavtale med selskap i SpareBank 1 Gruppen, og LO. Dette arbeidet er organisert i selskapet SpareBank 1 Gruppen AS.
- Drive og utvikle alliansesamarbeidet med felles forvaltning, utvikling og gjennomføring av aktiviteter som gir stordrifts- og kompetansefordeler. Dette arbeidet er organisert i selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA.

Selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA utgjør den administrative overbyggingen for alliansesamarbeidet. Selskapet ivaretar finansiering av og eierskap til applikasjoner, konsepter, kontrakter og merkevare på vegne av deltakerne i alliansesamarbeidet.

Selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA eies av:

- SpareBank 1 SR-Bank (17,74 %)
- SpareBank 1 SMN (17,74 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (17,74 %)
- Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA (17,74 %)
- Sparebanken Hedmark (11,3 %)
- SpareBank 1 Gruppen AS (10,0 %)
- Bank 1 Oslo Akershus AS (7,74 %)

EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Aksjene i SpareBank 1 Gruppen AS er ikke børsnotert, men selskapet hadde per 31. desember 2011 obligasjonslån notert på Oslo ABM. Selskapet har, som vist i avsnittet om «virksomheten i 2011», en konsentrert aksjeeierstruktur. Alle aksjeeiere og aksjeeiergrupperinger er representert i styret enten direkte eller indirekte. Det er løpende og god kontakt med alle aksjeeiere og aksjeeiergrupperinger i selskapet. Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har drøftet «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse», og sluttet seg til denne der den gir føringer som er aktuelle og relevante for et selskap som ikke har aksjer notert på børs.

Styrets samlede redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse er inntatt i årsrapporten for 2011.

Ledergruppene

SpareBank 1 Gruppen har to ledergrupper, og dette er konsernledelsen og allianseledelsen. Konsernledelsen har ansvaret for å drive og utvikle finanskonsernet, og har fokus på resultater og drift knyttet til selskapene i konsernet. Allianseledelsen har ansvaret for det operative samarbeidet mellom SpareBank 1 Gruppen og

SpareBank 1-bankene. Lederen for allianseledelsen er representert i konsernledelsen.

Opplysning om godtgjørelse

Opplysninger om godtgjørelse til administrerende direktør, konsernledelsen, styret, representantskap og kontrollkomiteén fremgår av regnskapets note 47, og opplysninger om godtgjørelse til revisor fremgår av note 12.

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Gruppen AS har som langsiktig mål å utbetale 30–50 % av overskuddet, på konsolidert nivå, som netto utbytte til eier. Ved fastleggelse av netto utbytte for SpareBank 1 Gruppen skal det legges vekt på at man har en tilfredsstillende kjerne- og total kapitaldekning i forhold til planlagt vekst, samt at den finansielle stilling for øvrig vurderes som tilfredsstillende i forhold til interne ICAAP-beregninger og konsernets likviditet. Målet er at kjernekapitalen inklusive fondsobligasjoner skal utgjøre minimum 11 % og total kapitaldekning minimum 13 %. SpareBank 1 Gruppen skal opprettholde de mål til kapitaldekning som etableres under Solvency II-regimet med god margin.

SPAREBANK 1 GRUPPEN – RESULTATER OG NØKKELTALL

SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet avlegger regnskap i tråd med EU-godkjent IFRS (International Financial Reporting Standards).

SpareBank 1 Gruppen oppnådde i 2011 et resultat før skatt på 387,3 mill. kroner, mot 985,1 mill. kroner i 2010. Usikkerhet og uro i finansmarkeder kjennetegnet utviklingen i finansresultatene, som utgjør en betydelig del av konsernets verdiskapning. Natur- og storskader har også preget resultatet i 2011.

Resultat etter skatt ble 525,8 mill. kroner og dette ga en annualisert egenkapitalavkastning på 11,1 %. Konsernet hadde en skatteinntekt på 138,5 mill. kroner i 2011, mot en skattekostnad på 153,6 mill. kroner i 2010. Den høye skatteinntekten skyldes blant annet beregnet effekt av fritaksmetoden.

Resultat per forretningsområde:

Mill. kroner	2011	2010
Resultat datterselskaper før skatt:		
SpareBank 1 Livsforsikring AS	414,1	350,4
SpareBank 1 Skadeforsikring konsern ¹⁾	185,3	641,1
ODIN Forvaltning AS	21,8	64,6
SpareBank 1 Markets konsern	-154,8	-57,6
SpareBank 1 Medlemskort AS	12,1	11,1
SpareBank 1 Gruppen Finans konsern ²⁾	27,9	8,6
Konsernjusteringer	28,7	17,8
Sum resultat datterselskaper før skatt	535,1	1 036,0

- 1) Unison Forsikring AS er konsolidert inn i SpareBank 1 Skadeforsikring fra og med 1. juli 2010.
- 2) Conecto AS er 100 % eid av SpareBank 1 Gruppen Finans AS med regnskapsmessig virkning fra og med 10. september 2010. Resultat før dette er ført direkte mot egenkapitalen.

SpareBank 1 Livsforsikring AS

SpareBank 1 Livsforsikring AS' produkter distribueres i all hovedsak gjennom bankene i SpareBank 1-alliansen og LO.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2011	2010
Risikoresultat etter tekniske avsetninger	241,4	325,4
Administrasjonsresultat	-65,9	-186,9
Renteresultat	368,5	317,3
Oppreservering	-187,3	-45,3
Vederlag for rentegaranti	22,7	29,9
Samlet resultat før tilleggsavsetninger	379,4	440,4
Avsetning til tilleggsavsetninger	-	-125,3
Resultat til kunder	-61,5	-36,3
Avkastning på selskapets midler	96,2	71,6
Resultat til eier før skatt	414,1	350,4
Skattekostnad	97,8	-60,2
Resultat til eier etter skatt	511,9	290,2

SpareBank 1 Livsforsikring AS oppnådde i 2011 det beste resultatet i selskapets historie til tross for fall i aksjemarkedene. Dette skyldes blant annet at selskapet har bygget og opprettholdt gode buffere gjennom året. Resultat til eier før skatt ble 414,1 mill. kroner i 2011, mot 350,4 mill. kroner i 2010. Totalresultat etter skatt ble 511,9 mill. kroner, som er en bedring på 221,7 mill. kroner fra 2010. Selskapet hadde en skatteinntekt på 97,8 mill. kroner i 2011, mot en skattekostnad på 60,2 mill. kroner året før. Årsaken til den høye skatteinntekten er blant annet beregnet effekt av fritaksmetoden for aksjerelaterte investeringer.

Risikoresultat

Netto risikoresultat er redusert med 84,0 mill. kroner sammenlignet med 2010, og utgjorde 241,4 mill. kroner i 2011. Dette skyldes i hovedsak en kraftig økning i erstatningsavsetninger vedrørende utførhet innen individuelle renteforsikringer og økte uføreerstatninger innen grupplivsforsikringer og kollektive pensjonsforsikringer. Det var en bedring i risikoresultatet innen individuelle kapitalforsikringer og ulykkesforsikringer.

Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet ble minus 65,9 mill. kroner i 2011, noe som er en forbedring med 121,0 mill. kroner sammenlignet med 2010. Forbedringen har sammenheng med at det i 2010 ble gjennomført et lønnsomhetsprogram, hvor det ble identifisert mulige tiltak for kostnadsbesparelser og økte inntekter. Det meste av administrasjonsunderskuddet i 2011 oppstod innen driften av kollektive pensjonsforsikringer.

Avkastningsresultat

Av avkastningsoverskuddet i 2011, ble 187,3 mill. kroner benyttet til å styrke premiereserven på grunn av forventning om økt levealder. Tilsvarende avsetning i 2010 var 45,3 mill. kroner. Oppreserveringen ble gjort i stedet for å styrke tilleggsavsetninger ved årets slutt. Selskapet hadde tilleggsavsetninger på 344,1 mill. kroner ved utgangen av 2011.

Verdijustert kapitalavkastning i kollektivporteføljen under ett ble 2,5 % i 2011. Den bokførte kapitalavkastningen ble 5,4 %. I 2010 ble tilsvarende avkastning henholdsvis 7,1 % og 5,2 %. I selskapsporteføljen ble kapitalavkastningen 4,3 % i 2011, mot 4,5 % året før.

Aktivaallokering per portefølje per 31.12.2011:

Kollektivporteføljen	2011	2010
Aksjer	13,8 %	14,8 %
Annet	-0,2 %	7,1 %
Eiendom	21,0 %	21,5 %
Obligasjoner, amortisert kost	28,0 %	21,8 %
Obligasjoner, markedsverdi	37,4 %	34,8 %
Verdi (mill. kroner)	15 707	16 030

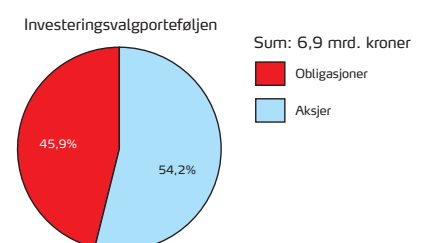
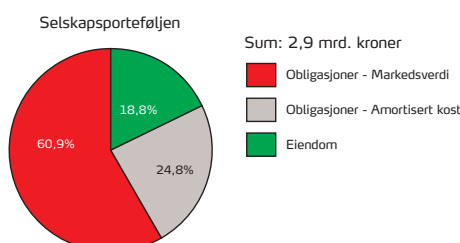
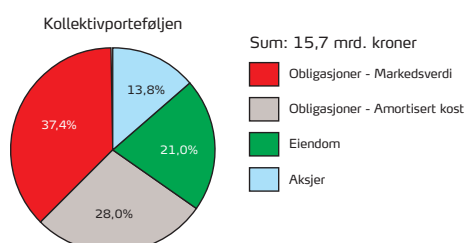
Selskapsporteføljen	2011	2010
Aksjer	0,0 %	0,1 %
Annet	-4,5 %	17,0 %
Eiendom	18,8 %	21,7 %
Obligasjoner, amortisert kost	24,8 %	11,1 %
Obligasjoner, markedsverdi	60,9 %	50,1 %
Verdi (mill. kroner)	2 862	2 844

Investeringsvalgporteføljen	2011	2010
Aksjer	54,2 %	61,0 %
Annet	-0,1 %	0,0 %
Obligasjoner	45,9 %	39,0 %
Verdi (mill. kroner)	6 896	6 701

Soliditet og kapitalforhold

Selskapets forvaltningskapital var 26,6 mrd. kroner per 31. desember 2011. Dette tilsvarer en økning på 0,5 % fra 2010.

Bufferkapitalen, etter foreslått disponering av årets resultat, utgjorde 1,7 mrd. kroner, tilsvarende 11,0 % av de forsikringsmessige avsetningene. Til sammenligning utgjorde bufferkapitalen 2,3 mrd. kroner året før, tilsvarende 14,6 % av de forsikringsmessige avsetningene. Hovedårsaken til endringen, er nedgangen i kursreguleringsfondet fra 616,9 mill. kroner i 2010 til 184,9 mill. kroner i 2011.

Selskapets kapitaldekning var 18,5% ved utgangen av 2011, mot 19,3% ved utgangen av 2010. Hele den ansvarlige kapitalen består av kjernekapital. Et tidsbegrenset ansvarlig lån pålydende 200 mill. kroner med forfall 15. juni 2016 ble, med Finanstilsynets godkjenning, innfridd (call opsjon) 15. juni 2011. Selskapet ble i 2011 tilført 223,0 mill. kroner i egenkapital gjennom tilførsel av konsernbidrag.

Solvensmarginkapitalprosenten per 31. desember 2011 var 303,5%, mot 290,1% året før. Minstekravet til solvensmarginkapital er 100%. Ved utgangen av 2011 utgjorde solvensmarginkravet 794,6 mill. kroner, mot 859,0 mill. kroner i 2010.

Selskapet arbeider løpende med vurdering av konsekvensene av og tilpasning til det kommende Solvency II-regelverket.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er det ledende norske selskapet på salg av forsikring gjennom bank, men har også direkte distribusjon til privatkunder, samt salg via meglerkanalen til bedriftsmarkedskunder.

Resultatutvikling:

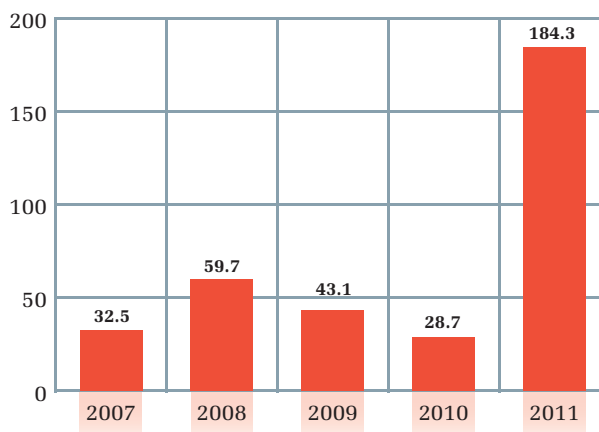
Mill. kroner	2011	2010
<i>Forfalt brutto premie</i>	5 358,2	4 731,8
Opptjente premier for egen regning	4 695,9	4 184,4
Påløpne erstatninger for egen regning	-3 784,0	-3 208,5
Forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning	-1 074,2	-880,6
Andre forsikringsrelaterte inntekter/kostnader	31,8	132,0
Andre tekniske avsetninger	93,2	39,6
Forsikringsresultat	-37,3	266,9
Netto finansinntekter	260,3	432,7
Andre kostnader	-	-2,7
Driftsresultat	223,0	696,9
Endring av sikkerhetsavsetning	-37,7	-55,8
Resultat før skatt	185,3	641,1
Skattekostnad	-94,6	-60,1
Resultat etter skatt	90,7	581,1

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern oppnådde et resultat før skatt på 185,3 mill. kroner i 2011, mot 641,1 mill. kroner i 2010. Bestandsveksten var sterk, og målt i bestandspremie var veksten på 515 mill. kroner, tilsvarende 11,0%. Veksten var solid både gjennom bankdistribusjon, LO og datterselskapet Unison Forsikring AS. Konsernet styrket sine markedsandeler innen landbasert skadeforsikring i 2011.

Erstatningskostnader

Resultatet for 2011 ble i stor grad preget av naturskader relatert til ekstremvær i 4. kvartal og flom tidligere på året. Totalt var brutto erstatninger knyttet til naturskader 184,3 mill. kroner i 2011. Dette er en vesentlig økning fra tidligere år, og 155,6 mill. kroner høyere enn i 2010. Erstatninger knyttet til naturskader utgjorde 3,6 prosentpoeng av konsernets brutto skadeprosent i 2011.

Brutto erstatninger, naturskader (mill. kroner):

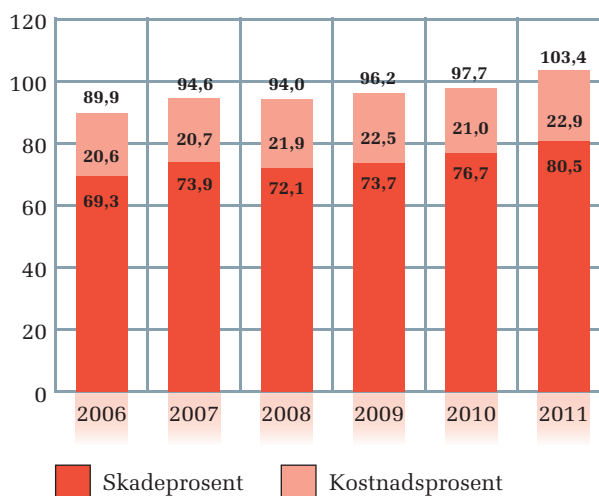
SpareBank 1 Skadeforsikring konsern ble i tillegg rammet av et uvanlig høyt innslag av storskader i 2011. Innen brann kombinert bedriftsmarked inntraff 6 storskader med erstatningssum på over 10 mill. kroner. Totale erstatninger knyttet til storskader var på 144 mill. kroner og utgjorde 2,8 prosentpoeng av konsernets brutto skadeprosent i 2011. Meldte skader i forbindelse med terroranslaget 22. juli utgjorde 63,4 mill. kroner.

Konsernets brutto skadeprosent i 2011 ble 80,9%, tilsvarende en økning på 3,6 prosentpoeng fra 2010.

Driftskostnader

Brutto kostnadsprosent i 2011 ble 22,5%, tilsvarende en økning på 1,7 prosentpoeng fra året før. Fjorårets kostnadsprosent var påvirket av en positiv engangseffekt på pensjon på 42,5 mill. kroner, samt fravær av lønnsomhetsprovisjoner til distributørene.

Utvikling i combined ratio for egen regning (%):

Combined ratio for egen regning, inkludert naturskader, utgjorde 103,4% i 2011, noe som var 5,7 prosentpoeng høyere enn i 2010.

Finansresultat

2011 var preget av turbulente finansmarkeder, noe som gjenspeiles i reduserte finansinntekter sammenlignet med 2010. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde finansinntekter på 260,3 mill. kroner i 2011, mot 432,7 mill. kroner i 2010. Finansavkastningen for konsernets portefølje var på 2,8 %. Konsernet oppnådde positiv avkastning, 3,7 %, på renteporteføljen, men negativ avkastning, minus 7,8 %, på aksjeporteføljen.

Kapitalforhold

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde ved utgangen av 2011 en total forvaltningskapital på 13,3 mrd. kroner. Dette var en økning på 9,5 % fra 2010. Kapitaldekningen utgjorde 32,8 % ved utgangen av året, som tilsvarer en overdekning i forhold til myndighetenes minimumskrav på 1.397 mill. kroner. Kapitaldekningen ble styrket med 0,3 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2010.

Unison Forsikring AS

Unison Forsikring AS er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Selskapet er en spesialisert samarbeidspartner for organisasjoner og deres medlemmer og tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringer. Unison Forsikring AS fikk et resultat før skatt i 2011 på minus 197,2 mill. kroner, og et resultat etter skatt på minus 158,0 mill. kroner i 2011. Resultat både før og etter skatt i 2010 var minus 49,9 mill. kroner. Gjennom 2011 har Unison Forsikring AS oppnådd sterk vekst i premievolum og bidratt til SpareBank 1 Skadeforsikring konserns økende markedsandel for landbasert skadeforsikring.

ODIN Forvaltning konsern

ODIN Forvaltning konsern er en av Norges største forvaltere av aksjefond. ODIN Forvaltning konsern er en verdiorientert aksjefondsforvalter, som på vegne av andelseierne investerer i undervurderte selskaper som har gode produkter, sterk kontantstrøm, solide balanser og høy utbyttekapasitet.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2011	2010
Forvaltningshonorar	303,5	317,9
Sum driftsinntekter	303,5	317,9
Lønnskostnader	-108,5	-104,2
Avskrivninger	-23,5	-14,8
Andre driftskostnader	-151,2	-137,8
Sum driftskostnader	-283,2	-256,8
Driftsresultat	20,3	61,1
Netto finansinntekter	1,5	3,5
Resultat før skatt	21,8	64,6
Skattekostnad	-7,0	-19,3
Resultat etter skatt	14,8	45,3

ODIN Forvaltning konsern oppnådde et resultat før skatt på 21,8 mill. kroner i 2011, sammenlignet med 64,6 mill. kroner året før. 2011 var et år preget av svært mye usikkerhet og uro i finans-

markedene. Dette førte til redusert forvaltningskapital gjennom året og et fall i forvaltningshonorarene. Det har i tillegg vært kostnader av engangskaraktér knyttet til investeringer for å gjøre ODIN Forvaltning konsern bedre rustet til å levere tjenester av høy kvalitet. Konsernet har gjennom 2011 gjort viktige grep som å styrke forvaltningsteam, utvide fondsporteføljen til å inkludere ett rentefond og tre attraktive kombinasjonsfond, samt videreutvikle investeringsprosesser.

Alle egenforvaltede aksjefond ga i 2011 svakere avkastning enn sine respektive benchmark. Dette skyldes i stor grad at verdiselskaper utviklet seg svakere enn vekstselskaper også i 2011.

Forvaltningskapital

Ved utgangen av 2011 forvaltet ODIN Forvaltning konsern til sammen 23,4 mrd. kroner, hvorav 22 mrd. i aksjefond. ODIN Forvaltning konsern hadde i 2011 netto innløsning i aksjefond på 1,9 mrd. kroner.

SpareBank 1-bankenes brede distribusjonsnettverk, distribusjon gjennom andre banker og distributører i Norge, Sverige og Finland, sammen med tiltakene iverksatt i 2011 gir et godt utgangspunkt for 2012.

SpareBank 1 Markets konsern

SpareBank 1 Markets konsern er et analysebasert kapitalmarkeds-miljø med virksomhet innenfor corporate finance, fremmedkapital og aksjemegling. SpareBank 1 Gruppen AS eide 97,2 % av aksjene i SpareBank 1 Markets AS ved utgangen av 2011. De resterende aksjene var eiet av ansatte.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2011	2010
Sum driftsinntekter	77,6	77,9
Andre inntekter	8,6	5,3
Lønn, bonus og andre personalkostnader	-159,6	-89,7
Avskrivninger	-8,0	-6,9
Andre driftskostnader	-71,2	-43,2
Driftsresultat	-152,6	-56,6
Netto finansinntekter	-2,2	-1,0
Resultat før skatt	-154,8	-57,6
Skattekostnad	41,7	16,8
Resultat etter skatt	-113,1	-40,8

Resultatet i 2011 ble et underskudd på 154,8 mill. kroner. Samlet omsetning i 2011 ble på 86,2 mill. kroner, mot 83,2 mill. kroner i 2010. Av omsetningen i 2011, var 35,9 mill. kroner i kurtasje fra aksje- og derivathandel, 29,6 mill. kroner i honorarer fra corporate finance, 15,1 mill. kroner fra fremmedkapital og 5,6 mill. kroner i andre inntekter.

SpareBank 1 Markets konsern gjennomførte i 2011 en restrukturering besluttet av styrene i selskapet og SpareBank 1 Gruppen AS. 2011

har i hovedsak vært benyttet til å få på plass de nødvendige rammevilkårene for en sterk kapitalmarkedsenhet. Gjennom investeringer i humankapital og infrastruktur er alle forretningsområder blitt vesentlig styrket. Resultat for året er preget av dette, samt av en utfordrende markedsituasjon som har påvirket inntekspotensialet for alle aktører i bransjen.

Konkurranskraften etter innføring av nye ressurser tilsier at selskapet går inn i 2012 med full markedskraft.

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern

SpareBank 1 Gruppen Finans AS produserer, leverer og distribuerer tjenester innen factoring, porteføljekjøp og porteføljeforvaltning. Selskapet har sin forretningsadresse i Oslo og driver factoringvirksomhet i Ålesund og Tromsø. SpareBank 1 Gruppen Finans AS eier 100 % av aksjene i Conecto AS som har sin virksomhet innen utenomrettslig og rettslig inkasso. Begge selskapene er organisert i et underkonsern i SpareBank 1 Gruppen AS hvor eierselskap og ledelse ligger i SpareBank 1 Gruppen Finans AS.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2011	2010
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	12,2	-5,6
Ledelse	-5,9	-9,3
Forretningsområdet Factoring	14,6	2,0
Forretningsområdet Portefølje	3,5	1,7
Conecto AS¹⁾	24,7	19,5
Sum resultat datterselskaper før skatt	36,9	13,9
Merverdiavskrivninger	-9,0	-5,3
Resultat før skatt	27,9	8,6
Skattekostnad	-8,8	-4,3
Resultat etter skatt	19,1	4,3

1) Conecto og Actor Fordringsforvaltning ble fusjonert per 1. januar 2011. Conecto ble kjøpt med regnskapsmessig virkning fra og med 10. september 2010.

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern oppnådde et resultat før skatt i 2011 på 27,9 mill. kroner, som var 19,3 mill. kroner bedre enn i 2010.

SpareBank 1 Gruppen Finans AS

Virksomheten i SpareBank 1 Gruppen Finans AS har i 2011 vært preget av arbeid med konsolidering og fokus på vekst for å styrke selskapets markedsposisjon. Selskapets samlede inntekter i 2011 var 74,5 mill. kroner, mot 94,4 mill. kroner i 2010. Inntektene i 2010 inkluderer et konsernbidrag på 26,0 mill. kroner. Resultat før skatt ble 12,2 mill. kroner, sammenlignet med et underskudd i 2010 på 5,7 mill. kroner.

Forretningsområdet Factoring

Forretningsområdet Factoring driver med finansiering innen områdene factoring og garantistillelse. Resultat før skatt i 2011 ble 14,6 mill. kroner, mot 2,0 mill. kroner i 2010. Reduserte utlånstap bidro til resultatforbedringen. Tap på utlån i 2011 var 0,4 mill. kroner mot 10,4 mill. kroner i 2010.

Området Factoring hadde i 2011 netto driftsinntekter på 58,1 mill. kroner, tilsvarende en økning på 5,7 mill. kroner fra 2010. Forretningsområdet merker press på marginene både på utlån og factoringvirksomheten. Klientomsetningen viser en god økning på 29,9%.

Forretningsområdet Portefølje

Forretningsområde Portefølje driver med oppkjøp av porteføljer av pengekrav som innføres i konsernets inkassoselskap. Resultatet før skatt i 2011 ble 3,5 mill. kroner, mot 1,7 mill. kroner i 2010, tilsvarende en bedring på 1,9 mill. kroner. Omsetningen i 2011 økte med 4,3 mill. kroner i forhold til 2010. Porteføljevolumet hadde en økning på 86 % og var 1.152 mill. kroner per 31. desember 2011. Den bokførte verdien ved årsskiftet var 78,3 mill. kroner, som er en økning på 43,8 mill. kroner fra 2010.

Conecto AS

Conecto AS driver sin virksomhet hovedsakelig innen inndrivelse av fakturakrav. Selskapet har også virksomhet innen fordringsforvaltning, prosessuell gjeldsfølgning og juridisk rådgivning.

Resultat før skatt i 2011 ble 24,7 mill. kroner, mot 19,5 mill. kroner i 2010. Til tross for reduserte salærsatser og noe fallende saksinnang har selskapet opprettholdt omsetningen gjennom engangsinntekter, høyere løsningsgrad og en større andel nærings saker.

SpareBank 1 Medlemskort AS

SpareBank 1 Medlemskort AS har som formål å drifte LO-forbundenes felles medlemsdatabase for medlemskortleveranse, innkreving av forsikringspremie for kollektiv forsikring, samt drift og administrasjon av fordelsprogrammet LOfavør for omlag 877.000 medlemmer. Selskapet samarbeider tett med LO og forbundene og er driftsleverandør av fordelskonseptet, LOfavør, til medlemmene på vegne av forbundene og LO. Selskapet har tre forretningsområder; medlemskortadministrasjonen, LOfavør fordelskonseptet, samt system- og reskontrodrift.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2011	2010
Driftsinntekter	58,5	62,2
Lønnskostnader	-6,6	-6,1
Driftskostnader Medlemskort	-2,0	-2,8
Driftskostnader LOfavør	-32,6	-36,4
Driftskostnader Reskontro	-6,1	-6,5
Sum driftskostnader	-47,3	-51,8
Driftsresultat	11,2	10,4
Netto finansinntekter	0,9	0,7
Resultat før skatt	12,1	11,1
Skattekostnad	-3,6	-3,1
Resultat etter skatt	8,5	8,0

Årsresultatet før skatt ble 12,1 mill. kroner, mot 11,1 mill. kroner i 2010. Resultatet etter skatt ble 8,5 mill. kroner, som var 0,5 mill. kroner bedre enn fjoråret.

SpareBank 1 Gruppen AS

SpareBank 1 Gruppen AS' eiendeler består foruten av aksjer i datterselskaper, av bankinnskudd og mindre eiendeler. Selskapet hadde likviditetsreserver per 31. desember 2011 på 414 mill. kroner, hvorav ubenyttede trekkrettigheter utgjorde 200 mill. kroner. Likviditetsreserven økte med ca 120 mill. kroner sammenlignet med 2010.

Egenkapitalen består av aksjekapital, overkursfond og opptjent egenkapital. Aksjekapitalen i SpareBank 1 Gruppen AS var 1.870 mill. kroner per 31. desember 2011, mens samlet egenkapital utgjorde 3.172 mill. kroner. Selskapet hadde en fri egenkapital ved utgangen av 2011 på 1.202 mill. kroner.

Kapitaldekning i 2011 var 40,0 %, mot 53,7 % i 2010. Kjernekapitaldekningen for selskapet utgjorde 35,4 % i 2011 og 44,9 % i 2010.

SpareBank 1 Gruppen

Beholdningen av kontanter og kontantekvivalenter i konsernet ble i løpet av 2011 økt med 185,0 mill. kroner til 1.276 mill. kroner. Økningen skyldes at netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter og finansieringsaktiviteter på henholdsvis 1.048 og 162,8 mill. kroner oversteg kontantstrømmen på 1.025 mill. kroner fra investeringsaktiviteter. Investeringsaktivitetene i 2011 var i hovedsak finansiert fra operasjonelle aktiviteter.

Den største endringene mellom driftsresultatet og kontantstrømmen fra operasjonelle aktiviteter for 2011 skyldes en økning i forsikrings-tekniske avsetninger på 677,2 mill. kroner. Verdipapirbeholdningen ble redusert med netto 1.006 mill. kroner til 30.077 mill. kroner per 31. desember 2011. Investeringsporteføljen er redusert med netto 36,2 mill. kroner til 4.154 mill. kroner. Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer hadde en netto økning på 528,1 mill. kroner til 1.905 mill. kroner. I 2011 ble det utbetalt utbytte til eierne på 440 mill. kroner.

SpareBank 1 Gruppen hadde en samlet egenkapital ved årsskiftet på 4.942 mill. kroner, mot 4.628 mill. kroner ved utgangen av 2010. Balanseført goodwill i konsernet per 31. desember 2011 utgjorde 861,1 mill. kroner, mot 850,8 mill. kroner året før.

Kapitaldekningen i konsernet utgjorde 16,2 % per 31. desember 2011, mot 16,1 % i 2010. Konsernets kjernekapitaldekning per 31. desember 2011 var 14,6 %, mot 12,5 % året før.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Styret finner at forutsetningene for fortsatt drift er ivarettatt gjennom det fremlagte årsregnskapet for 2011 og resultatprognoser for 2012. Utover forhold som er nevnt i beretningen, er det ikke inntrådt hendelser etter regnskapsårets utgang som er av vesentlig betydning for å vurdere selskapets stilling og resultat.

UTBYTTE

Styret foreslår at det for 2011 deles ut et utbytte på 433,9 mill. kroner fra SpareBank 1 Gruppen AS. Samtidig vil det bli gjennomført en aksjeemisjon på 430 mill. kroner mot aksjonærene, slik at selskapets soliditet opprettholdes.

RISIKOFORHOLD

Virksomheten i SpareBank 1 Gruppen er organisert i ulike forretningsområder gjennom datterselskaper. Det er store forskjeller i de enkelte datterselskaperens risikostruktur. De viktigste risikoarter konsernet er eksponert mot er markedsrisiko, forsikringsrisiko, eierrisiko, operasjonell risiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko, konsentrasjonsrisiko, strategisk og forretningsmessig risiko.

Året 2011 har gitt utfordringer på flere områder for SpareBank 1 Gruppen. Med en betydelig investeringsportefølje har resultatene blitt påvirket negativt av svake aksjemarkeder og et utfordrende rentemarked med økte kredittspreader. Finansresultatet for 2011 er derfor på et langt lavere nivå enn i 2010. I tillegg er resultatene påvirket av at SpareBank 1 Markets AS har vært gjennom en betydelig oppbygging mot en posisjon som en ledende kapitalmarkedsenhet. Selskapet vurderes nå å stå godt rustet til å etablere seg som en slagkraftig aktør innenfor kapitalmarkedsområdet. For SpareBank 1 Skadeforsikring AS har 2011 vært et år preget av høye skadepresenter, både knyttet til et stort antall storskader innenfor bedriftssegmentet og ekstra kostnader knyttet til utvikling av datterselskapet Unison Forsikring AS.

Ansvar for risikostyring, compliance og kontroll

Konsernstyret har ansvaret for risikostyring og compliance i konsernet. Selskapsstyrene har ansvar for risikostyringen og compliance i eget selskap.

Ansvaret for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til konserndirektør for strategi, risikostyring og analyse i morselskapet. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS.

Risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikre oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tilstrebelse av en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi

- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risikoprofil
- Sikre at en til enhver tid oppfyller alle regulatoriske kapital- og solvensmarginkrav

Internkontrollen i konsernet er regulert i sentrale styringsdokumenter, men er i hovedsak definert som et linjeansvar. I samsvar med «Forskrift for risikostyring og internkontroll» og konsernets egne retningslinjer foretas det en årlig gjennomgang av risikoforhold i virksomheten og det utarbeides tiltaksplaner i alle enheter med rapportering til de respektive selskapsstyrer. I tillegg gjennomføres også undersøkelser på tvers i konsernet i relasjon til internkontroll, personopplysningsloven og sikkerhetsmessige forhold. SpareBank 1 Gruppen har outsourcet internrevisjonen til Ernst & Young AS. Gjennom dette får konsernet tilført økt kompetanse. Internrevisjonens virksomhet dekker også datterselskapene.

Utvikling av risikostyringen i 2011

SpareBank 1 Gruppen er som finanskonsern underlagt et omfattende regelverk, som er under kontinuerlig utvikling. Innenfor forsikring er nytt regelverk for beregning av kapitalbehov, Solvency II, under utvikling.

Selv om Solvency II først forventes å bli gjeldende fra 1. januar 2014, arbeider SpareBank 1 Gruppen ut fra et mål om at en skal tilfredsstill alle Solvency II-krav fra 2013. På tilsvarende måte som Basel II-regelverket har hatt stor betydning for utvikling av risikostyring i bankene, vil Solvency II ha minst like stor effekt for beregning av kapitalbehov, samt behov for utvikling av nye modeller for styring av risikoen i forsikringsselskapene. Det foregår et betydelig utviklingsarbeid i forsikringsselskapene for å forberede seg på nye regler, herunder deltagelse i regulatoriske prøveprosjekter.

Morselskapet vil også bli omfattet av det kommende regelverket. Dette har gitt behov for å etablere en langt sterkere samhandling mellom risikomiljøene i selskapene. Dette er nødvendig for å sikre en mer konsistent og helhetlig risikostyring. Gjennom dette søkes også å sikre økt kompetanse på tvers i konsernet.

Risikokategorier

Konsernets risikoeksponering er i all hovedsak knyttet til markedsrisiko, forsikringsrisiko, eierrisiko, kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko, samt operasjonell risiko (herunder compliance risiko), likviditetsrisiko og strategisk og forretningsmessig risiko. Det henvises til regnskapets note 3, finansiell risikostyring, for en forklaring av de enkelte risikokategorier.

Markedsrisiko

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres

kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på en VaR-modell. En tilsvarende modell benyttes i oppfølgingen av hvert datterselskap. Datterselskapene i konsernet styrer og følger i tillegg opp egen risikoeksponering i henhold til egne modeller og rutiner.

For SpareBank 1 Livsforsikring AS ble verdjustert avkastning i kundeporteføljene 2,5 %, mens bokført avkastning i kundeporteføljene ble 5,4 %. SpareBank 1 Livsforsikring AS' kursreguleringsfond ble i løpet av 2011 redusert fra 616,9 mill. kroner til 184,9 mill. kroner. Tilleggsavsetningene per 31. desember 2011 utgjorde 344,1 mill. kroner mot 379,3 mill. kroner ved utgangen av fjoråret. Selskapet har ikke gjort endringer av betydning i aksjeporteføljen, men andelen i aksjeinvesteringer ble redusert på grunn av verdifall gjennom året. Bufferkapitalen i livselskapet utgjorde per 31. desember 2011 11,0 % av de forsikringsmessige avsetningene, mot 14,6 % per 31. desember 2010. Bufferkapitalen ble hovedsakelig redusert som følge av reduksjonen i kursreguleringsfondet. Til tross for dette vurderes livselskapets bufferkapitalsituasjon som tilfredsstillende.

SpareBank 1 Skadeforsikring AS har en konservativ investeringsprofil i sin investeringsportefølje, og fikk en finansavkastning på 2,8 % i 2011, mot 5,0 % i 2010. Selskapet hadde ved utgangen av 2011 en aksjeportefølje på 7,9 %. Tilsvarende utgjorde aksjeporteføljen 9,4 % i 2010. Selskapet har meget kort løpetid på sine renteplasseringer. 12,7 % av selskapets investeringsportefølje var plassert i eiendom, sammenlignet med 13,6 % i 2010. Markedsrisikoen i skadeselskapet vurderes som middels høy.

Eierrisiko

SpareBank 1 Gruppen AS' finansielle stilling anses totalt sett å være tilfredsstillende, gitt dagens risikoeksponering. Finansielt vurderes morselskapet å ha en tilstrekkelig finansiell kapasitet til å understøtte datterselskapenes vedtatte strategier.

Kredittrisiko

Kredittrisikoen i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS er relatert til investeringer i sertifikat- og obligasjonsmarkedet. Investeringer på dette området er gjennomgående relatert til høyt ratede papirer. Eksponeringen mot de såkalte PIGS-landene er svært begrenset. Livselskapet hadde per 31. desember 2011 en eksponering i Spania på 1,2 % av samlede finansielle eiendeler i selskaps- og kollektivporteføljene. Eksponeringen er mot spansk stat og spanske obligasjoner med fortrinnsrett. Til tross for et svært turbulent kredittmarked har SpareBank 1 Gruppen hatt en tilfredsstillende avkastning på sin renteportefølje og har ikke hatt kredittap knyttet til obligasjons- eller sertifikatporteføljen.

Risikoen knyttet til øvrige renteinvesteringer er begrenset til

selskaper som har høy kredittverdighet. Kredittrisikoen i denne delen av porteføljen vurderes som lav til moderat. Forsikrings-selskapene har i tillegg kredittisiko knyttet til ulike reassurandører. Ratingen følges nøye og risikoen vurderes som lav. I eiendomsporteføljen er det risiko knyttet til betjening av inngåtte leieavtaler. Også her vurderes risikoen som begrenset.

I SpareBank 1 Gruppen Finans AS er kreditttrisikoen knyttet til factoringvirksomheten. Totalt sett vurderes kreditttrisikoen i denne porteføljen som begrenset.

Konsentrasjonsrisiko

I både SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS er det antatt å være konsentrasjonsrisiko på investeringsiden, spesielt knyttet til investering i obligasjoner utstedt av finansinstitusjoner. SpareBank 1 Skadeforsikring AS har en viss konsentrasjonsrisiko knyttet til reassurandører. Det er ikke beregnet kapitalbehov for denne risikoen per 31. desember 2011.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisiko er en iboende del av virksomheten både i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Tap i SpareBank 1 Skadeforsikring AS kan oppstå som følge av svingninger i årets skadeprosent og utviklingstap på tidligere årganger. For SpareBank 1 Livsforsikring AS er forsikringsrisikoen først og fremst knyttet til risikoprodukter uten overskuddsdeling.

Både SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS avlaster risiko gjennom reassuranse, dels ved at reassurandører har overtatt vesentlige deler av risikoen innenfor enkelte forretningssegmenter og dels ved at egenregningsandelen for den enkelte skadehendelse er avgrenset ved gjenforsikring. Reassuransen dekker også kumuleskader og katastrofehendelser. Risikoen knyttet til reassurandørenes kredittverdighet går inn under kredittisiko.

Det anses å være tilfredsstillende kontroll med forsikringsrisikoen både i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i forbindelse med arbeid som gjøres for å oppfylle «Forskrift om risikostyring og internkontroll». Hovedtrekkene i dette arbeidet er at ledergruppen i det enkelte datterselskap og stabsområdet i holdingselskapet gjennomfører en prosess for å kartlegge operasjonell risiko før og etter gjennomførte tiltak. Arbeidet avdekket ingen alvorlige risikoforhold i konsernet i 2011.

I forbindelse med gjennomføring av konsernets ICAAP-beregninger er det etablert modeller for beregning av nødvendig

kapitalbehov for operasjonell risiko. Det henvises til Pilar 3-rapport for en nærmere beskrivelse av disse beregninger.

Alle styringsdokumenter i konsernet er oppdatert i 2011. Det er en egen compliance-funksjon i konsernet, som gjennomfører et kontinuerlig arbeid knyttet til overholdelse av lover, forskrifter, bransjestandarder og lignende, men også gjennom oppfølging av interne retningslinjer. Gjennom dette arbeidet sikres etterlevelse av lovpålagte risikoprosesser og en effektiv intern gjennomføring av disse. Compliance risiko på konsernnivå følges hovedsakelig opp i form av regelmessige kvalitative analyser, samt løpende i den daglige driften. På selskapsnivå utarbeides det compliance-rapporter også i forbindelse med forvaltning av investeringsporteføljene. Compliance-rapportering gjøres både til revisjonsutvalget, styret i morselskapet og de ulike datterselskapene på kvartalsvis basis.

Likviditetsrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen var i 2011 i hovedsak knyttet til morselskapet, og den vurderes som lav. Det er i 2011 etablert en konsernkontoordning som totalt sett reduserer likviditetsrisikoen. Det er et tett samarbeid på fundingområdet med de større SpareBank 1-bankene.

Strategisk og forretningsmessig risiko

SpareBank 1 Gruppen har etablert en beredskapsplan for behandling av omdømmesensitive saker. Det utarbeides som en del av dette blant annet en liste med aktuelle saker, som gjennomgås hvert kvartal for oppdatering. Arbeidet med en konkret sak initieres og ledes av konserndirektør for kommunikasjon.

Konsernet vil, sammen med alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretningsmessige risikoen i konsernet.

Endringer i regelverk

Etter utskillelsen av Bank 1 Oslo Akershus AS er ikke SpareBank 1 Gruppen AS pålagt å utarbeide ICAAP-dokumentasjon i henhold til Basel II-regelverket. Enkelte av datterselskapene i SpareBank 1 Gruppen er likevel pålagt å utarbeide ICAAP-dokumentasjon. SpareBank 1 Gruppen har i 2011, som i 2010, utarbeidet ICAAP-dokumentasjon i henhold til gjeldende Basel II-regelverk. Konsekvensen av dette er at kravene til tilsvarende rapportering i aktuelle datterselskaper bortfaller, og at ICAAP-dokumentasjon kun rapporteres til Finanstilsynet på konsernnivå.

SpareBank 1 Gruppen er å regne som et forsikringsdominert blandet finanskonsern. Konsernet vil således som nevnt omfattes av det kommende Solvency II-regelverket.

Pilar 3

Det vises til egen Pilar 3-rapport for en mer detaljert gjennomgang av konsernets kapital- og risikoforhold. Rapporten er utarbeidet i henhold til kravene gitt av del IX, kapittel 45 og 46, i kapitalkravsforskriften, samt for å dekke markedets økte krav til gjennomsiktighet og åpenhet vedrørende risikoforhold generelt. Pilar 3-rapport blir publisert på: <http://investor.sparebank1.no>.

ORGANISASJON OG ARBEIDSMILJØ

Organisasjon

SpareBank 1 Gruppen hadde totalt 1.272 ansatte og 1.237 årsverk ved utgangen av 2011. Tilsvarende tall for 2010 var henholdsvis 1.195 og 1.162. SpareBank 1 Gruppen AS hadde 234 ansatte og 229 årsverk per 31. desember 2011. Det var en økning i antall årsverk i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern med 34 som i stor grad var knyttet til skadeoppgjørsheten. SpareBank 1 Markets konsern økte antall årsverk i løpet av 2011 med 22.

Total turnover i 2011 for konsernet var 6,4 %. Tilsvarende tall for 2010 var 9,9 %, og var påvirket av et større lønnsomhetsprogram. Korrigert for avtalefestet førtidspensjon (AFP), alderspensjon og uførhetspensjon var konsernets turnover for 2011 4,9 %, mot 7,6 % i 2010.

HR-strategi

SpareBank 1 Gruppens HR-strategi bygger opp under konsernets visjon og verdier. Det overordnede målet er å tilrettelegge for at SpareBank 1 Gruppen skal:

- Tiltrekke de rette medarbeiderne gjennom fokus på verdiene «nær og dyktig»
- Beholde de beste medarbeiderne gjennom ansvarliggjøring, kommunikasjon og belønning av gode prestasjoner
- Utvikle medarbeidere gjennom involvering, klare mål og oppfølging

HR-strategien følger ansettelsesyklusen til en medarbeider og inneholder rammer og retningslinjer for hvordan SpareBank 1 Gruppen som arbeidsgiver skal forvalte og utvikle sin viktigste ressurs – sine medarbeidere.

HR-strategien inneholder retningslinjer som skal bidra til at SpareBank 1 Gruppen skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass uten noen form for diskriminering.

Kjerneverdiene for SpareBank 1-alliansen er «Nær og Dyktig». Dette innebærer at medarbeiderne skal være vennlige og hjelpsomme, ta initiativ og gi relevante råd.

Sentrale områder i SpareBank 1 Gruppens HR-strategi er: Traineeordning, lønn og belønning, friskvern (HMS), kompetanseutvikling, karrieremuligheter, livsfasepolitikk og likestilling.

Traineeordning

Traineeordningen ble innført i 2006, og er videreført siden. Til sammen 20 traineer har avsluttet sin traineepriode siden oppstarten av ordningen. Flere av disse har gått inn i sentrale stillinger i konsernet. SpareBank 1 Gruppen hadde i 2011 åtte traineer, og vil i 2012 rekruttere et nytt traineekull. Hensikten med traineeprogramet er å rekruttere fremtidige ledere og fagspesialister som i løpet av en to-års traineepriode vil opparbeide seg breddekompetanse innen konsernets ulike forretningsområder.

Lønn og belønning

Det gjennomføres regelmessige analyser for å sikre at konsernet har konkurransedyktige betingelser uten å være lønnsledende. Incentivordningen med overskuddsdeling på konsernnivå, og bonus på selskapsnivå ble videreført i 2011.

SpareBank 1 Gruppen har gjennomført endringer i konsernets godtgjørelsesordning i henhold til Finansdepartementets forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, som trådte i kraft 1. januar 2011. Policy for godtgjørelse i SpareBank 1 Gruppen er vedtatt av styret. De viktigste endringene i forhold til tidligere godtgjørelsespraksis er:

- Måleperiode/opptjeningsperiode for finansielle bonuskriterier endres fra ett år til to år for ledere
- Det innføres en modell for utsatt betaling der halvparten av oppnådd bonus gis i form av syntetiske egenkapitalbevis (en kurv av egenkapitalbevis)

Det vil årlig bli utarbeidet en skriftlig rapport om hvordan godtgjørelsesordningen i SpareBank 1 Gruppen AS praktiseres. Rapporten legges frem for kompensasjonsutvalget og selskapets styre.

Arbeidsmiljø og sykefravær

Arbeidsmiljøet i konsernet vurderes jevnt over til å være meget godt. Det gjennomføres årlige organisasjonsundersøkelser i konsernet, med videre oppfølging gjennom systematiske aktiviteter i organisasjonen for å rette på de svakheter som fremkommer i undersøkelsene. Organisasjonsundersøkelsen er ment å gi en måling av prestasjonskultur for å understøtte den kulturen konsernet ønsker å utvikle.

SpareBank 1 Gruppen har selskapsvise arbeidsmiljøutvalg. Vernetjenesten i selskapene arbeider aktivt og det er oppnevnt et sentralt AKAN-utvalg.

SpareBank 1 Gruppen videreførte i 2011 avtalene om Inkluderende Arbeidsliv for selskapene i konsernet. Sykefraværet i 2011 ble 3,8 %, som er lavt sammenlignet med bransjen. Det ble i løpet av 2011 gjennomført opplæring for henholdsvis ledere og verneombud i ulike temaer innen HMS. Dette ble gjort i samråd med de selskapsvise arbeidsmiljøutvalgene.

Det er registrert en arbeidsrelaterte ulykke og skade i 2011. Det var rapportert skader på bygningene i forbindelse med terrorangrepet i Oslo 22. juli 2011. Skadene gjelder stort sett glasskader på fasadene. Utover dette er det ikke rapportert flere skader på selskapets bygninger i 2011.

I SpareBank 1 Gruppens etiske retningslinjer er det fastsatt regler for hvordan ansatte og tillitsvalgte skal varsle dersom de får kunnskap om forhold som er i strid med blant annet lover, forskrifter eller konsernets interne regler. Det er også etablert en egen varslingsrutine.

Kompetanseutvikling

Felles HR- og kompetansearbeid i alliansen organiseres gjennom et HR-utvalg. HR-utvalget har som mandat å videreutvikle en felles overordnet HR-strategi, som blant annet innebærer å tiltrekke de riktige medarbeidere og å utvikle medarbeiderne.

SpareBank 1 Gruppen har egen overordnet kompetansestrategi. Fagopplæring og øvrige kompetansehevede tiltak initieres og

drives hovedsakelig i det enkelte datterselskap etter behov. Det er etablert programmer for lederutvikling på forskjellige nivåer som administreres felles for selskapene i SpareBank 1 Gruppen. Likeledes har SpareBank 1 Gruppen program for nøkkelressurser. I tillegg har Sparebank 1 Gruppen mentorprogram der sentrale ledere er mentorer for talenter.

Livsfase og likestilling

Konsernet har et livsfaseutvalg, som følger opp at blant annet likestillingsloven blir etterlevd i virksomheten. Utvalget har i tillegg fokus på hvordan SpareBank 1 Gruppen kan være en attraktiv arbeidsgiver for medarbeidere i ulike livsfaser.

Det er vedtatt en livsfasepolicy for konsernet der et av målene er å øke den reelle pensjonsalderen i konsernet. Dette for å redusere behovet for rekruttering, og samtidig dra nytte av verdifull kompetanse.

Av de ansatte i konsernet var 46 % kvinner og 54 % menn per 31. desember 2011. Av alle de ansatte arbeider 6,2 % av kvinnene og 1,4 % av mennene deltid. I konsernledelsen er to av ni medlemmer kvinner, og i allianseledelsen er tre av ni medlemmer kvinner. I de sentrale ledergruppene i morselskapet og datterselskapene er det samlet sett 23 % kvinner. Konsernet er opptatt av å øke andelen kvinner i ledende stillinger, og har iverksatt tiltak for å oppnå dette. Av åtte styremedlemmer i konsernstyret ved årsskiftet var det en kvinne, mens kvinneandelen i datterselskapsstyrene var i gjennomsnitt 36 %.

SpareBank 1 Gruppen anvender en metode for vurdering av roller og stillinger, for å sikre objektiv lønnsfastsettelse. I forbindelse med de årlige vurderingene av lønn er også likelønn i forhold til arbeid av lik verdi, et tema. Hovedårsaken til at det er et noe høyere lønnsnivå for menn enn kvinner i konsernet skyldes at det er flere menn enn kvinner i både ledende stillinger og tunge faglige stillinger.

SpareBank 1 Gruppen AS har som medlem av Finansnæringens Hovedorganisasjon i 2011 videreført deltagelsen i FUTURA-programmet. Dette er et utviklingsprogram som har som målsetting å øke kvinneandelen i rekrutteringsgrunnlaget for ledende stillinger.

Attraktiv arbeidsgiver

SpareBank 1 Gruppen opplever en økende interesse fra unge arbeidstakere. Konsernet ser på dette som et resultat av at SpareBank 1 fremstår som en sterk merkevare, kombinert med målrettede aktiviteter for å markedsføre SpareBank 1 Gruppen som en attraktiv arbeidsgiver på universiteter og høyskoler. Det ble rekruttert 161 nye medarbeidere i 2011, hvorav 59 kvinner og 102 menn. Majoriteten av de som ble ansatt har minst 3 års utdannelse utover videregående skole. De fleste nyansatte er i alderen 26 til 35 år, men konsernet har også i 2011 rekruttert medarbeidere i alle

aldersgrupper. Gjennomsnittsalder for medarbeidere i SpareBank 1 Gruppen var 42,5 år i 2011.

Arbeidet med å fremstå som en attraktiv arbeidsgiver med både spennende karrieremuligheter og konkurransedyktige betingelser, videreføres i 2012.

SAMFUNNSANSVAR

SpareBank 1 Gruppen forplikter seg til å ta hensyn til hvordan konsernets atferd påvirker mennesker, miljø og samfunn. Dette ansvaret stiller krav utover lovgivningen som finansmarkedet er underlagt. Samfunnsansvar dekker alt fra kapitalforvaltning og investeringer til inkluderende arbeidsliv og arbeidstakerrettigheter.

Samfunnsansvar dreier seg også om svindel- og skadeforebyggende tiltak, sikring av liv, helse og verdier, gode produkter til kundene, forretningsetikk, miljømessig påvirkning, kredittpolitikk, holdningsskapende arbeid og lokalt engasjement.

Miljøet, klimaregnskap og miljøfyrtårn

SpareBank 1 Gruppen har en begrenset påvirkning på miljøet rundt seg – både direkte og indirekte. Dette gjelder blant annet gjennom avfall, energibruk, reisevirksomhet, transport, materialvalg, innkjøp og vannforbruk.

SpareBank 1 Gruppen vil for fjerde år på rad utarbeide et klimaregnskap basert på det samlede energiforbruket knyttet til daglig drift av virksomheten. Det er også i gangsett et arbeid for at SpareBank 1 Gruppen skal bli miljøfyrtårnsertifisert fra 2012. Miljøfyrtårn er et norsk, offentlig sertifikat. Ordningen støttes og anbefales av Miljøverndepartementet. Klimaregnskapet blir publisert på: <http://investor.sparebank1.no>.

Samfunnsengasjement

SpareBank 1 Gruppen har engasjert seg i mikrokreditselskapet Kolibri Kapital. Mikrokreditt er smålån til fattige, foretaksomme mennesker i utviklingsland, som kan anvendes til utvikling av næringsvirksomhet eller bedring av boforhold. Kolibri Kapital henter inn penger i Norge gjennom løpende utvidelse av sin aksjekapital. Denne lånes i sin helhet ut til mikrobanks i Sør-Afrika, Asia og Sør-Amerika. SpareBank 1 Gruppen bidrar med aksjekapital.

SpareBank 1 Gruppen var i 2011 hovedsponsor for Landsforeningen for hjerte- og lungesykes (LHL) kvinnekampanje «Hjertelig hilsen». Målet for kampanjen var å bidra til økt kunnskap om kvinner og hjertesykdom, og skaffe penger til forskning på hjertesykdom blant kvinner.

Bankene i SpareBank 1-alliansen ga i 2011 tilsammen 416 mill.

kroner tilbake til lokalsamfunnet gjennom sponsorater og gavefond.

ENDRINGER I STYRET OG KONSERNLEDELSE

Tor-Arne Solbakken, nestleder i LO, erstattet den 26. januar 2011 Bente N. Halvorsen som medlem av styret. Samtidig trådte Terje Vareberg ut av styret. Arne Austreid, administrerende direktør i SpareBank 1 SR-Bank fra 1. januar 2011, ble fra samme tidspunkt valgt inn i styret som nestleder. Arne Austreid ble valgt til leder av styret i april 2011. Han etterfulgte Hans Olav Karde, administrerende direktør i SpareBank 1 Nord-Norge, som hadde vært styrets leder siden april 2010.

FREMTIDSUTSIKTER

Utsiktene for norsk økonomi er usikre ved inngangen til 2012. Det er likevel grunn til å tro at også 2012 vil bli et relativt godt år for Norge med fortsatt lav arbeidsledighet, lav rente og lav prisvekst som bidrar til økt kjøpekraft for husholdningene. De makro-økonomiske forutsetningene bør derfor være relativt gode for lønnsom vekst i 2012. På den andre siden vil volatile finansmarkeder gi usikkerhet knyttet til finansresultatene som utgjør en betydelig del av SpareBank 1 Gruppens verdiskaping.

Konsernet vil i 2012 fortsette arbeidet med samhandling på tvers av selskapene for å ta ut effektiviseringsgevinster, både kostnads-, inntekts- og kompetansemessig.

Med SpareBank 1 Gruppens produktbredde kombinert med samarbeidet med LO og SpareBank 1-bankenes distribusjonsnett, mener styret at SpareBank 1 Gruppen er godt posisjonert til å øke forretningsvolumet innenfor livsforsikring.

Produktene ytelsespensjon og fripoliser har i dag et utfordrende regelverk. Disse produktene har høy årlig garantert avkastning og vil derved bli kapitalkrevende under Solvency II-regelverket. Myndighetene arbeider med endringer i regelverkene som muligens vil medføre bedre lønnsomhet og redusere kapitalkravet.

Styret mener at utsiktene i 2012 er gode også for lønnsom vekst innenfor skadeforsikring. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern arbeider målrettet med ulike tiltak for å bedre både skade- og kostnadsprosent, og det forventes positive utslag av disse på skadeforsikringskonsernets combined ratio fremover.

SpareBank 1 Markets AS er under oppbygging. Styret forventer en betydelig resultatforbedring i 2012. Konkurranseskraften etter innfasing av nye ressurser tilsier at selskapet går inn i 2012 med full markedsstyrke. Markedssituasjonen forventes å forbli utfordrende på kort sikt, men det legges til grunn at aktiviteten tar seg gradvis opp

utover i 2012. Styret vurderer at SpareBank 1 Markets AS nå har forutsetninger for å etablere seg som et ledende kapitalmarkeds-miljø i Norge, noe som anses som strategisk viktig for SpareBank 1-alliansen.

Styrets oppfatning er at SpareBank 1 Gruppen vil kunne håndtere fortsatt volatilitet i finansmarkedene på en god måte også i 2012. SpareBank 1 Gruppen er gjennom sine ulike datterselskap eksponert mot verdipapirmarkedet, og utvikling i børskurser og rente påvirker i stor grad inntjeningen i konsernet. Gitt en normalavkastning i verdipapirmarkedet forventer styret et vesentlig bedre resultat i 2012.

Det er styrets vurdering at SpareBank 1 Gruppen er godt kapitalisert til å møte nye og strengere kapitalkrav som følge av innføring av Solvency II-regelverket.

TAKK FOR INNSATSEN

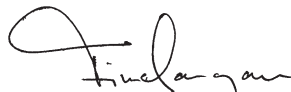
De ansatte har vist god innsatsvilje i 2011 som for mange av forretningsområdene har vært et krevende år. Det har vært et nært og godt samarbeid med de ansattes organisasjoner. Styret takker alle medarbeiderne i SpareBank 1 Gruppen for deres bidrag i 2011.

Oslo, 16. mars 2012

Arne Austereid
STYRETS LEDER

Hans Olav Karde

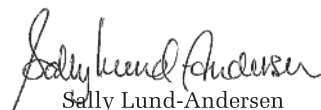

Bjørn Engaas

Finn Haugan

Knut Bekkevold

Richard Heiberg

Tor-Arne Solbakken

Sally Lund-Andersen

Kirsten Idebøen
ADM. DIREKTØR

Årsregnskap 2011

SpareBank 1 Gruppen

RESULTATREGNSKAP FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Morselskapet			Konsernet		
2011	2010	NOK 1 000	Note	2011	2010
-	-	Brutto premieinntekter forsikring		9 126 299	8 213 841
-	-	- avgitt reassurans		-604 478	535 217
-	-	Netto premieinntekter forsikring	7	8 521 821	7 678 624
23 856	15 920	Renteinntekter		138 293	98 447
86 758	61 422	Rentekostnader		111 643	85 196
-62 902	-45 502	Netto renteinntekter	9	26 650	13 251
-	-	Provisjonsinntekter		699 780	715 505
-	-	Provisjonskostnader		-924 856	846 205
-	-	Netto provisjonsinntekter	8	-225 076	-130 700
640	-1 310	Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	9	-250 111	1 547 267
-	3 641	Netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	9	622	30 596
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner til amortisert kost	9	47 046	75 049
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	9	242 977	259 255
-	-	Netto inntekter investeringseiendommer	10	263 003	399 410
629 293	606 274	Utbytte og konsernbidrag fra datterselskaper		2 932	-
-	4	Andre inntekter	11	340 974	384 321
567 031	563 107	Sum netto inntekter		8 970 838	10 257 073
-	-	Forsikringsytelser og erstatninger		7 238 159	7 496 694
-	-	Reassurandørens andel av erstatninger		-406 294	-488 154
-	-	Til/(fra) kursreguleringsfond i livsforsikring		-431 997	289 732
-	-	Midler tilført forsikringskunder i livsforsikring		31 104	142 363
-	-	Avsetning til tilleggsavsetninger		-	-
-	-	Tap på utlån, garantier mv	29	326	10 405
61 554	-25 957	Driftskostnader	12, 47	2 001 689	1 674 173
26 337	33 325	Avskrivninger og nedskrivninger	14, 15, 18	90 251	91 300
714	276	Andre kostnader		60 461	55 427
88 606	7 644	Sum kostnader		8 583 699	9 271 940
478 425	555 463	Driftsresultat		387 139	985 133
-	-	Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	17	150	-
478 425	555 463	Resultat av ordinær virksomhet før skattekostnad		387 289	985 133
43 132	109 008	Skattekostnad	50	-138 506	153 586
435 293	446 455	Årsresultat etter skatt		525 795	831 547
Årsresultatet tilordnes:					
		Kontrollerende interessers andel		529 905	841 025
		Ikke kontrollerende interessers andel		-4 110	-9 478

UTVIDET RESULTAT FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Oppstilling over regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer

Morselskapet				Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	Note	2011	2010
435 293	446 455	Resultat fra resultatregnskapet		525 795	831 547
-29 774	-1 057	Estimatavvik pensjon	48	-113 099	-76 215
-	-	Revaluering eiendom	18	-2 700	-12 656
-	-	Justering av forsikringsforpliktelse		-	3 228
-	-	Verdiendring aksjer tilgjengelig for salg	20,24	-301	-814
-	-	Omregningsdifferanse	2	450	-
8 337	296	Skatt	50	32 424	23 980
413 856	445 694	Totalt regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer		442 569	769 070
		Andel kontrollerende interesse		446 679	778 548
		Andel ikke kontrollerende interesse		-4 110	-9 478

BALANSE FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Morselskapet			Konsernet		
31.12.11	31.12.10	NOK 1 000	Note	31.12.11	31.12.10 ¹⁾
EIENDELER					
121 325	93 664	Eiendel ved utsatt skatt	50	8 026	-
-	-	Goodwill	5, 14	861 140	850 819
-	-	Andre immaterielle eiendeler	15	233 984	146 883
4 985 194	4 469 691	Investering i datterselskaper	16	-	-
10 147	10 147	Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	17	10 147	9 010
160 863	127 501	Eiendom, anlegg og utstyr	18	1 016 143	1 158 617
-	-	Fordring på reassurandør	40	1 411 156	1 494 338
202 067	243 351	Andre eiendeler	19, 31	698 476	609 877
-	-	Investeringseiendommer	27	4 153 878	4 190 037
-	-	Obligasjoner holdt til forfall	20, 25, 26, 31	4 522 630	4 679 131
-	-	Obligasjoner til amortisert kost	20, 25, 26, 31	1 368 467	1 249 291
17 583	17 583	Verdipapirer – tilgjengelig for salg	20, 21, 24, 31	19 193	20 216
152 580	122 580	Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	20, 26, 28, 31, 33	675 008	584 566
-	-	Verdipapirer til virkelig verdi	20, 21, 22, 31	24 155 423	22 991 554
2 003	692	Finansielle derivater	20, 21, 23, 31	11 317	130 605
-	-	Fordring på forsikringstaker	41	1 568 003	1 394 441
213 717	93 520	Bankinnskudd og kontanter	20, 26, 31	1 276 149	1 091 159
5 865 479	5 178 729	SUM EIENDELER		41 989 140	40 600 545
EGENKAPITAL OG GJELD					
1 970 277	2 030 277	Innskutt egenkapital	13	1 970 277	2 030 277
1 201 715	727 859	Opptjent egenkapital		2 974 364	2 510 676
-	-	Annen egenkapital - ikke resultatført		-	71 454
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser		-2 280	15 446
3 171 992	2 758 136	Sum egenkapital		4 942 361	4 627 853
283 568	433 846	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	20, 32, 37	483 568	848 846
-	-	Kursreguleringsfond		184 872	616 870
-	-	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	42	22 620 517	22 325 986
-	-	Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring	43	9 120 199	8 305 494
99 419	74 966	Netto pensjonsforpliktelser	48	393 347	325 355
-	-	Forpliktelse ved utsatt skatt	50	-	172 515
-	-	Betalbar skatt	50	168 744	98 447
1 905 025	1 376 914	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20, 21, 32, 38	1 905 025	1 376 914
-	-	Gjeld vedrørende gjenforsikring	44	74 017	77 706
-	-	Finansielle derivater	20, 21, 23	244 800	160 265
405 475	534 867	Andre forpliktelser	51	1 256 094	1 129 898
-	-	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	20, 32, 36	595 596	534 396
5 865 479	5 178 729	SUM EGENKAPITAL OG GJELD		41 989 140	40 600 545

¹⁾ Balansen per 31.12.2010 er omarbeidet for å vise sammenlignbare tall. Nærmere beskrivelse av endringen ført direkte mot egenkapitalen er beskrevet i note 2 «Regnskapsprinsipper» i avsnittet om «Endring av prinsippene for beregning av erstatningsavsetning». Se for øvrig beskrivelse av endringer i note 54.

Oslo, 16. mars 2012

Arne Austereid
STYRETS LEDER

Hans Olav Karde

Bjørn Engaas

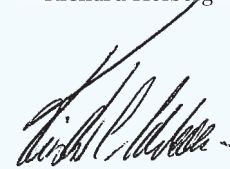

Finn Haugan

Knut Bekkevold

Richard Heiberg

Tor-Arne Solbakken

Sally Lund-Andersen

Kirsten Idebøen
ADM. DIREKTØR

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Morselskapet			Konsernet ^(2,3)		
2011	2010	NOK 1 000	Note	2011	2010
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER					
435 293	446 455	Årsresultat etter skatt		525 795	831 547
-	-	Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	17	150	-
26 337	33 325	Avskrivninger og nedskrivninger	15,18	90 251	91 300
-	-	Verdiregulering og avskrivning investeringseiendommer	27	13 154	-148 187
-	-	Tap på utlån/garantier	29	326	10 388
-8 110	-4 250	Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn- og utbetalinger i pensjonsordninger	48	-47 501	-116 015
-	-	Økning fordring på reassurandør	40	-	-343 496
-	-	Reduksjon fordring på reassurandør	40	83 182	-
-30 000	-	Økning av utlån til kunder	28	-90 768	-
-	127 420	Reduksjon av utlån til kunder	28	-	20 685 974
-	-	Endring i forsikringstekniske avsetninger	42,43	677 239	3 255 812
-93 924	-148 685	Endring i andre tidsavgrensingsposter		-265 470	-667 403
-	-	Økning innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	36	61 200	-
-	-501 700	Reduksjon innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	36	-	-16 924 534
329 596	-47 435	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		1 047 558	6 675 386
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER					
-1 311	-692	Økning av verdipapirer til virkelig verdi	22,23	-1 044 582	-
-	-	Reduksjon av verdipapirer til virkelig verdi	22,23	-	1 125 580
-	-	Økning av verdipapirer som holdes til forfall	25	-	-143 414
-	-	Reduksjon av verdipapirer som holdes til forfall	25	37 324	-
-	-2 248	Økning av verdipapirer tilgjengelig for salg	24	-	-
-	-	Reduksjon av verdipapirer tilgjengelig for salg	24	1 023	22 728
-525 608	-413 094	Utbetaling av konsernbidrag ¹⁾		-	-
-	-	Tilgang immaterielle eiendeler	15	-123 586	-119 920
-	-	Reduksjon (økning) investeringseiendommer	27	18 779	778 659
-60 312	-50 546	Reduksjon (økning) eiendommer, anlegg og utstyr	18	85 621	-868 295
-587 231	-466 580	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-1 025 401	795 338
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER					
-	-	Innbetalinger av ansvarlig lånekapital		-	-
-150 278	-250 046	Utbetalinger ved tilbakebetalinger av ansvarlig lånekapital	37	-365 278	-920 722
440 000	-	Innbetalinger av ny egenkapital		440 000	-
-	-	Likviditetseffekt som følge av utskilling av Bank 1 Oslo Akershus AS		-	-1 129 932
-440 000	-120 000	Utbetaling av utbytte		-440 000	-120 000
528 111	876 383	Økning av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	528 111	-
-	-	Reduksjon av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	-	-5 503 564
377 833	506 337	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		162 833	-7 674 218
120 197	-7 678	Netto kontantstrøm for perioden		184 990	-203 494
93 520	101 198	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter per 01.01.		1 091 159	1 294 653
213 717	93 520	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter per 31.12.		1 276 149	1 091 159

¹⁾ Gjelder utbetaling av konsernbidrag, som er ført som en økning av investering i datterselskap. Mottatt konsernbidrag i SpareBank 1 Gruppen AS er ført over resultatet.

²⁾ Balansen per 31.12.2010 er omarbeidet for å vise sammenlignbare tall. Nærmere beskrivelse av endringen ført direkte mot egenkapitalen er beskrevet i note 2 «Regnskapsprinsipper» i avsnittet om «Endring av prinsippene for beregning av erstatningsavsetning». Andre endringer er beskrevet i note 54.

³⁾ Kontantstrømmen for perioden avsluttet 31. desember 2010 inneholder effektene knyttet til salget av Bank 1 Oslo Akershus AS.

ENDRING I EGENKAPITAL

Morselskapet

NOK 1 000	Note	Aksjekapital	Overkursfond	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 31.12.2009		1 782 400	827 096	822 945	3 432 441
Årsresultat		-	-	446 455	446 455
Årets utvidede resultat		-	-	-761	-761
Årets totalresultat		-	-	445 694	445 694
Kapitalforhøyelse		-	-	-	-
Kapitalnedsettelse/utfisjonering Bank 1 Oslo AS		-	-579 219	-420 781	-1 000 000
Utbetalt utbytte		-	-	-120 000	-120 000
Sum transaksjoner med aksjeeiere		-	-579 219	-540 781	-1 120 000
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-	-
Korrigeringer tidligere år		-	-	-	-
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-	-
Egenkapital per 31.12.2010		1 782 400	247 877	727 859	2 758 136
Årsresultat		-	-	435 293	435 293
Årets utvidede resultat		-	-	-21 437	-21 437
Årets totalresultat		-	-	413 856	413 856
Kapitalforhøyelse		88 000	352 000	-	440 000
Kapitalnedsettelse		-	-500 000	500 000	-
Utbetalt utbytte		-	-	-440 000	-440 000
Sum transaksjoner med aksjeeiere		88 000	-148 000	60 000	-
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-	-
Korrigeringer tidligere år		-	-	-	-
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-	-
Egenkapital per 31.12.2011		1 870 400	99 877	1 201 715	3 171 992

Konsernet

NOK 1 000	Note	Aksjekapital	Overkursfond	Opptjent egenkapital	Verdereg. kontrollerte fond	Ikke kontrollerte interesse	Sum egenkapital
Egenkapital per 31.12.2009		1 782 400	827 096	2 588 291	65 221	30 300	5 293 308
Årsresultat		-	-	841 025	-	-9 478	831 547
Årets utvidede resultat		-	-	-55 689	-9 112	-	-64 801
Årets totalresultat		-	-	785 336	-9 112	-9 478	766 746
Kapitalforhøyelse		-	-	-	-	-	-
Kapitalnedsettelse/utfisjonering Bank 1 Oslo Akershus AS		-	-579 219	-550 713	-	-	-1 129 932
Utbetalt utbytte		-	-	-120 000	-	-	-120 000
Avgang ikke-kontrollerende eierinteresser		-	-	-	-	-5 377	-5 377
Sum transaksjoner med aksjeeiere		-	-579 219	-670 713	-	-5 377	-1 255 309
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	4 068	-	-	4 068
Korrigeringer tidligere år		-	-	-15 345	15 345	-	-
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-11 277	15 345	-	4 068
Egenkapital per 31.12.2010		1 782 400	247 877	2 691 636	71 454	15 446	4 808 813
Endringer ført direkte mot egenkapital ¹⁾		-	-	-180 960	-	-	-180 960
Omarbeidet egenkapital per 31.12.2010		1 782 400	247 877	2 510 676	71 454	15 446	4 627 853
Årsresultat		-	-	529 905	-	-4 110	525 795
Årets utvidede resultat		-	-	-11 772	-71 454	-	-83 226
Årets totalresultat		-	-	518 134	-71 454	-4 110	442 569
Kapitalforhøyelse		88 000	352 000	-	-	-	440 000
Kapitalnedsettelse		-	-500 000	500 000	-	-	-
Utbetalt utbytte		-	-	-440 000	-	-	-440 000
Mottatt konsernbidrag		-	-	-	-	-	-
Avgang ikke-kontrollerende eierinteresser		-	-	-	-	-13 616	-13 616
Sum transaksjoner med aksjeeiere		88 000	-148 000	60 000	-	-13 616	-13 616
Andre føringer direkte mot egenkapital ²⁾		-	-	-114 446	-	-	-114 446
Korrigeringer tidligere år		-	-	-	-	-	-
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-114 446	-	-	-114 446
Egenkapital per 31.12.2011		1 870 400	99 877	2 974 364	-	-2 280	4 942 361

¹⁾ Egenkapital per 31.12.2010 er omarbeidet for å vise sammenlignbare tall. Nærmere beskrivelse av endringen ført direkte mot egenkapitalen er beskrevet i note 2 «Regnskapsprinsipper» i avsnittet om «Endring av prinsippene for beregning av erstatningsavsetning». Se for øvrig beskrivelse av endringer i note 54.

²⁾ Andre føringer mot egenkapital knytter seg i all hovedsak til endring i forsikringsavsetninger (naturskade, garanti) og virksomhetssammenlutning.

Noter til regnskapet

NOTE 1 – GENERELL INFORMASJON

SpareBank 1 Gruppen konsern bestod 31. desember 2011 av morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS samt de heleide datterselskapene SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Medlemskort AS, Sparebank-utvikling AS og SpareBank 1 Gruppen Finans AS, samt SpareBank 1 Markets AS (tidligere Argo Securities AS) med en eierandel på 97,22 %.

Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA behandles etter egenkapitalmetoden, og konsernets eierandel er på 10 %.

SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø.

SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom datterselskaper produserer, leverer og distribuerer produkter innenfor skade-forsikring, livsforsikring, fondsforvaltning, kapitalmarkedsvirksomhet, factoring, inkasso og langtidsovervåking. Konsernets primærmarked er Norge.

Konsernregnskapet er endelig godkjent av generalforsamlingen og representantskapet den 11. april 2012. Generalforsamlingen er konsernets øverste organ.

NOTE 2 – REGNSKAPSPRINSIPPER

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet og morselskapets regnskap 2011 for SpareBank 1 Gruppen er utarbeidet i samsvar med «International Financial Reporting Standards» (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som er godkjent av EU, samt ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven.

Konsernregnskapet er basert på historisk kostprinsipp. Avvikene gjelder i hovedsak finansielle derivater, finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet og finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, samt eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investerings-eiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40.

Utarbeidelsen av regnskap i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige estimater, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 4.

Konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Nye og endrede standarder tatt i bruk av konsernet

Det er ingen nye eller endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger som er trådt i kraft for 2011-årsregnskapet som er vurdert å ha eller forventet å få en vesentlig påvirkning på konsernet.

SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen konsern har valgt å presentere poster i utvidet resultat på en linje i årets og forgående års egenkapitaloppstilling, jf. IAS 1.106 (d).

Endringene i IAS 24 om nærstående parter er innarbeidet i årsregnskapet og sammenlignbare tall vises for foregående år.

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse

Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger.

IAS 19 «Employee Benefits» ble endret i juni 2011. Endringen medfører at alle estimatavvik føres i utvidet resultat ettersom disse oppstår (ingen korridor), en umiddelbar resultatføring av alle kostnader ved tidligere perioders pensjonsopptjening og forventet avkastning på pensjonsmidler med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrenten på netto pensjonsforpliktelse (eiendel). SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen konsern fører estimatavviket i dag i utvidet resultat. Ut over dette har konsernet ennå ikke sluttført analysen av konsekvensene av endringene i IAS 19.

IFRS 9 «Financial Instruments» regulerer klassifisering, måling og rennskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. IFRS 9 ble utgitt i november 2009 og oktober 2010, og erstatter de deler av IAS 39 som omhandler regnskapsføring, klassifisering og måling av finansielle instrumenter. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode: de som er målt til virkelig verdi og de som er målt til amortisert kost. Klassifiseringsvurdering gjøres ved første gangs regnskapsføring. Klassifiseringen vil avhenge av selskapets forretningsmodell for å håndtere sine finansielle instrumenter og karakteristikkene ved de kontraktsfestede kontantstrømmene fra instrumentet. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik IAS 39. Hovedendringene, i de tilfeller hvor man har valgt virkelig verdi for finansielle forpliktelser, er at den delen av en endring i virkelig verdi som skyldes endring i selskapets egen kreditrisiko føres over utvidet resultat i stedet for i resultatregnskapet, dersom dette ikke medfører en periodiseringsfeil i resultatmålingen. Konsernet planlegger å anvende IFRS 9 når standarden trer i kraft og er godkjent av EU. Standarden trer i kraft for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2013 eller senere, men IASB har på høring et forslag til utsatt ikrafttredelse til regnskapsperioder som begynner 1. januar 2015 eller senere.

IFRS 10 «Consolidated Financial Statements» er basert på dagens prinsipper om å benytte kontrollbegrepet som det avgjørende kriteriet for å bestemme om et selskap skal inkluderes i konsernregnskapet. Standarden gir utvidet veiledning til vurderingen av om kontroll er til stede i de tilfeller hvor dette er vanskelig. Konsernet har ikke vurdert alle mulige konsekvenser som følge av IFRS 10. Konsernet planlegger å anvende standarden for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2013 og senere.

IFRS 12 «Disclosure of Interest in Other Entities» inneholder opplysningskravene for økonomiske interesser i datterselskaper, felleskontrollert virksomhet, tilknyttede selskaper, selskaper for særskilte formål «SPE» og andre ikke-balanseførte selskaper. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkning av IFRS 12. Konsernet planlegger å anvende standarden for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2013 og senere.

IFRS 13 «Fair value Measurement» definerer hva som menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS, gir en enhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi bestemmes i IFRS og definerer hvilke tilleggsopplysninger som skal gis når virkelig verdi benyttes. Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi men gir veiledning om anvendelsesmetode der bruken allerede er påkrevd eller tillatt i andre IFRS'er. Konsernet benytter virkelig verdi som målekriterium for visse eiendeler og forpliktelser. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkning av IFRS 13. Konsernet planlegger å anvende IFRS 13 for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2012 og senere.

For øvrig er det ingen andre IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

Omregning av fremmed valuta

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Regnskapet til de enkelte enheter i konsernet måles i den valuta som benyttes der enheten i hovedsak opererer (funksjonell valuta).

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Konsernregnskapet presenteres i norske kroner (NOK) som er den funksjonelle valutaen til morselskapet og presentasjonsvalutaen til konsernet. Utenlandske selskaper som inngår i konsernet og som har en annen funksjonell valuta, er omregnet til norske kroner ved at resultatregnskapet er regnet om til gjennomsnittskurs for året og balansen er regnet om til balansedagens kurs. Eventuelle omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i egenkapitalen som egen post. Alle beløp er angitt i NOK 1 000 med mindre noe annet er angitt.

Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring eller sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet føres gevinst og tap som del av utvidet resultat.

Valutagevinster og -tap knyttet til lån, kontanter og kontantekvivalenter presenteres (netto) som renteinntekter eller rentekostnader.

Endring i virkelig verdi på obligasjoner og sertifikater i fremmed valuta klassifisert som tilgjengelig for salg splittes mellom virkningen av valutaomregning av amortisert kost i fremmed valuta og andre endringer i balanseført verdi. Valutaomregning av amortisert kost resultatføres mens andre endringer i balanseført verdi føres i utvidet resultat. Valutavirkningen på ikke-pengeposter (både eiendeler og forpliktelser) inngår som del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser på ikke-pengeposter, slik som aksjer til virkelig verdi over resultatet, resultatføres som en del av samlet gevinst og tap. Valutadifferanser på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, inkluderes i verdiendringen som føres over utvidet resultat.

Konsolidering

Datterselskaper

Konsernregnskapet omfatter SpareBank 1 Gruppen AS og alle datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter der SpareBank 1 Gruppen konsern har makt til å styre enhetens finansielle og operasjonelle strategi, normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet og blir utelatt fra konsolideringen når kontroll opphører.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost ved oppkjøp måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler, overtatt gjeld og betingede forpliktelser overtatt eller pådratt regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, uavhengig av eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser. Anskaffelseskost som overstiger virkelig verdi av identifiserbare netto eiendeler i datterselskapet balanseføres som goodwill. Hvis anskaffelseskost er lavere enn virkelig verdi av netto eiendeler i datter-selskapet, resultatføres differansen.

Vesentlige konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernselskaper er eliminert.

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser behandles som transaksjoner med tredjepart. Virkningen av alle transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere føres i egenkapitalen når det ikke er endring i kontroll. Slike transaksjoner vil ikke resultere i goodwill eller gevinster eller tap. Når kontroll opphører skal gjenværende eierinteresse måles til virkelig verdi, og gevinst eller tap resultatføres.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttet foretak er foretak der selskaper i SpareBank 1 Gruppen konsern har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 % av stemmeberettiget kapital. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost og deretter anvendes egenkapitalmetoden. Investeringer i tilknyttede selskaper inkluderer goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuell senere nedskrivninger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskaper

resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene sammen med andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet og virkning av eventuelle feil eller prinsippendringer. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at SpareBank 1 Gruppen gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres ved egenkapitalmetoden.

Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper oppført i morselskapets regnskap

Investering i datterselskaper og tilknyttede selskaper er vurdert i henhold til kostmetoden. Dersom det finner sted en verdinédgang som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av aksjene. Foretatte nedskrivninger reverseres i den grad grunnlaget for nedskrivninger ikke lenger er til stede.

Segmentinformasjon

Driftssegmenter i noten rapporteres annerledes enn i styrets årsberetning. I styrets årsberetning rapporteres segmentene på samme måte som ved intern rapportering til styret.

Virksomhetsområdene til konsernet er fordelt etter livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, fondsforvaltning, meglervirksomhet, inkasso- og factoringvirksomhet og øvrig virksomhet. Konsernet har ingen sekundærsegmentrapportering. I noten rapporteres disse segmentene slik de regnskapsføres etter IFRS.

Utlån og fordringer

Ervervede porteføljer

Ervervede porteføljer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betaling som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke er notert i et aktivt marked. Disse regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

Kundefordringer fra factoringvirksomheten

Kundefordringer fra factoringvirksomheten vurderes på to måter. I tilfeller hvor factoring ikke har overtatt kredittrisikoen (risiko for debitors manglende betalingsevne) balanseføres kun det forskudd som er utbetalt på fordringer som er overdratt til factoringsselskapet, og inngår i balansen under regnskapslinjen «utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner». I tilfeller hvor factoring overtar kredittrisikoen føres fordringene med bruttobeløp og er medtatt i balansen under «andre eiendeler». Den ufinansierte delen av disse kundefordringene er inngår i balansen under «andre forpliktelser».

Tapsavsetning

Tapsavsetning på utlån og garantier (debitorer) er oppført under regnskapslinjen tap på utlån og garantier.

Andre fordringer

Andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Verdipapirer og derivater

Konsernet har finansielle eiendeler i handelsporteføljen, frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultatet, utlån og fordringer, holde til forfall investeringer og verdipapirer tilgjengelig for salg. Hovedregelen er å klassifisere investeringer til virkelig verdi over resultatet, enten gjennom handelsportefølje eller frivillig kategorisering. Dette samsvarer med hvordan investeringene følges opp. Enkelte investeringer i obligasjoner/sertifikater plasseres likevel inn i kategoriene utlån og fordringer eller holde til forfall. Dette gjøres i tilknytning til transaksjonen.

Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet, som er det tidspunkt konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet balanseføres første gang til virkelig verdi, med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler

som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Investeringer fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Holde til forfall investeringer regnskapsføres til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Obligasjoner som konsernet har intensjon om å holde til forfall, men som blant annet fordi de ikke er omsatt i et aktivt marked ikke oppfyller vilkårene for holdt til forfall porteføljer i IAS 39, er klassifisert under egen linje i balansen, «obligasjoner til amortisert kost».

Virkelig verdi av børsnoterte investeringer er basert på gjeldende kjøpskurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt (eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert) bruker konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette den virkelige verdien. Disse omfatter nylig gjennomførte transaksjoner til markedsvilkår, henvisning til andre instrumenter som i vesentlig grad er like, og bruk av diskontert kontantstrømsanalyse og opsjonsmodeller. Teknikkene vektlegger markedsinformasjon i størst mulig grad og i minst mulig grad selskapsesifikk informasjon.

Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet

Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet er presentert under regnskapslinjene «verdipapirer til virkelig verdi» og «finansielle derivater» i balansen, og verdiendringer er presentert under «netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet» i ordinært resultat. Denne kategorien har to underkategorier: Finansielle eiendeler holdt for handelsformål og finansielle eiendeler som ledelsen øremerker til virkelig verdi over resultatet. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger, eller dersom ledelsen velger å klassifisere den i denne kategorien når det er gitt åpninger for det i regelverket. Klassifisering av eiendeler til virkelig verdi (FVO) gjelder for alle finansielle eiendeler som anskaffes med mindre noe annet blir bestemt på investeringstidspunktet. Derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter klassifiseres som holdt for handelsformål.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som «finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet», inkludert utbytte, medtas i resultatregnskapet under «netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet» i den perioden de oppstår.

Verdipapirer tilgjengelig for salg

Verdipapirer tilgjengelig for salg er presentert under regnskapslinjen «verdipapirer – tilgjengelig for salg» i balansen, og verdiendring under regnskapslinjen «netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg» i utvidet resultat og eventuelle nedskrivninger under regnskapslinjen «avskrivninger og nedskrivninger» i ordinært resultat. Verdipapirer tilgjengelig for salg er ikke derivater finansielle eiendeler som man velger å plassere i denne kategorien eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. Verdipapirer som er klassifisert i denne kategorien, måles også til virkelig verdi, mens endringen i verdi fra inngående balanse føres mot utvidet resultat. Aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg i konsernet er ikke handlet aktivt i markedet.

Holdt til forfall investeringer

Holdt til forfall investeringer er presentert under regnskapslinjen «obligasjoner holdt til forfall» i balansen, gevinst/tap ved salg under regnskapslinjen «netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall» i ordinært resultat og eventuelle nedskrivninger under regnskapslinjen «avskrivninger og nedskrivninger» i ordinært resultat. Holde til forfall investeringer er ikke derivater finansielle eiendeler notert i et aktivt marked, med faste eller forutsigbare betalinger og faste forfall som konsernets ledelse har en positiv intensjon om å holde til forfall. Disse sertifikater og obligasjoner måles til amortisert kost ved en effektiv rente-metode.

Verdifall på finansielle eiendeler

Eiendeler balanseført til amortisert kost

Konsernet vurderer ved hver balansedato om det finnes objektive

bevis på at en finansiell eiendel, eller en gruppe av finansielle eiendeler, har falt i verdi. Tap ved verdifall av en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler resultatføres bare dersom det er objektive bevis på verdifall som et resultat av én eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangs balanseføring (en «tapshendelse») og denne tapshendelsen (eller hendelsene) påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig.

For ervervede porteføljer og investeringer i obligasjoner som holdes til forfall måles størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de forventede fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eiendelens balanseførte verdi reduseres og tapsbeløpet resultatføres. Dersom verdifall senere reduseres, og reduksjonen objektivt kan knyttes til en hendelse inntrådt etter at verdifallet ble innregnet, blir det tidligere resultatførte verdifallet reverseres i resultatregnskapet.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg

Konsernet vurderer hver balansedag om det finnes objektive bevis for at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For gjeldsinstrumenter benytter konsernet kriteriene som referert til over i avsnittet over. For egenkapitalinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg, vil en vesentlig eller en langvarig reduksjon i virkelig verdi på instrumentet under anskaffelseskost også være en indikasjon på at eiendelen er utsatt for verdifall. Konsernet vurderer et verdifall på 20 % som vesentlig og et verdifall som har vart mer enn 6 måneder som langvarig. Dersom det foreligger slike indikasjoner, og verdireduksjoner tidligere har vært ført over utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til resultatregnskapet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall som tidligere er resultatført. Tap ved verdifall innregnet i resultatregnskapet for en investering i et egenkapitalinstrument skal ikke reverseres over resultatregnskapet. Dersom den virkelige verdien av et gjeldsinstrument klassifisert som tilgjengelig for salg i en etterfølgende periode øker, og økningen objektivt kan knyttes til en hendelse som skjedde etter at tapet ved verdifall var innregnet i resultatregnskapet, skal tapet ved verdifall reverseres i resultatregnskapet.

Derivater

Derivatene består av valuta- og renteinstrumenter, samt instrumenter forbundet med strukturerte produkter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet på dato hvor kjøp av derivatet er inngått. Etterfølgende endringer i virkelig verdi føres over resultatet.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall, og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført beløp av goodwill vedrørende den solgte virksomheten. For senere nedskrivningstest blir goodwill allokert til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler fra oppkjøpet hvor goodwill oppstod.

Forskning og utvikling

Utgifter til forskningsaktiviteter som utføres med forventning om å oppnå ny vitenskapelig eller teknisk kunnskap og forståelse, blir innregnet som kostnader i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Utgifter til utviklingsaktiviteter, hvor forskningsresultater er benyttet i en plan eller modell for produksjon av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller i prosesser, blir balanseført i den grad produktet eller prosessen er teknisk og kommersielt gjennomførbare. Utgiftene som aktiveres inkluderer materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av fellesutgiftene. Andre utviklingsutgifter blir innregnet i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Aktiverte utviklingskostnader føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall.

Lisenser

Lisenser har begrenset utnyttbar levetid og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av akkumulerte avskrivninger. Lisenser avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Edb-programmer

Standard edb-programvarer som oppfyller kriteriene for balanseføring føres til anskaffelseskost (inkludert utgifter til å få programmene operative), og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid. Egenutviklede programvarer følger i hovedsak de samme prinsippene som beskrevet for forskning og utvikling.

Utgifter til vedlikehold av programvare kostnadsføres etter hvert som de påløper. Utgifter direkte forbundet med utvikling av identifiserbar og unik programvare som eies av konsernet, blir balanseført som en immateriell eiendel når følgende kriterier er oppfylt:

- det er teknisk mulig å ferdigstille programvaren slik at den vil være tilgjengelig for bruk
- ledelsen har til hensikt å ferdigstille programvaren og bruke eller selge den
- det kan påvises hvordan programvaren vil generere sannsynlige fremtidige økonomiske fordeler
- tilstrekkelige tekniske, finansielle eller andre ressurser er tilgjengelig for å ferdigstille og ta i bruk eller selge programvaren
- utgiftene kan måles pålitelig

Direkte utgifter omfatter personalkostnader for programutviklingspersonell og en andel av direkte tilhørende faste kostnader. Andre utviklingsutgifter som ikke oppfyller disse kriteriene blir kostnadsført etter hvert som de påløper. Utviklingsutgifter som er kostnadsført kan ikke balanseføres som en eiendel i senere perioder. Balanseført egenutviklet programvare avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Øvrige immaterielle eiendeler

I forbindelse med oppkjøp av virksomheter gjennomføres det merverdi-analyser, og immaterielle eiendeler som identifiseres balanseføres i konsernet. Konsernet har identifisert merverdier knyttet til merkevare, kundeforhold og teknologi software. Merverdiene er beregnet basert på historiske data som er fremskrevet, og justert for usikkerhet og deretter neddiskontert. Kundeforhold og teknologi software avskrives lineært over forventet levetid.

Etterfølgende utgifter

Senere utgifter vedrørende balanseførte immaterielle eiendeler balanseføres bare når de øker de fremtidige økonomiske fordeler relatert til denne eiendelen. Alle andre utgifter kostnadsføres i den perioden de påløper.

Avskrivninger

Avskrivninger beregnes og resultatføres lineært over estimert utnyttbar levetid for de immaterielle eiendelene, med mindre slik levetid er ubegrenset. Immaterielle eiendeler blir avskrevet fra tidspunktet de er tilgjengelige for bruk.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, har estimert levetid på mellom 2 og 10 år.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Varige driftsmidler

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, transportmidler og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet. Bygninger reevalueres til virkelig verdi årlig. Verdivurderingen baserer seg på en intern verdivurderingsmodell beskrevet under investerings-eiendommer. Bygninger avskrives i ettertids. Øvrige varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet.

Etterfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske

fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Balanseført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

En økning i balanseført verdi som følge av verdiregulering av bygninger føres over utvidet resultat og som verdireguleringsreserve. En nedregulering av tidligere balanseført verdiøkning på samme driftsmiddel føres tilsvarende. Hvert år overføres differansen mellom avskrivninger basert på driftsmidlenes verdiregulerte verdi (resultatførte avskrivninger) og avskrivninger basert på driftsmidlenes anskaffelseskost fra verdireguleringsreserven til oppført egenkapital.

Driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller verdiregulerte verdi avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	50 år
Maskiner, inventar og transportmidler	3–10 år

Varige driftsmidler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

Investerings-eiendommer

Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investerings-eiendommer. Investerings-eiendommer vurderes til virkelig verdi. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet under regnskapslinjen «netto inntekter investerings-eiendommer». Eiendommene vurderes individuelt basert på antatt fremtidig neddiskontert kontantstrøm. Avkastningskravet tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom. Beregningen av virkelig verdi oppdateres halvårlig. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til investerings-eiendommer, presenteres særskilt i note 10 og 27.

Verdifall på ikke finansielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter og bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt. Kassekreditt er presentert under linjen, «innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner».

Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden. Det beregnes utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Dersom utsatt skatt oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon,

som ikke er en virksomhetssammenslutning, og som på transaksjonstidspunktet verken påvirker regnskaps- eller skattemessig resultat, blir den ikke balanseført. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Ved vurdering av sannsynlighet vil historisk inntjening og forventede fremtidige marginer bli lagt til grunn.

Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller fra investeringer i datter-selskaper og tilknyttede selskaper, bortsett fra når konsernet har kontroll over tidspunktet for reversering av de midlertidige forskjellene, og det er sannsynlig at de ikke vil bli reversert i overskuelig fremtid.

Det er ikke beregnet utsatt skatt knyttet til verdiendring av eiendommer eid i egne selskaper. Realisasjon av eiendommene vil i praksis være salg av aksjer eller andeler. Eventuelle gevinster eller tap ved realisasjon av aksjer eller andeler vil ikke være skattepliktig som følge av fritaksmetoden (med unntak av inntektsføring av 3 % av nettogevinsten), og det er konsernets oppfatning at regnskapet gir best informasjonsverdi når utsatt skatt ikke oppføres på slike verdiendringer.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt skal motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt, og utsatt skattefordel og utsatt skatt gjelder inntektsskatt som ilegges av samme skattemyndighet for enten skattepliktig foretak eller forskjellige skattepliktige foretak som har til hensikt å gjøre opp forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt netto.

Langsiktige innlån

Lån førstegangsinnregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån med faste renter vurderes til virkelig verdi over resultatet, mens lån med flytende rente måles til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over løpetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Pensjoner

Konsernet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til SpareBank 1 Livsforsikring AS.

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til forsikringsselskapet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere tilskudd hvis forsikringsselskapet ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad i takt med at de forfaller.

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Konsernets kollektive ytelsesbaserte ordningen sikrer medlemmene en pensjon på 70 % av lønn opp til 12 G. Lønn utover 12 G er sikret gjennom en innskuddsbasert ordning. Den ytelsesbaserte ordningen ble lukket for nyansatte etter 1. mai 2005.

I tillegg kommer forpliktelser som følger av Avtalefestet Pensjon (AFP) og enkelte særskilte avtaler om førtidspensjoner og tilleggspensjoner. I den gamle AFP avsetningen ligger kun en avsetning for tidligere ansatte mellom 63 år og 67 år som i dag er AFP pensjonister.

Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med norsk 10 års statsobligasjonsrente på balansedagen med et tillegg for å hensynta relevant løpetid for forpliktelsene.

Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik) som skyldes ny informasjon

eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene blir regnskapsført i oppstillingen over utvidet resultat i den perioden de oppstår.

Endringer i pensjonsplanens ytelser resultatføres eller inntektsføres løpende i resultatregnskapet, med mindre rettighetene etter den nye pensjonsplanen er betinget av at arbeidstakeren blir værende i tjeneste i en spesifisert tidsperiode (opptjeningsperioden). I dette tilfellet amortiseres kostnaden knyttet til endret ytelse lineært over opptjeningsperioden.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Den nye AFP ordningen legger opp til at bedriften skal betale en samlet premie med utgangspunkt i årslønn til arbeidstakeren. Premien beregnes med utgangspunkt i en fast prosent av årslønn mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp. Årspremiesatsen for 2011 utgjør 1,4 %. Det skal ikke betales premie for arbeidstakere etter det året de fyller 61 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Ny ordning finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 dekkes av arbeidsgiver.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretak skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen samt et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. Dette er tilfellet per i dag så den nye AFP ordningen kostnadsføres som en innskuddsordning.

Sluttvederlag

Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes av konsernet før det normale tidspunktet for pensjonering eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Konsernet regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til dagens arbeidstakere i henhold til en formell, detaljert plan som konsernet ikke kan trekke tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang. Sluttvederlag som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen diskonteres til nåverdi.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan telle med 50 % av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån kan telle med inntil 100 % av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, og hvor SpareBank 1 Gruppen ikke har plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke kan utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom SpareBank 1 Gruppens kjernekapitaldekning faller under 5 prosent eller samlet kapitaldekning faller under 6 prosent. Nedskrevede beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres til amortisert kost.

Forsikringsmessige avsetninger livsforsikring

Alle produktene i SpareBank 1 Livsforsikring AS er klassifisert som forsikringskontrakter.

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de forsikringsmessige avsetningene vurdert etter norske regler er tilstrekkelige. For å dokumentere dette må selskapet gjennomføre enn

tilstrekkelighetstest. SpareBank 1 Livsforsikring AS gjennomfører årlig en slik test. Dette tilsier at tidligere anvendte prinsipper knyttet til forsikringsmessige avsetninger for livsforsikring kan anvendes.

De forsikringsmessige avsetningene innenfor livsforsikring består av forsikringsfond og sikkerhetsfond. Forsikringsfondet omfatter premie-reserve, tilleggsavsetninger, premie- og pensjonsreguleringsfondet, erstatningsavsetninger og andre tekniske avsetninger.

Viktige forutsetninger og endringer i forsikringstekniske forhold: Grunnlagsrenten følger regelverk fastsatt av Finanstilsynet. Fra og med 1. januar 2011 er grunnlagsrenten 2,5 % for nye kontrakter, mens grunnlagsrenten for ny opptjening for kollektive pensjonsavtaler vil være 2,5 % fra 1. januar 2012. For øvrig følger ny opptjening og opptjente rettigheter den maksimalt tillatte grunnlagsrente som var gjeldende på opptjeningstidspunktet.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet. Ny fellestariff K2005 med sikkerhetsmarginer som tar høyde for økt levealder, er innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv.

Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut fra prinsippet om at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut i fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelse.

Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på SpareBank 1 Livsforsikring AS' egne erfaringer.

Kursreguleringsfondet

Avsetning til kursreguleringsfondet tilsvarer netto urealiserte merverdier på finansielle eiendeler, med unntak av investering i eiendom, vurdert til virkelig verdi og som inngår i kollektivporteføljen til SpareBank 1 Livsforsikring AS. Netto urealisert verdi fastsettes ved en samlet vurdering av porteføljen.

Forsikringstekniske avsetninger skadeforsikring

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover for enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de forsikringsmessige avsetningene vurdert etter norske regler er tilstrekkelige, og ikke er ment å dekke framtidige skadeutbetalinger under framtidige kontrakter. Dette tilsier at tidligere anvendte prinsipper knyttet til forsikringstekniske avsetninger for skadeforsikring kan anvendes.

Finanstilsynet har utformet minstekrav for de ulike avsetningstypene, og det er foretatt avsetning til ikke-opptjent premie, erstatningsavsetning, sikkerhetsavsetning og reassuransavsetning. Minstekravene innenfor premie- og erstatningsavsetningen er også oppfylt per bransje, og for sikkerhetsavsetningen per bransjegruppe.

Endring av prinsippene for beregning av erstatningsavsetning

I løpet av 2011 ble det gjennomført endringer i forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring og livsforsikring. Bestemmelsen om erstatningsavsetning har blitt presisert slik at denne også skal omfatte forventede indirekte skadebehandlingskostnader i forbindelse med skadetilfeller som på et bestemt tidspunkt er inntruffet, men ikke oppgjort (IBNS-skader). I tillegg omfatter ikke bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger lenger krav til administrasjonsavsetning. Overgangen til nytt regelverk er å betrakte som en prinsippendring, og effekten av prinsippendringen er ført direkte mot egenkapitalen. Egenkapitalen per 31. desember 2010 ble som følge av denne prinsippendringen redusert med 181 MNOK. Sammenlignbare tall er utarbeidet for balansen per 31. desember 2010, endring i egenkapital per 31. desember 2010, note 42 «forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring» og note 43 «forsikringsteknisk avsetning i skadeforsikring».

Den nye avsetningen til indirekte skadebehandlingskostnader (ULAE

– unallocated loss adjustment expenses) ligger i balansen under regnskapslinjen «premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring» og «forsikringsmessig avsetning i livsforsikring». Endringene er ført mot egenkapitalen.

Administrasjonsavsetningen lå i tidligere år under regnskapslinjen egenkapital og opphøret av avsetningen medfører ingen endringer i egenkapitalen.

Naturskadeavsetning og garantiavsetningen anses ikke som en forsikringsteknisk avsetning etter IFRS 4. Disse avsetningene står under opptjent egenkapital.

Gjenforsikredes andel av forsikringstekniske avsetninger presenteres som en fordring i IFRS konsernregnskapet.

Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger når det eksisterer en juridisk eller selvpålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, og det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av overføring av økonomiske ressurser og forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Avsetninger vurderes ved hver balansedato og justeres for å reflektere oppdatert beste estimat.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsene vil komme til oppgjør ved å vurdere forpliktelser av denne typen under ett. Det gjøres derfor en avsetning selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til det enkelte forholdet kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en estimert risikofri rente som diskonterings-sats før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved senere måling vurderes leverandørgjelden til amortisert kost, fastsatt ved bruk av effektiv rente-metode.

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner er vurdert i all hovedsak til amortisert kost. Noen mindre fastrenteinnskudd og utlån måles til virkelig verdi over resultatet.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rente metode. For innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner og gjeld til kredittinstitusjoner som føres til virkelig verdi kostnadsføres renteelementet som rentekostnad, mens øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekt fra finansielle instrumenter. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i SpareBank 1 Gruppens regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Inntekter inkassovirksomhet

Inkassosaker under utførelse vurderes i samsvar med prinsippet om løpende avregning. Denne metoden innebærer at inntektsføring skjer i den regnskapsperioden som inkassotjenesten ytes, i takt med fremdriften i inkassosaken. Vurderingen av opptjent inntekt på balansedagen er beregnet med utgangspunkt i en vurdering av inkassosakenes omløpshastighet, beregnet fullføringsgrad og faktiske salærinntekter siste 6 måneder.

Salærinntekter blir inntektsført ved innbetaling på inkassosakene. Endring i balanseført verdi av inkassosaker under utførelse ligger i resultatregnskapet under regnskapslinjen «andre inntekter». «Balanseført verdi» er regnskapsført som omløpsmidler på regnskapslinjen «andre eiendeler».

Inntekter fra utbytte

Utbytte resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamlingen, representantskapet og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring, og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knyttes direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag av skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

Utbytte

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital. Foreslått utbytte til morselskapets aksjonærer klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av generalforsamlingen. Fra og med det tidspunktet utbytte er vedtatt, klassifiseres det som gjeld.

Konsernbidrag

Konsernbidrag til datterselskap føres som økning av investering i datterselskap gitt at overføringen øker verdien av morselskapets aksjer i datterselskapet. Foreslått nytt konsernbidrag klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av generalforsamlingen. Fra og med det tidspunktet konsernbidrag er vedtatt, klassifiseres det som gjeld.

NOTE 3 – FINANSIELL RISIKOSTYRING

Rapportering av finansielle risikoforhold

Noten gir en beskrivelse av arbeidet med risikostyring i SpareBank 1 Gruppen konsern. I denne noten redegjøres det for:

- Overordnede mål
- Organisering av risikostyringsfunksjonen, og etablerte policy-dokumenter
- Beskrivelse av SpareBank1 Gruppen konserns materielle risikoeksponeringer
- Oppfølging og styring av risikofaktorer
- Planer for videreutvikling av risikostyringsfunksjonen

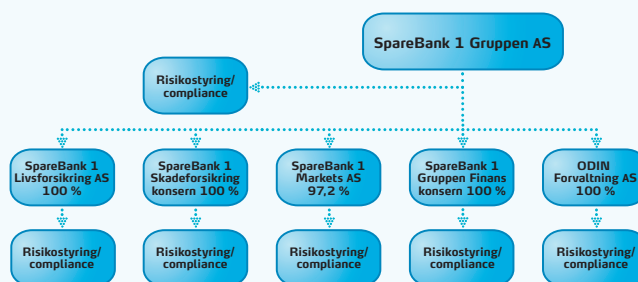
Overordnede mål

Risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen konsern skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikre oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risikoprofil
- Til enhver tid oppfylle myndighetspålagte kapital og solvenskrav

Organisering av risikostyringsfunksjonen

Ansvar for risikostyring og compliance i konsernet er delt mellom styret i de enkelte selskapene, konsernstyret og linjeledelsen. Det er etablert en risikostyringsfunksjon på konsernnivå, som sikrer konsistent gjennomføring av risikostyring i SpareBank 1 Gruppen konsernet, samt fokuserer på spesifikke risikoeksponeringer på konsernnivå. Styret i det enkelte datterselskap har ansvar for den samlede risikostyringen i eget selskap, hvor det er etablert egne funksjoner for risiko- og compliancehåndtering. Risikostyrings- og compliancefunksjonens oppgaver og ansvar er regulert i utarbeidede styringsdokumenter på konsernnivå, og på det enkelte selskap. Ansvar for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til konserndirektør for «strategi, risikostyring og analyse» i morselskapet. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS.

Figuren viser risikostyringsfunksjonens organisering i SpareBank 1 Gruppen konsern

Kontrollkomiteen

Komiteen skal føre tilsyn med at foretaket virker på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, retningslinjer fastsatt av representantskap og generalforsamling, samt pålegg fra Finanstilsynet.

Revisjonsutvalget

Revisjonsutvalget har som formål å fungere som et forberedende organ for konsernstyret i saker som vedrører overvåking av finansiell informasjon og konsernets internkontroll og risikohåndtering.

Policybestemmelser

Styregodkjente policydokumenter på konsernnivå danner grunnlag for datterselskapenes utforming og rammer for risikostyring. Det er i dag etablert policybestemmelser på konsernnivå på følgende områder:

- Policy for internkontroll
- Policy for compliance
- Policy for kapitalstyring
- Policy for ICAAP
- Beredskapsplan for likviditets-, og kapitalstyring

Det vil bli utarbeidet ytterligere policydokumenter for å imøtekomme krav under Solvency II. Spesielt gjelder dette mer detaljerte styringsdokumenter for forsikringsrisiko. Målet er at konsernet innen 1. kvartal 2013 fullt ut har etablert overordnede styringsdokumenter, som følge av Solvency II. Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS sikrer etterlevelse og kontroll av policybestemmelser utformet i datterselskapene.

Risikoeksponeringer i SpareBank 1 Gruppen konsern

SpareBank 1 Gruppen konsern er et forsikringsdominert konsern. Finansiell risiko oppstår som følge av usikkerhet knyttet til måloppnåelsen i ordinær drift av konsernets selskaper. Konsernets største eksponeringer er naturlig nok knyttet til livforsikrings- og skadeforsikringsvirksomheten. Risiko knyttet til forsikringsvirksomhetene oppstår som følge av usikkerhet knyttet til hyppighet og størrelse på utbetalinger sett i forhold til selskapenes inntekter. Forsikringspremien investeres for å gi avkastning, og skaper dermed i tillegg en finansiell eksponering mot markedsrisiko. Samtidig vil hendelser knyttet til operasjonelle og strategiske risikoer, med mulige negative konsekvenser for konsernets omdømme potensielt være risikoer iboende i konsernets virksomhet.

Nedenfor beskrives de risikoeksponeringer som SpareBank 1 Gruppen konsern anser som materielle, og som er omfattet av konsernets risikostyring.

Markedsrisiko

Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler, hvor de viktigste er renter, valutakurser, verdipapirkurser og eiendom.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap, for eksempel knyttet til den risiko som produktselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny egenkapital i ett eller flere av disse selskapene.

Kreditrisiko

Risiko for at selskapets låntakere, mellomledd og reassurandører ikke klarer å innfri sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Gruppen konsern. Kreditrisiko inkluderer også risiko for endring i generelle kredittpriser, såkalt spreadrisiko og reassuranserisiko i forsikringselskapene.

Konsentrasjonsrisiko

Risiko knyttet til store engasjementer, bransjekonsentrasjon og geografisk konsentrasjon i kreditt eller investeringsporteføljer.

Forsikringsrisiko

Premierisiko er usikkerhet knyttet til frekvens og kostnader for framtidige forsikringskrav, og risikoen for ekstreme hendelser (katastrofer), sett opp mot forsikringsvirksomhetens premieinntekter. Reserverings-risiko er usikkerhet knyttet til allerede avsatte reserver for forsikrings-hendelser som har inntruffet.

Operasjonell risiko

Risiko som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter også juridisk risiko.

Likviditetsrisiko

Risiko for å ikke klare å refinansiere forpliktelsene og eventuelt finansiere økning i finansieringsbehovet uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko er risikoen for tap som følge av forandringer i eksterne forhold utenfor selskapets kontroll, som regulatoriske forhold, eller svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter (omdømmmerisiko). Strategisk risiko omfatter også risiko for feilvurderinger knyttet til eksempelvis oppkjøp av selskap, eller store investeringer på IT-siden.

Strategi knyttet til bruken av finansielle instrumenter

Konsernet benytter finansielle instrumenter aktivt for å ta posisjoner og for å redusere risiko. Bruken av finansielle instrumenter er begrenset til instrumenter hvis risiko og markedsverdi lar seg måle og overvåke innenfor konsernets systemer for risikostyring og lønnsomhetsmåling. Derivater som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes bare for sikringsformål eller dersom det ønskes fysisk oppgjør i underliggende eiendel/forpliktelse. Kontraktene blir ikke regnskapsmessig sikringsbokført.

Kapitalstyring

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt en felles policy for risikostyring i konsernet, som er gjenstand for årlig revidering. Det er utarbeidet strategi, policy og rammer knyttet til de enkelte risikofaktorene i den enkelte juridiske enhet. Det foretas i tillegg strategiske beslutninger knyttet til aktivaallokering i det enkelte selskap. Se også note 39 om kapitaldekning.

Risikojustert kapital

SpareBank 1 Gruppen AS beregner kapitalbehov basert på de ulike risikokategoriene. Risikojustert kapitalbehov beregnes for hvert datterselskap og for konsernet totalt. Statistiske metoder og faglige vurderinger, samt noe skjønn, er lagt til grunn i beregningene. Det er lite sannsynlig at alle tapshendelser inntreffer samtidig, og det oppstår derfor diversifiseringseffekter når alle risikokategoriene vurderes samlet. Risikokapital skal dekke de uventede tapene og skal for alle risikokategorier tilsvare 99,5% av mulige tap med en tidshorison på et år.

Kapitalbehov

SpareBank 1 Gruppen AS må ha tilstrekkelig kapital for å dekke uventede tap. Konsernet er underlagt regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. Kapitalkravforskriften stiller i tillegg krav til at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til både risikoprofil og kvalitet på risikostyrings- og kontrollsystemer. Policy for kapitalstyring er gjenstand for årlig oppdatering og styregodkjenning, og er senest oppdatert og styregodkjent i mai 2011. Policy for kapitalstyring skal sikre at SpareBank 1 Gruppen konsern har et egenkapitalnivå som er optimalt i forhold til definert risikotoleranse, risikoprofil og omfang av virksomheten.

SpareBank 1 Gruppen konsern benytter risikojustert avkastning som ett av flere økonomiske styringsparametere. I den kvartalsvise risikorapporten blir risikojustert avkastning rapportert for konsernet samlet og per datterselskap. Bruk av risikojustert avkastning vil bli tillagt enda større vekt ved innføring av Solvency II-regelverket.

Oppfølging og styring av risikofaktorer

Markedsrisiko

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningen er basert på en VaR-modell. En tilsvarende modell benyttes i oppfølgingen av hvert datterselskap, og hvert selskap i konsernet styrer og følger i tillegg opp egen risikoeksponering i henhold til egne modeller og rutiner. Her beskrives modell (VaR-modell) og definisjoner for beregning av den overordnede risiko i konsernet, samt faktisk eksponering per årsskiftet.

Forutsetninger for VaR-modell

Det er fattet vedtak i styret om at risikorapportering skal skje med et konfidensnivå på 99,5%. Holdeperiode er på 12 måneder. Korrelasjonene er også beregnet ved tilsvarende metode som for fjoråret. Kursreguleringsfond, tilleggsavsetning, avkastning på plasseringene samt rentegaranti er ikke tatt hensyn til.

Markedsrisiko beregnes på bakgrunn av formelen:

$$\text{VaR} = \text{Markedsverdi} * \sigma * \sqrt{T} * n_c$$

σ = Standardavvik aktivum

T = Holdeperiode.

n_c = Antall standardavvik gitt konfidensnivå

(99,5 % ensidig konfidensnivå = 2,58)

Tabellen under viser brutto markedsrisiko (det vil si før fradrag for kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger) basert på VaR modell:

Markedsrisiko 99,5%

SpareBank 1 Gruppen konsernet

MNOK	2011	2010
Renterisiko	1 601	1 656
Egenkapitalrisiko	1 451	1 432
Valutarisiko	48	65
Risiko knyttet til eiendom	914	995
Diversifisering	-540	-570
Total markedsrisiko	3 475	3 578
Diversifisering i prosent	13,5%	13,7%

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Risikoen oppstår hovedsakelig som følge av investering i rentepapirer, fra fastrenteutlån, ved funding i fastrentepapirer, samt ved derivatbruk.

Value at Risk er gitt ved verdi av eiendel multiplisert med eiendelens sensitivitet til endringer i rente multiplisert med maksimal negativ renteendring gitt holdeperiode og konfidensnivå.

Obligasjonsporteføljen durasjonsvektes innenfor tidsintervallene (1–3 mnd), (3–12 mnd), (1–3 år), (3–5 år) og (> 5 år). Durasjonen gir uttrykk for hvert intervalls prissensitivitet i forhold til en renteendring. På bakgrunn av tidsserier på månedlige historiske renter tilbake til 1994 beregnes standardavviket til den absolutte renteutviklingen, det beregnes gjennomsnittlig renter for å tilpasse til intervallene.

På bakgrunn av durasjonsvektet eksponering, historiske rentebevegelser, holdeperiode og konfidensnivå blir VaR beregnet innenfor hvert tidsintervall, for deretter å bli summert opp til total VaR på rentepapirer.

Sensitivitetsanalyse markedsrisiko knyttet til renterisiko

SpareBank 1 Gruppen konsern er eksponert mot markedsrisiko knyttet til renterisiko. Renterisikoen er i hovedsak knyttet til investeringsporteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. Nedenfor gjengis en sensitivitetsanalyse per enhet knyttet til renterisiko.

Tabellen under er et anslag på forventet resultatteffekt ved en umiddelbar renteendring. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikoppfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på verdiendring og endring i cash flow 12 måneder frem på sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS. For SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen Finans konsern er resultatteffekten knyttet til netto rentebærende gjeld.

Spreadrisiko

Spreadrisiko er risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader. Spreadrisiko er fra og med 2010 inkludert i SpareBank 1 Gruppen konserns VaR-modell, og inkluderes i beregninger etter kapitalkravforskriften. Det henvises til Pilar 3-rapport for ytterligere informasjon av spreadrisiko.

Egenkapitalrisiko

Egenkapitalrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på aksjer og andre egenkapitalinstrumenter som konsernet har investert i. I risikoberegningssammenheng benyttes en oppdeling i norske og internasjonale aksjer.

På bakgrunn av en norsk indeks og en verdensindeks beregnes historiske avkastningstall for norske og utenlandske aksjer separat tilbake til 1994. På bakgrunn av avkastningstallene beregnes standardavviket, som justeres for holdeperiode og konfidensnivå for deretter å multipliseres med eksponering innenfor de ulike egenkapitalklassene. Eksponering tilsvarer markedsverdi av aksjeporteføljen på balansedagen.

For å kunne ta utgangspunkt i volatiliteten i indeksene forutsetter SpareBank 1 Gruppen konsern en veldiversifisert portefølje av egenkapitalinstrumenter innenfor egenkapitalklassene, hvilket tilsvarer $\beta=1$. SpareBank 1 Gruppen konsern finner det rimelig å anta at porteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er veldiversifiserte.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakurser. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaene.

På bakgrunn av historiske valutakurser beregnes volatilitet for de relevante valutasorter, hvilket gir grunnlag for å beregne risiko knyttet til eksponering, gitt et bestemt konfidensnivå.

Risiko knyttet til eiendom

SpareBank 1 Gruppen har en betydelig eiendoms eksponering i både SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. Eiendomsporteføljen er en del av den løpende aktivaallokeringen i selskapene, hvor målet er å oppnå en høyest mulig avkastning på eksponeringen. I SpareBank 1 Livsforsikring AS ligger ansvaret for forvaltningen i en egen eiendomsavdeling med 7 ansatte. I SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er forvaltningen av eiendommene i sin helhet satt ut til eksterne forvaltere.

Konsernets eiendommer er utsatt for risiko ved endringer i eiendoms markedet. Eiendomsporteføljens verdi er påvirket av mange faktorer, herunder den lokale økonomiske utviklingen, eiendommenes beliggenhet, vedlikehold og konkurranse i det lokale eiendoms markedet.

Volatilitet knyttet til eiendom blir beregnet på bakgrunn av historisk utvikling i eiendomspriser i henholdsvis prisindeks for kontor- og forretningseiendommer hentet fra Statistisk sentralbyrå. Risikoen knyttet til eiendom behandles særskilt ved utarbeidelse SpareBank 1 Gruppens ICAAP.

Det henvises for øvrig til note 4 for informasjon om sensitivitet og note 27 for informasjon om eksponeringen.

Hedgefond

Risiko knyttet til hedgefond blir beregnet på grunnlag av volatiliteten i en internasjonal hedgefondindeks. Risikoen beregnes i henhold til tilsvarende metode som aksjer. Eksponering mot hedgefond har blitt kraftig redusert de siste årene.

Korrelasjon – Porteføljerisiko markedsrisiko

På bakgrunn av tidsseriene beregnes en korrelasjonsmatrise mellom de ulike aktivaklassene innenfor markedsrisiko. Korrelasjonene beregnes på bakgrunn av historikk tilbake til 1994, eller så langt tilbake det finnes data, basert på 12 måneders rullerende snitt. For å gjøre beregningene mer konservative, benyttes et gjennomsnitt av gjennomsnittet til korrelasjonene og høyeste korrelasjon i perioden. På bakgrunn av korrelasjonsmatrisen beregnes en kovariansmatrise som gir utgangspunktet for å beregne Value at Risk (standardavviket) på den totale porteføljen.

Det henvises for øvrig til note 34 og 35 for ytterligere informasjon om markedsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap. SpareBank 1 Gruppen AS' eierrisiko i datterselskaper er knyttet til den risiko som produktselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene. Det er etablert policy for kapitalstyring på konsernivå for å sikre at selskapene opererer i henhold til eiers risikokapasitet, og risikoappetitt.

Parameter	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Skadeforsikring konsern	SpareBank 1 Livsforsikring AS	SpareBank 1 Markets AS	SpareBank 1 Gruppen Finans konsern	Totalt
Resultatendring i MNOK før skatt						
1 % poeng økning i rentenivået	-22	27	-157	3	-2	-151
1 % poeng reduksjon i rentenivået	22	-27	157	-3	2	151

Kreditrisiko

Konsernets kreditrisiko er først og fremst knyttet til SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern, samt innenfor virksomheten i SpareBank1 Gruppen Finans AS.

Kreditrisiko i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Livsforsikring AS er relatert til pengemarkedsplasserings (obligasjoner og sertifikater), og reassuranse. Styrene i disse selskapene har vedtatt rammer for de ulike verdipapirutstederne. I tillegg er det fastlagt minimumsnivå for kredittningen innenfor de ulike utstedergruppene. Det er gitt detaljerte regler vedrørende tillatt risikonivå på plasseringene i eget mandat til eksterne forvaltere.

Vedlagt oversikt over de 10 største eksponeringene mot utstedere.

Utsteder	Markedsverdi MNOK per 31.12.11		Samlet verdi	Andel av totalportefølje
	SpareBank 1 Livsforsikring AS	SpareBank 1 Skadeforsikring konsern		
Den norske stat		834,7	834,7	4,5 %
DNB Bank ASA	315,7	184,8	500,5	2,7 %
DNB Boligkreditt AS	351,6		351,6	1,9 %
Nordea Eiendoms-kreditt AS	304,8		304,8	1,6 %
Kreditanstalt Fuer Wiederaufbau	263,6		263,6	1,4 %
SpareBank 1 SR-Bank		255,2	255,2	1,4 %
Sparebanken Sør	248,5		248,5	1,3 %
Sparebanken Møre		235,9	235,9	1,3 %
Sparebanken Øst		222,7	222,7	1,2 %
Swedbank Hypotek AB	220,5		220,5	1,2 %
Sparebanken Vest		213,3	213,3	1,2 %
Helgeland Sparebank		212,5	212,5	1,1 %
KLP Kommunekreditt AS	201,1		201,1	1,1 %
Landshypotek AB	201,0		201,0	1,1 %
SpareBank 1 SMN		194,4	194,4	1,1 %
General Electric Capital Corp	175,6		175,6	0,9 %
Totens Sparebank		169,1	169,1	0,9 %
Møre Boligkreditt AS	167,5		167,5	0,9 %
SpareBank 1 Boligkreditt AS		165,0	165,0	0,9 %

Det henvises for øvrig til note 30, 31, og 33 for ytterligere informasjon om kreditrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Konsentrasjonsrisiko

Det vurderes å være liten konsentrasjonsrisiko i konsernet. Forsikringsporteføljen i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern anses å være relativt veldiversifisert gjennom et stort antall kunder, at forsikringene tegnes i ulike geografiske områder og flere ulike produkter. En konsentrasjonsrisiko i skadeforsikring er eksponering mot naturkatastrofer, men i Norge er denne svært begrenset gjennom deltakelse i Norsk Naturskadepool. Forsikringsbestanden i SpareBank 1 Livsforsikring AS er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert. Det er noe konsentrasjonsrisiko knyttet til livselskapets investeringsportefølje, i hovedsak mot finanssektoren. Øvrige selskaper er fra et konsernperspektiv i beskjeden grad eksponert mot konsentrasjonsrisiko.

Likviditets- og motpartsrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Hvert datterselskap har tilsvarende likviditetsstrategi, med tilhørende styrebehandling. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånskilder, instrumenter og løpetider. Det er etablert en konsernkontoordning i SpareBank 1 Gruppen konsern som er med på å redusere likviditetsrisikoen. Denne ordningen ble etablert i 4. kvartal 2011.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern er i hovedsak knyttet til morselskapet, og vurderes som lav til moderat.

Retningslinjer for likviditetsstyring er gjenstand for årlig oppdatering, og er senest oppdatert og styre-godkjent i februar 2012. Beredskapsplan for kapitaldekning og likviditetsstyring søker å synliggjøre den

overordnede likviditetsstyring i konsernet, samt å identifisere og forklare hendelser som kan inntreffe og legge planer for å møte disse hendelsene. Beredskapsplanen gir også en klar beskrivelse av ansvarsfordeling. Hendelser som kan gi likviditetseffekter kan blant annet være:

- Identifiserte tap i datterselskaper som innebærer behov for kapitaltilførsel
- Likviditetsbuffer under målsatt nivå
- Tilbakekallelse av ukommitterte kredittlinjer

I retningslinjene for SpareBank 1 Gruppen konsern er det lagt til grunn at konsernet skal ha nødvendig likviditetsbuffer til å dekke 1 års løpende driftskostnader og renter.

Kravet vedrørende den daglige likviditetsstyringen er at morselskapet til enhver tid har en likviditetsbuffer på MNOK 150 (krav per 31. desember 2011 var MNOK 400, nedjustert til MNOK 150 i januar 2012). Likviditetsbufferen skal bestå av bankinnskudd og omsettelige verdipapirer som er gjenstand for kontinuerlig omsetning. I tillegg kan likviditetsbufferen bestå av kommitterte kredittfasiliteter. Likviditetsbufferen oversteg MNOK 400 per 31. desember 2012.

Konserndirektør Finans og Stab/CFO har ansvar for å følge opp at likviditetsbuffer ligger innenfor målsatt nivå. Dersom likviditetsbufferen ligger mer enn 20% under målsatt nivå skal det rapporteres til administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS. Det skal lages en plan for hvordan man så raskt som mulig kan komme opp på målsatt nivå for likviditetsbufferen. Denne planen skal legges fram for konsernledelsen. Kravene i henhold til retningslinjene har vært overholdt i perioden, og likviditetssituasjonen i morselskapet anses som god.

SpareBank 1 Gruppen konsern har etablert et tett samarbeid med SpareBank 1-bankene på fundingsiden. Gjennom et slikt tett samarbeid vil sannsynligheten for å løse eventuelle likviditetsutfordringer øke vesentlig. Det inngåtte samarbeidet med SpareBank 1-bankene er hensyntatt ved fastsettelse av likviditetsbuffer og er årsaken til at denne har blitt redusert fra MNOK 400 til MNOK 150, med virkning fra januar 2012.

Det henvises for øvrig til note 32 for ytterligere informasjon om likviditets- og oppgjørskrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Konsernets forsikringsvirksomhet

Som et forsikringsdominert konsern beskrives her mer utfyllende om konsernets risikostyring innen skadeforsikring og livsforsikring.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern

Selskapets Solvency II-aktiviteter har i løpet av 2011 vært knyttet til videreutviklings- og implementeringsarbeid av løsninger for blant annet regulatorisk risikomodellering, Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) og rapportering. Videre har SpareBank 1 Skadeforsikring konsern startet en dialog med Finanstilsynet om bruken av interne modeller for beregning av kapitalkrav under Solvency II. Konsernet har som målsetting å få tidlig godkjenning av sin delvis interne modell, og å innfri krav i henhold til Solvency II. På grunn av myndighetenes varslede overgangsordning for regulatorisk kapitalkrav, vil hoveddelen av selve godkjenningsprosessen for interne modeller gjennomføres i løpet av 2013.

Forsikringsrisiko

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at en hendelse inntreffer og usikkerhet i forhold til størrelsen på erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres. For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko selskapet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Risiko i forsikringskontrakter avhenger av kontraktens utforming. Det er større usikkerhet knyttet til såkalte langhalede produkter med lang skadeoppgjørstid, enn korthalede produkter med raskere stadfestelse av erstatningens endelige størrelse. Videre er forsikrings-selskapet utsatt for storskader, men dette er i stor grad dekket opp i form av reassuransekontrakter.

Resultatet fra forsikringsvirksomheten i 2011 svekkes blant annet av et høyt innslag av storskader innen brann kombinert bedriftsmarked, 22. juli-hendelsen, og et svekket naturskaderesultat på grunn av flom. Innenfor hovedproduktene hus og bil er skadeprosenten på et redusert nivå sammenlignet med året før, og det er iverksatt en rekke tiltak for å forbedre skadeprosenten ytterligere. Resultatene på Bedriftsmarkedet er svekket i forhold til 2010. I tillegg er skadeprosenten i Unison forsikring AS på et høyt nivå. Gjennom reassuranseprogrammet vil SpareBank 1 Skadeforsikring konsern fortsatt redusere usikkerhet knyttet til porteføljevækst, stabilisere forsikringsteknisk resultat og redusere usikkerhet i bransjer med høyt standardavvik. Det er for 2011 ikke foretatt vesentlige endringer i konsernets reassuranseprogram, og porteføljevæksten har vært moderat. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er tilfredsstillende beskyttet mot katastrofe- og storskader gjennom reassuranseprogrammet.

Markedsrisiko

Investeringsstrategien beskriver ønsket risikoprofil, og setter begrensninger som er tilpasset konsernets risikotoleranse. Markedsrisiko vurderes derfor løpende i forhold til konsernets risikokapital, og overvåkes av stresstester som er basert på bestemmelsene i kapitalforvaltningsforskriften i tillegg til konsernets egne risikomodeller. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern benytter som hovedregel ikke valutainstrumenter, men gjør unntak for sikring av underliggende plasseringer. Utenlandske plasseringer er i størst mulig grad sikret mot valutarisiko. Konsernets allokering mellom forskjellige investeringsinstrumenter har vært stabil gjennom året. SpareBank 1 Skadeforsikring konsernets eksponering i aksjer er begrenset i forhold til konsernets soliditet. Konsernets totale eksponering for markedsrisiko vurderes som moderat.

Likviditetsrisiko

Hovedtyngden av konsernets investeringsportefølje er plassert i pengemarkedsinstrumenter med god likviditet. Konsernets likviditetsrisiko er således liten. Styrene har utarbeidet retningslinjer for hvor stor del av investeringsporteføljen som til enhver tid skal utgjøres av likvide plasseringer.

Kreditt-/motpartsrisiko

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er i all hovedsak eksponert for motpartsrisiko gjennom rentepapirer i investeringsporteføljen, gjensikringsandelen av forsikringstekniske avsetninger og faktiske krav mot reassurandører. Reassuranseprogrammet har en målsetting om å redusere motpartsrisikoen gjennom en anbefalt minimumsrating på A(-) fra S&P, samtidig som eksponering til enkeltaktører vurderes. Som en konsekvens av siste tids turbulente tider følges motpartsrisikoen tett. Investeringer foretas hos solide motparter. Det har i 2011 vært et stabilt reassuransemarked, uten vesentlige endringer i reassuranseprogrammet eller status for kredittvurderinger av SpareBank 1 Skadeforsikring konsern sine viktigste motparter. Det er ikke tatt tap i kredittporteføljen i 2011, og risikoen anses per dags dato som lav. De gitte investeringsrammene er med på å bestemme motpartsrisikoen, og porteføljen anses å være veldiversifisert. Det er for øvrig ikke konstatert vesentlige brudd på investeringsrammene i 2011.

Brutto forfalt premie per skadeforsikringsprodukt

Tall i NOK 1 000

Kombinerte forsikringer brann	1 804 979	Industrieforsikring, brann	10 410	Sjø	244
Motorvogn	1 790 602	Komb.fors.mell., brann	377 520	Energi/olje	0
Fritidsbåt	75 934	Motorvogn næring	280 564	Sum inng. reass.	59
Ulykkes forsikring	164 079	Ansvar	54 863	Sum sjø, energi, reass.	303
Reiseforsikring	336 029	Yrkesskade	167 342		
Øvrig forsikring privat	23 683	Trygghet	89 606	Natur/pooler	120 957
		Annnet	61 306		
Sum privat	4 195 307	Sum næring	1 041 612	Total brutto forfalt premie	5 358 180

Det henvises til note 46 for ytterligere beskrivelse av forsikringsrisiko i skadeforsikring.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern har utarbeidet tegningsregler som beskriver hvilke forsikringsobjekter selskapene aksepterer i sine porteføljer. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av tegningsreglene. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for kumuler ved inntegning av ny portefølje. Reassuranseavdekningen tilpasses i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen.

SpareBank 1 Livsforsikring AS

SpareBank 1 Livsforsikring AS tilbyr pensjonsprodukter som har rentegaranti, det vil si en minsteavkastning som kundene er garantert hvert år. Selskapets gjennomsnittlig årlige garanterte rente er 3,13%. Investeringsstrategien og dermed markedsrisikoen for de ulike porteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS er tilpasset den risikotoleransen selskapet har for ulike produkter, kontrakter og ansvarlig kapital. Aktiv risikostyring i kundeporteføljene reduserer sannsynligheten for å ikke oppnå rentegarantien. Risk Management avdelingen overvåker markedsrisikoen i selskapet og følger opp rammer og retningslinjer som er gjeldende for selskapet.

Selskapets investeringsstrategi inneholder rammer for hvordan selskapet skal plassere og forvalte sine eiendeler, herunder tillatte markeder, aktivaklasser og finansielle instrumenter. Investeringsstrategien inneholder også retningslinjer og rammer for kreditteksponering, motpartseksponering, valutarisiko og bruk av derivater i sikringsstrategier. Selskapets investeringsstrategi vedtas av styret.

Risikostyringen i SpareBank 1 Livsforsikring AS har som formål å bidra til en høyest mulig avkastning for kunder og eier innenfor et akseptabelt risikonivå, gjennom å sikre god styring og kontroll av den risikoen selskapet er eksponert mot. Risikonivået skal stå i samsvar med styrets risikoappetitt. Risikostyringen skal støtte opp under selskapets strategiske utvikling og måloppnåelse, sikre finansiell stabilitet og forsvarlig kapitalforvaltning.

Selskapets strategi for risikostyring er vedtatt av styret og omfatter prosesser, rammer og handlingsregler som selskapet skal følge når risikoeksponeringen i selskapet passerer gitte nivåer. Risikostyringsfunksjonen ivaretas av avdelingen Risk Management med ansvar for overvåking og oppfølging av finansiell risiko, rapportering og compliance. Avdelingen er organisert i seksjon for «økonomi og risikostyring» og er uavhengig fra operasjonelle funksjoner. Selskapets samlede risikoeksponering beskrives i selskapets risikorapport som behandles av styret. SpareBank 1 Gruppen AS har det overordnede ansvaret for risikostyringen i konsernet.

Markedsrisiko

SpareBank 1 Livsforsikring AS vurderer markedsrisikoen i selskapet fortløpende ved bruk av stresstester. Selskapet benytter også andre statistiske verktøy og metoder for å vurdere markedsrisikoen. Selskapet arbeider med å videreutvikle modeller for måling og overvåking av risiko. Selskapet styrer også markedsrisikoen via et minimums-avkastningskrav som skal bidra til at selskapet når et forhåndsfastsatt inntekstmål. Selskapet har definerte handlingsregler for risiko-

reducerende tiltak hvis avkastningen blir lavere enn minimumskravet eller bufferkapitalutnyttelsen når forhåndsdefinerte nivåer.

Renterisiko

Selskapets finansielle risiko er i stor grad knyttet til om selskapet klarer å innfri den årlige rentegarantien. Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 3,13 %, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Nye kontrakter i 2011 er tilbudt med grunnlagsrente 2,5 %. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien. Kursreguleringsfondet vil fungere som en buffer. Hvis dette ikke er tilstrekkelig tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler til tilleggsavsetningene fra overskuddet. Dette er regulert oppad til 12 % av kontraktens premiereserve.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2011
Individuell kapitalforsikring	2,63%
Individuell rente/pensjonsforsikring	3,64%
Kollektiv pensjonsforsikring	2,91%
Gruppelivsforsikring	0,00%
Ulykkesforsikring	0,00%
Samlet	3,13%

Tabellen over viser gjennomsnittlig rentegaranti per produktgruppe for 2011.

Forsikringsrisiko

I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet deknninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppelev tilbyr det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død. Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uførevsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalings-tidspunkter blir som forutsatt. Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.

Styring av forsikringsrisiko

Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risiko-vurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodeknninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.

I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risiko-premier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn har selskapet utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Reassuranse

Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranse-program og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes.

Selskapet har tegnet reassuransedekninger på kvote, eksedent og excess of loss/katastroferisiko.

Konsentrasjonsrisiko

Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppe-forsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

Det henvises for øvrig til note 40 for ytterligere informasjon om fordring på reassurandører, og note 45 og 46 som omhandler forsikringsrisiko i livsforsikring og skadeforsikring.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres ved risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. I SpareBank1 Gruppen konsern omfattes juridisk risiko som operasjonell risiko. Alle selskapene i konsernet har risiko knyttet til operasjonell drift.

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i dag i forbindelse med det arbeid som gjøres for å oppfylle forskrift om risikostyring og internkontroll. Arbeidet som gjennomføres knyttet til risiko-rapportering blir hovedsakelig dokumentert gjennom den årlige ICAAP-rapporten, samtidig som det årlig fremlegges en internkontrollrapport med lederbekreftelse. Databaser for styring og oppfølging av tiltak knyttet til rapporter fra Finanstilsynet, internrevisjon og internkontroll er implementert.

I tillegg har SpareBank 1 Gruppen konsern en egen compliancefunksjon i morselskapet, samtidig som denne funksjonen finnes i datterselskapene. Det gjennomføres jevnlige møter i compliance-forum på konsernnivå, som består av complianceansvarlige i hvert enkelt selskap. Arbeidet vedrørende compliance skal sørge for at SpareBank 1 Gruppen konsern etterlever og overholder relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Samtidig skal man i arbeidet sørge for å overvåke utvikling innenfor områdene, samt utrede mulige konsekvenser av at endringer innenfor områdene ikke følges opp. Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av å ikke etterleve og overholde relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Compliance risiko anses å være en del av operasjonell risiko. Compliance rapporteres til styret i SpareBank 1 Gruppen AS kvartalsvis, i henhold til utarbeidede compliance-maler for konsernet.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko har i kapitalbehovsberegninger så langt blitt skjønsmessig stipulert. Det er foreløpig ikke etablert en prosess for å tallfeste risikoen knyttet til dette. SpareBank 1 Gruppen konsern arbeider med å finne parametere for å kunne beregne den strategiske og forretningsmessige risikoen på en kvantitativ måte.

SpareBank 1 Gruppen konsern vil, i sammen med alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretnings-messige risikoen i konsernet.

Korrelasjon – Porteføljrisiko

Ikke alle hendelser antas å inntreffe på samme tidspunkt. Derfor er det rimelig å ta hensyn til diversifiseringseffekter mellom aktivaklassene. Det benyttes en korrelasjonsmatrise mellom aktivaklassene, hvor korrelasjoner mellom markedsrisiko, kredittrisiko, forsikringsrisiko og eiendom er beregnet.

Videreutvikling

Mot slutten av 2011 startet SpareBank 1 Gruppen konsern opp et prosjekt for ytterligere å integrere og samkjøre risikostyringen i konsernet. Dette arbeidet vil fokusere på ytterligere effektivisering og optimalisering av konsernets og selskapenes risikostyring. Det er også et overordnet mål for SpareBank 1 Gruppen konsern at man på konsernnivå skal møte samtlige krav som forventes å komme under Solvency II innen utgangen av 2013, selv om dette ikke vil bli innført før 1. januar 2014.

NOTE 4 – KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernet utarbeider estimater og gjør antakelser/forutsetninger knyttet til fremtiden. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som anses rimelig under nåværende omstendigheter. De regnskapsestimater som følger av dette vil per definisjon sjelden være fullt i samsvar med det endelige utfall. Estimater og antakelser/forutsetninger som representerer en betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår, drøftes nedenfor.

Virkelig verdi på derivater og andre finansielle instrumenter

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på hver balansedag. For mange finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, og som ikke omsettes i et aktivt marked, har konsernet benyttet neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer som verdsettelsesmetode. Slike beregninger er beheftet med betydelig skjønn, og i vurderingen av hvorvidt virkelig verdi er lavere enn kostpris vurderer konsernet blant annet fremtidsutsikter i den aktuelle bransjen, selskapets finansielle posisjon, og teknologisk utvikling.

Investeringseiendommer

Forsikringselskapene i SpareBank 1 har store eiendomsplasseringer. De fleste eiendommer er organisert i egne aksjeselskaper. Eiendommene i datterselskapene og de tilknyttede selskapene vurderes individuelt ved bruk av selskapets interne verdsettelsesmodell ved at antatt framtidig netto kontantstrøm diskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. Avkastningskravet tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom. Beregningen av virkelig verdi oppdateres ved hver regnskapsavslutning. Parallelt med intern verddivurdering blir det for kontrollformål utført ekstern verddivurdering for utvalgte eiendommer i porteføljen. Utvalget er trukket tilfeldig av forhåndsdefinert antall eiendommer. Utvalget for ekstern vurdering rulleres over en periode på 3 år.

Det er ikke beregnet utsatt skatt på urealiserte verdiendringer fordi eiendommene eies gjennom aksjeselskaper som kommer inn under fritaksmetoden. I forbindelse med verddivurdering av aksjene er imidlertid effekten av latent skatt i aksjeselskapene beregnet utenom verddivurderingsmodellen. Den latente skatten i selskapene medfører ofte en rabatt i forhold til eiendomsverdien ved omsetning av slike selskap. Latent skatt er beregnet med 7 % av differansen mellom virkelig verdi og skattemessig verdi, redusert med bokført utsatt skatt i selskapsregnskapene for eiendommene. Dette er i henhold til normal bransjepraksis. Nettoeffekten er behandlet som nedskrivning av verdien av aksjene i eiendomsselskapene.

Eierbenyttet eiendom revalueres til virkelig verdi årlig ved bruk av selskapets interne verdsettelsesmodell. Det beregnes årlig avskrivning på eierbenyttet eiendom. En økning i balanseført verdi som følge av verdi-reguleringen føres over andre resultatkomponenter og selskapsporteføljens andel tillegges fond for vurderingsforskjeller. En nedregulering av tidligere balanseført verdiøkning på samme eiendom føres tilsvarende.

Det vises for øvrig til note 27 Investeringseiendommer.

Sensitivitet knyttet til eiendommer

Eiendomsverdiene er spesielt sensitive til endringer i avkastningskravet. Holdes alt annet likt, vil en økning i avkastningskravet på 0,25 prosentpoeng redusere verdiene med ca 132 millioner kroner, eller ca 3,5 %. Etter utløpet av eksisterende leieforhold skal lokalene re utleies til gjeldende markedsvilkår. Dersom kontantstrømmen etter utløp reduseres med 1 %, reduseres markedsverdien med ca 0,75 %.

Pensjoner

Nåverdien av pensjonsforpliktelsene avhenger av flere ulike faktorer som er bestemt av en rekke aktuarmessige forutsetninger. Forutsetningene som benyttes ved beregning av netto pensjonskostnad (inntekt) inkluderer diskonteringsrenten. Endringer i disse forutsetningene vil påvirke balanseført verdi av pensjonsforpliktelsene.

Konsernet bestemmer egnet diskonteringsrente ved utgangen av hvert år. Dette er renten som skal brukes til å beregne nåverdien av fremtidige estimerte utgående kontantstrømmer som kreves for å gjøre opp pensjonsforpliktelsene. Ved fastsettelse av egnet diskonteringsrente benyttes 10 års norske statsobligasjoner som et utgangspunkt, med justering i forhold til gjennomsnittlig gjenværende tjenestetid.

En del andre pensjonsforutsetninger er delvis basert på markedsbetingelser. Tilleggsinformasjon er gitt i note 48.

Eventuelle endringer knyttet til forventet lønnsvekst og diskonteringsrente med videre kan gi betydelig effekt på de innregnede pensjonsforpliktelser for egne ansatte. NRS-veiledningen angir at en endring på +/- 1 % - poeng i diskonteringsrenten betyr 15–20 % endring i avsetning til pensjonsforpliktelser.

Estimert verdifall for goodwill

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill, jf. note 14. Gjenvinnbart beløp på kontantgenererende enheter blir fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Beregningene krever at det brukes estimater, og at de er konsistente med markedsverdsettelsen av konsernet.

Estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger innen livsforsikring

Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring er basert på forventninger om levetid, dødelighet, uførhet, renter med videre. Endringer i slike forutsetninger vil påvirke størrelsen på forsikringsmessige avsetninger. Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets forpliktelser med fradrag for kontantverdien av framtidige premier. Grunnlagsrenten som benyttes ved beregning er den grunnlagsrenten som gjelder for den enkelte forsikring, og beregningen gjøres i tråd med forskriften om premier og forsikringsfond i livsforsikring. Maksimal tillatt grunnlagsrente vurderes av myndighetene etter renten på langsiktige statsobligasjoner. Eventuelle endringer i grunnlagsrenten vil påvirke størrelsen på forpliktelsene.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer.

For alle produkter er det erstatningsavsetninger som inkluderer både meldte (RBNS) og ikke meldte skader (IBNR). IBNR- og RBNS-avsetninger er beregnet etter statistiske metoder som er basert på selskapets egne erfaringer.

Estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger innen skadeforsikring

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger innen skadeforsikring gjelder i hovedsak erstatningsavsetninger. Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; korthalet forretning og langhalet forretning. Inndelingen er basert på hvor lang tid det går fra et tap eller skade inntreffer til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Langhalet forretning knytter seg primært til personskader.

Ved skadereservering i SpareBank 1 Skadeforsikring AS er utgangspunktet individuell skadereservering av de meldte skadene. I tillegg til at skadene følges opp i takt med den løpende skadebehandlingen skal i prinsippet alle åpne skader ha en spesiell vurdering minst én gang i året. Avsetninger til IBNR (inntrufne skader som ennå ikke er meldt selskapet) og eventuelle ekstraavsetninger, skjer for langhalet forretning ved hjelp av modeller. For personskade motorvogn, ulykke, yrkesskade og trygghet benyttes regresjonsmodeller som basis. Det gjøres også en vurdering av forhold som endringer i bestand og lignende. Ved korthalet forretning settes IBNR på bakgrunn av vurderinger av det erfaringsbaserte etterslepet som risikogruppen har hatt gjennom de siste årene, samt forhold som endringer i bestand, skadefrekvens, storskadeinnslag og lignende. Det foretas også måling i etterkant, for å vurdere estimatene for erstatningsavsetning opp mot utvikling i de forskjellige elementene som inngår i beregningene; betalte erstatninger, individuelt avsatte skadereserver for meldte skader, og IBNR.

Avsetning for tap på reassurandører i konkurs er nåverdieregnet. Parametrene i beregningsgrunnlaget er framtidig forventet dividende, utbetalingsmønster for kravet og inflasjon.

Sensitivitetsanalyse aktiva siden i livselskapet

Aktivasiden til SpareBank 1 Livsforsikring AS er stresstestet for å vise hvor mye eiers resultat påvirkes dersom følgende scenarier skulle inntreffe: Nedgang i aksjemarkedet på 20%, renteoppgang på 1,5% og nedgang i eiendomsmarkedet på 12%. Disse stressfaktorene samsvarer med stressfaktorene i Stresstest II for tilsvarende risikoer. Stresstest-scenariene er beregnet per 31. desember 2011.

Scenario	Verdifall Mill. kroner	
Fall i aksjemarkedene	(-20 %)	423
Stigende rentenivå	(+1,5 %)	233
Fall i eiendomsverdi	(-12 %)	450

NOTE 5 – ENDRINGER I KONSERNSTRUKTUR

2011

Skandia Helseforsikring

I januar 2010 kjøpte SpareBank 1 Skadeforsikring AS den totale helseforsikringsvirksomheten i Skandia Lifeline Norge fra Skandia Insurance Company Ltd. Avtalen var betinget av nødvendige godkjenninger fra norske og svenske myndigheter. Disse godkjenningene ble gitt i oktober 2010. Overtakelsestidspunktet er for praktiske formål satt til 1. november 2010. Per 31. desember 2010 var ikke oppkjøpsanalysen ferdigstilt og Skandia ble tatt inn i regnskapet til SpareBank 1 Skadeforsikring AS for 2010 med foreløpige tall. Ved utløpet av 2010 var den overtatte helseforsikringsvirksomheten integrert i SpareBank 1 Skadeforsikring AS' eksisterende portefølje.

Den overtatte virksomheten selger helseforsikringer til bedriftskunder og privatkunder. Helseforsikringen garanterer behandling innen et gitt tidsrom ved definerte sykdommer og skader.

Årsaken til virksomhetkjøpet er at SpareBank 1 Skadeforsikring AS ønsker å satse på et voksende segment i det norske forsikringsmarkedet. Med kjøpet får SpareBank 1 Skadeforsikring AS en del av helseforsikringsmarkedet og SpareBank 1 Skadeforsikring AS' distributører vil kunne tilby helseforsikring på lik linje med SpareBank 1 Skadeforsikring AS' andre forsikringer.

I april 2011 ble oppkjøpsanalysen gjort endelig. Oppkjøpet er en virksomhetsoverdragelse som reguleres av IFRS 3R. Anskaffelseskost måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Den endelige oppkjøpsanalysen viste følgende virkelige verdier for identifiserte eiendeler og forpliktelser:

NOK 1 000	Bokført verdi			
	Bokført verdi 01.11.10	reklassifisert 01.01.11	Virkelig verdi 01.01.11	Virkelig verdi justeringer
Statistikk og produkt	-	-	3 318,0	3 318,0
Goodwill	-	-	-10 476,3	-10 476,3
Kundefordringer	1 247,3	1 247,3	1 247,3	-
IT	21,0	-	-	-
Kunst	20,8	-	-	-
Likvider	29 502,2	29 502,2	29 502,2	-
Sum eiendeler	30 791,3	30 749,5	23 591,2	-7 158,3
Premiereservetillegg	-	5 000,0	-	-5 000,0
Skadebehandlingskostnader	-	3 200,0	-	-3 200,0
Annen egenkapital	-	-41,7	-	41,7
Kostpris	-	-	1 000,0	1 000,0
Total egenkapital	-	8 158,3	1 000,0	-7 158,3
Avsetninger – personal	509,8	509,8	509,8	-
Andre forpliktelser	218,9	218,9	218,9	-
Premiereserve	13 687,3	8 687,3	8 687,3	-
Erstatningsavsetning	16 375,2	13 175,2	13 175,2	-
Sum egenkapital og forpliktelser	30 791,2	30 749,5	23 591,2	-7 158,3

Den negative goodwillen er hovedsakelig et resultat av et gunstig kjøp, det vil si at verdien av identifiserbare eiendeler og gjeld overstiger det samlede vederlaget. Etter IFRS 3.34 revidert skal negativ goodwill inntektsføres på overtakelsestidspunktet. Den endelige oppkjøpsanalysen var ferdig i april 2011 og negativ goodwill på 10,5 mill. kroner ble inntektsført i regnskapet til konsernregnskapet under *Andre inntekter*.

I regnskapet til konsernet for 2011 har helseforsikringsvirksomheten bidratt med følgende tall:

NOK 1 000	2011
Forfalte bruttopremier	33 517
Premieinntekt for egen regning	32 853
Resultat før skatt	-3 363
Totalresultat	-2 421

Det er kostnadsført utgifter i tilknytning til overtakelsen med totalt kr 1,55 mill. kroner. Av dette ble kr 1,26 mill. kroner utgiftsført i 2010.

Oppkjøp av SB Securities LLP

I løpet av 2011 er SB Securities LLP ervervet av SpareBank 1 Markets AS. I konsernregnskapet benyttes oppkjøpsmetoden ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Selskapet er konsolidert med virkning fra 3. juni 2011.

Selskapet har sitt kontor i 1 Bow Churchyard i London og er et verdipapirforetak med hovedvekt på megling av nordiske aksjer. Virksomheten ble etablert i juli 2008 under navnet US Securities London LLP. Som følge av oppkjøpet ble navnet endret til SB Securities LLP 16. august 2011. Selskapet hadde 4 ansatte per 31. desember 2011, to nye tiltrådte 1. januar 2012. Verdiene i selskapet ligger i den etablerte organisasjonen og humankapital, samt et betydelig opparbeidet nettverk av kunderelasjoner innenfor institusjonssegmentet i London. Det er i henhold til IFRS 3R en ikke identifiserbar eiendel og hele forskjellen mellom identifiserbare eiendeler og kjøpesummen er således oppført som goodwill.

Beløp i 1 000	Dato	NOK	GBP	Eierandel	Kurs
Kostpris på oppkjøpstidspunkt	03.06.2011	9 000	1 024	99,9%	8,7848
Identifiserbare eiendeler (99,9%)	03.06.2011	179	20	99,9%	8,7848
Goodwill på oppkjøpstidspunkt			1 004		
Goodwill	31.12.2011	9 321	1 004		9,2829

SpareBank 1 Markets AS har følgende bokført verdi av aksjene til SB Securities LLP per 31. desember 2011.

Beløp i 1 000	Dato	NOK	GBP	Eierandel	Kurs
Kostpris på aksjene	03.06.2011	9 000	1 024	99,9%	8,7848
Emisjon	12.12.2011	2 711	300	99,9%	9,0372
Bokført verdi av aksjene	31.12.2011	11 711	1 324		

2010

Unison Forsikring AS

SpareBank 1 Skadeforsikring AS kjøpte i 2010 alle aksjene i Unison Forsikring AS. SpareBank 1 Skadeforsikring AS la 9. juni 2010 inn bud på alle aksjene og innen utgangen av måneden hadde man forhåndsaksept på mer enn 95 % fra daværende aksjonærer. I juli 2010 ble det gjennomført en rettet emisjon fra Unison Forsikring AS mot SpareBank 1 Skadeforsikring AS på MNOK 150. Unison Forsikring AS er konsolidert inn fra 1. juli 2010, til tross for at transaksjonsdato var 19. juli 2010.

Unison Forsikring AS er et norsk skadeforsikringselskap som tilbyr forsikringer for privatpersoner, organisasjoner og bedrifter. Selskapet utvikler skreddersydde løsninger for organisasjoner og foreninger og derigjennom deres medlemmer. SpareBank 1 Skadeforsikring AS har en uttrykt strategi om å styrke sin tilstedeværelse i nye distribusjonskanaler og ønsker derfor at Unison Forsikring AS skal være selskapets forlengede arm inn i markedet utenfor bank og LO. Unison Forsikring AS skal også som datterselskap av SpareBank 1 Skadeforsikring AS operere som en selvstendig enhet i markedet.

Oppkjøpet er en virksomhetsoverdragelse som reguleres av IFRS 3R. I konsernregnskapet benyttes oppkjøpsmetoden ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler og forpliktelsesregnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Anskaffelseskost for aksjene i Unison Forsikring AS var MNOK 56,4. Den endelige oppkjøpsanalysen viste følgende virkelige verdier for identifiserte eiendeler og forpliktelser:

MNOK	Bokført verdi 30.06.10	Virkelig verdi 30.06.10	Virkelig verdi justeringer
Kunderelasjoner	-	14,0	14,0
Goodwill	-	-117,9	-117,9
Immaterielle eiendeler	8,6	8,6	-
Finansielle eiendeler	283,2	283,2	-
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	33,0	33,0	-
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	366,6	366,6	-
Fordringer forsikringstakere	79,1	79,1	-
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring	44,7	44,7	-
Andre fordringer	1,1	1,1	-
Andre eiendeler	78,4	78,4	-
Utsatt skattefordel	16,9	130,0	113,1
Sum eiendeler	911,6	920,8	9,2
Aksjekapital	56,4	-	-
Administrasjonsavsetning	10,9	-	-
Avsetning til naturskadefondet	5,6	-	-
Avsetning til garantiordningen	8,2	-	-
Sikkerhetsavsetning	40,3	-	-
Annen opptjent egenkapital	-53,8	-	-
Sum egenkapital	67,7	56,4	-11,3
Utsatt skatt	25,4	22,8	-2,6
Avsetning for ikke opptjent premie	122,7	122,7	-
Brutto erstatningsavsetning	635,2	635,2	-
Pensjonsforpliktelser	13,2	15,0	1,8
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	30,8	30,8	-
Avsetning adm Run-off porteføljen	-	6,3	6,3
Forpliktelse reassuransekontrakt (MYML)	-	15,0	15,0
Andre forpliktelser	16,6	16,6	-
Sum egenkapital og forpliktelser	911,6	920,8	9,2

Den negative goodwillen er hovedsakelig et resultat av et skattemessig underskudd til framføring i Unison Forsikring AS på ca MNOK 400. Etter IFRS 3.34 revidert skal negativ goodwill inntektsføres på overtakelsestidspunktet. Den endelige oppkjøpsanalysen var ferdig i november 2010 og negativ goodwill på MNOK 117,9 ble da inntektsført i konsernregnskapet under *Andre inntekter*.

I konsernregnskapet for 2010 er det tatt inn følgende tall fra Unison Forsikring AS etter oppkjøpet 1. juli:

NOK 1 000	2010
Forfalte bruttopremier	116 765
Premieinntekt for egen regning	105 771
Resultat før skatt	-19 489
Andre resultatkomponenter	-1 876
Totalresultat	-21 365

Dersom overtakelsesdato hadde vært 1. januar 2010 ville dette gitt følgende tall i konsernregnskapet til SpareBank 1 Gruppen for regnskapsåret 2010:

NOK 1 000	2010
Forfalte bruttopremier	4 899 795
Premieinntekt for egen regning	39 546
Resultat før skatt	620 936
Andre resultatkomponenter	-63 377
Totalresultat	502 002

Det er kostnadsført utgifter i tilknytning til overtakelsen med totalt 13,5 mill. kroner i konsernet i 2010, fordelt på 6,2 mill. kroner i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og 7,3 mill. kroner i Unison Forsikring AS. Av de 7,3 mill. kroner i Unison Forsikring AS vedrører 2,5 mill. kroner den rettede emisjonen mot SpareBank 1 Skadeforsikring AS som ikke kunne aktiveres ifra IAS 39 pga forhandlinger om beløpets størrelse.

Skandia Helseforsikring

I januar 2010 offentliggjorde SpareBank 1 Skadeforsikring AS at det har kjøpt den totale helseforsikringsvirksomheten i Skandia Lifeline Norge fra Skandia Insurance Company Ltd. Avtalen var betinget av nødvendige godkjenninger fra norske og svenske tilsynsmyndigheter. Godkjenning av transaksjonen ble gitt i november 2010.

Den overtatte helseforsikringsvirksomheten er ved utløpet av 2010 integrert i SpareBank 1 Skadeforsikring AS eksisterende portefølje. Per 31. desember 2010 er ikke oppkjøpsanalysen ferdigstilt. Skandia er derfor tatt inn i SpareBank 1 Skadeforsikring AS med foreløpige tall. Anskaffelseskost for virksomheten var MNOK 1.

Conecto AS

Selskapene SpareBank 1 Factoring AS, Actor Portefølje AS og SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS fusjonerte med regnskapsmessig virkning 1. januar 2010. Det nye selskapet tok navnet SpareBank 1 Gruppen Finans AS.

SpareBank 1 Gruppen Finans AS inngikk i juni 2010 en avtale om kjøp av selskapet Conecto AS. Vederlaget for selskapet var en kombinasjon av et kontantbeløp og en avtale om earn-out med selgerne. Earn-out er i hovedsak knyttet opp mot selskapets fremtidige resultatutvikling. Formålet med kjøpet er å skape en aktør som tar plass blant de tre største i inkassomarkedet i Norge. Conecto AS ble overtatt i 9. september 2010, og er med regnskapsmessig virkning fra denne dato konsolidert inn i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Det er foretatt en foreløpig oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3R som legges til grunn for årsregnskapet per 31. desember 2010. Det vil bli foretatt en ny vurdering innen 3 Q 2011 som er innenfor 12 måneders fristen etter overtakelsestidspunktet jfr. IFRS3R. Identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Anskaffelseskost for aksjene er beregnet til 154,8 mill. kroner med de forutsetninger som er tatt vedrørende fremtidig earn out.

I tillegg til identifiserte merverdier ligger det humankapital i selskapet. En forretningsorganisasjon er en ikke identifiserbar eiendel etter IAS 38 og kan dermed ikke oppføres som det. Dette kommer tydelig frem i kommentarene om start-up cost i IAS 38 paragraf 69. Det er også en langvarig og entydig praksis at de verdiene som ligger i en etablert organisasjon hovedsakelig regnes som goodwill i en virksomhetssammenslutning. Det vises til identifiserte merverdier i etterfølgende tabell i den foreløpige oppkjøpsanalysen.

Beregninger foretatt med utgangspunkt i virkelige verdier

NOK 1 000		2010
Kjøpesum		130 000
Korreksjon pga uavklarte forhold på oppkjøpstidspunktet		-7 391
Renter frem til oppgjør		690
Beregnet sannsynlig earn out		31 535
Beregnet total kjøpesum per 31.12.2010		154 834
Bokført egenkapital kjøpstidspunktet	17 859	
SpareBank 1 Gruppen Finans sin andel på 100%		-17 859
Merverdier		
Merkevare	5 269	
Kundeforhold	32 096	
Teknologi software	4 808	-42 173
Utsatt skatt		11 808
Goodwill i konsern ved oppkjøp		106 611
<i>herav «samlet arbeidsstyrke»</i>		13 607
Identifiserte merverdier		42 173
Sum goodwill og merverdier		148 784

Den endelige oppkjøpsanalysen viste følgende virkelige verdier for identifiserte eiendeler og forpliktelser:

Oversikt over virkelig verdi justeringer

NOK 1 000	Bokført verdi 09.09.10	Virkelig verdi 09.09.10	Virkelig verdi justeringer	Virkelig verdi inkl. utsatt skatt
Forskning og utvikling ¹⁾	8 264	-	-8 264	-
Eindell ved utsatt skatt	230	230	-	230
Merkevare ¹⁾	-	5 269	5 269	5 269
Teknologi og arbeidsprosesser ¹⁾	-	13 072	13 072	13 072
Kundeforhold ¹⁾	-	32 096	32 096	32 096
Goodwill ²⁾	-	81 196	93 004	93 004
Samlet arbeidsstyrke (del av goodwill) ²⁾	-	13 607	13 607	13 607
Inventar	2 395	2 395	-	2 395
Kundefordringer	9 536	9 536	-	9 536
Andre fordringer	2 493	2 493	-	2 493
Innskudd/ del av arbeidskapital	13 444	13 444	-	13 444
Andre innskudd	6 430	6 430	-	6 430
Sum eiendeler	42 792	179 768	148 784	191 576
Egenkapital ³⁾	17 858	154 834	136 976	154 834
Gjeld til kredittinstitusjoner	8 096	8 096	-	8 096
Leverandørgjeld	3 704	3 704	-	3 704
Skattegjeld	4 292	4 292	-	4 292
Offentlig gjeld	5 514	5 514	-	5 514
Utsatt skattegjeld	-	-	11 808	11 808
Annen kortsiktig gjeld	3 328	3 328	-	3 328
Sum gjeld og egenkapital	42 792	179 768	148 784	191 576

¹⁾ Summen av merverdier er TNOK 42.173.

²⁾ Goodwill er TNOK 106.611.

³⁾ TNOK 154.834 under virkelig verdi kolonnen er kjøpesum for Conecto AS.

SpareBank 1 Gruppen konsern har konsolidert inn Conecto AS' resultater fra og med 9. september 2010. Resultat fra 9. september 2010 til 31. desember 2010 ble - 3,7 mill. kroner før skatt.

Dersom overtakelsen hadde vært per 1. januar 2010 ville man fått inn følgende tall i konsernregnskap:

NOK 1 000	2010
Sum driftsinntekter	86 636
Sum driftskostnader	-78 156
Driftsresultat	8 481
Resultat før skatt	8 487
Skattekostnad	-2 238
Resultat etter skatt	6 249

NOTE 6 – SEGMENTINFORMASJON

NOK 1 000	Livs- forsikrings- virksomhet		Skade- forsikrings- virksomhet		Fonds- forvaltning virksomhet		Megler- virksomhet		Inkasso og factoring- virksomhet		Øvrige virksomhet		Elimineringer		Sum	
	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010
Sum inntekter ¹⁾	3 735 761	5 240 876	4 629 528	4 437 243	285 722	307 431	86 271	84 284	225 584	172 207	626 426	626 109	-628 455	-611 057	8 970 838	10 257 073
Segmentresultat	442 537	363 002	185 321	641 144	21 842	64 628	-154 793	-57 562	27 875	8 600	490 520	566 598	-626 163	-601 277	387 139	985 133
Resultat etter skatt	531 041	299 159	90 899	561 054	14 782	45 325	-113 117	-40 765	19 076	4 311	443 851	454 275	-460 537	-511 813	525 795	831 547
Ikke-kontrollerende interesses andel av resultat	-	-	-	-	-	-	-4 110	-9 478	-	-	-	-	-	-	-4 110	-9 478
Eiendeler pr. segment	26 607 066	26 482 903	13 265 200	12 096 732	223 200	299 213	507 089	301 923	997 598	911 153	5 894 272	5 315 966	-5 505 285	-4 807 345	41 989 140	40 600 345
Sum forpliktelser	23 970 633	24 219 954	9 889 606	8 691 961	74 139	103 426	360 046	212 321	604 109	501 482	2 707 727	2 543 527	-559 481	-480 939	37 046 779	35 791 732

¹⁾ Kostnader relatert direkte til inntekten er inkludert.

Driftssegmenter i noten rapporteres annerledes enn i styrets årsberetning. I styrets årsberetning rapporteres segmentene på samme måte som ved intern rapportering til styret. I noten rapporteres disse segmentene slik de regnskapsføres etter IFRS.

NOTE 7 – NETTO PREMIEINNTEKTER FORSIKRING

NOK 1 000	SpareBank 1 Livsforsikring AS		SpareBank 1 Skadeforsikring konsern		Konsernet	
	2011	2010	2011	2010	2011	2010
Brutto premieinntekter	3 986 259	3 646 233	5 140 040	4 567 608	9 126 299	8 213 841
- avgitt reassuranse	160 365	152 037	444 113	383 179	604 478	535 217
Sum netto premieinntekter for egen regning	3 825 894	3 494 196	4 695 927	4 184 429	8 521 821	7 678 624

LIVSFORSIKRING

For SpareBank 1 Livsforsikring AS fordeler opptjent premieinntekter seg på følgende bransjer:

NOK 1 000	Ind. rente/ pensjon		Individuell kapital		Kollektiv pensjon		Ulykke	Gruppeliv	Total
Brutto premieinntekter 2011		375 589	776 182	2 030 465	199 576	604 446		3 986 258	
herav nyttegning:		89 613	126 473	74 388	31 418	13 284		335 176	
Brutto premieinntekter 2010		388 633	760 182	1 725 561	184 145	587 710		3 646 233	
herav nyttegning:		86 668	150 209	47 353	29 940	7 589		321 759	

SKADEFORSIKRING

For SpareBank 1 Skadeforsikring konsern fordeler opptjent premieinntekt seg på følgende ulike produktklasser:

Privatbetonte forsikringer

NOK 1 000	Kombinerte forsikringer brann	Motor- vogn	Herav ansvar motorvogn	Fritids- båt	Ulykkes- forsikring	Reise- forsikring	Øvrig forsikring privat	Sum
								privat forsikring
Opptjent premie 2011	1 728 618	1 689 545	722 845	73 383	161 269	327 344	21 979	4 002 139
Opptjent premie 2010	1 579 951	1 500 805	627 641	66 572	155 053	294 957	21 611	3 618 949

Næringsbetonte forsikringer

NOK 1 000	Industri- forsikring brann	Kombinerte forsikringer mell. brann	Motor- vogn	Herav ansvar motorv.	Ansvar	Yrkes- skade	Trygghet	Annet	Sum
									nærings forsikring
Opptjent premie 2011	10 766	368 459	272 380	89 179	51 256	162 177	89 040	60 413	1 014 491
Opptjent premie 2010	11 180	329 163	227 627	68 679	24 969	126 620	68 054	30 650	818 263

Andre forsikringer

NOK 1 000	Sjø	Energi/ olje	Inng. reassuranse	Natur- pooler	Sum
					andre forsikringer
Opptjent premie 2011	-	-	59	123 350	123 410
Opptjent premie 2010	1 068	-7	52	129 283	130 396

NOTE 8 – NETTO PROVISJONSINNTEKTER

NOK 1 000	Konsernet	
	2011	2010
Provisjonsinntekter		
Forvaltningsprovisjon	540 905	566 418
Garantiprovisjon	13 545	15 060
Andre provisjonsinntekter	145 330	134 027
Sum provisjonsinntekter	699 780	715 505
Provisjonskostnader		
Distributørprovisjon	921 900	845 299
Andre provisjonskostnader	2 956	906
Sum provisjonskostnader	924 856	846 205
Sum netto provisjon	-225 076	-130 700

NOTE 9 – INNTEKTER OG KOSTNADER FRA FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
		Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		
		Aksjer og andeler		
-	-	Utbytte fra aksjer og andeler	35 349	13 289
-	-	Netto gevinst ved realisasjon av aksjer	170 408	151 972
-	-	Netto urealisert gevinst/tap av aksjer og andeler	-1 056 847	909 494
-	-	Sum netto inntekter aksjer og andeler	-851 090	1 074 754
		Obligasjoner og sertifikater		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter	380 378	248 515
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av rentepapirer	138 510	217 949
-	-	Netto urealisert gevinst/tap rentepapirer	-11 627	31 066
-	-	Sum netto inntekter fra obligasjoner, sertifikater, rentefond og andre verdipapirer med fast avkastning	507 262	497 530
		Andre finansielle instrumenter		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter	124 384	1 348
640	-1 310	Netto gevinst/tap ved realisasjon av derivater og andre finansielle eiendeler	61 256	-36 600
-	-	Netto urealisert gevinst/tap av derivater og andre finansielle eiendeler	-91 923	10 234
640	-1 310	Sum derivater og andre finansielle instrumenter	93 717	-25 018
640	-1 310	Netto inntekter og gevinst/tap fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	-250 111	1 547 267
		Netto inntekter fra obligasjoner vurdert til amortisert kost		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter obligasjoner holdt til forfall	236 612	252 498
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av obligasjoner holdt til forfall	6 365	6 757
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	242 977	259 255
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter andre obligasjoner til amortisert kost	52 427	38 310
-	-	Netto urealisert gevinst/tap andre obligasjoner til amortisert kost	-1 178	35 327
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon fra andre obligasjoner til amortisert kost	-4 202	1 412
-	-	Netto inntekter og gevinst/tap obligasjoner til amortisert kost	47 046	75 049
		Netto inntekter fra verdipapirer tilgjengelig for salg		
-	3 641	Utbytte fra aksjer	622	12 993
-	-	Netto gevinst ved realisasjon av aksjer	-	17 603
-	3 641	Netto inntekter og gevinst/tap verdipapirer tilgjengelig for salg	622	30 596
		Inntekter fra utlån og fordringer		
1 951	1 881	Renteinntekter på utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	58 941	58 408
16 001	4 709	Renteinntekter på bankplasseringer	77 109	40 052
-	-	Renteinntekter på andre fordringer	2 243	-14
5 903	9 330	Renteinntekter på interne lån	-	-
23 856	15 920	Sum renteinntekter på utlån og fordringer	138 293	98 447
		Kostnader på finansiell gjeld		
-16 370	-9 509	Rentekostnader på innskudd fra kunder og gjeld til kredittinstitusjoner	-30 170	-17 748
-48 103	-24 624	Rentekostnader på utstedte verdipapirer	-48 103	-24 624
-22 285	-27 289	Rentekostnader ansvarlig lån	-32 919	-37 864
-	-	Rentekostnader øvrig finansiell gjeld	-451	-4 961
-86 758	-61 422	Sum rentekostnader på finansielle forpliktelser	-111 643	-85 196

NOTE 10 – NETTO INNTEKTER INVESTERINGSEIENDOMMER

NOK 1 000	Konsernet	
	2011	2010
Leieinntekter fast eiendom	323 309	320 724
Verdiregulering investeringseiendommer	-29 352	148 187
Kostnader investeringseiendommer ¹⁾	-30 953	-69 501
Sum netto inntekter investeringseiendommer¹⁾	263 003	399 410

Se for øvrig note 27 Investeringseiendommer for ytterligere informasjon.

¹⁾ Direkte driftskostnader (inkl vedlikeholdskostnader) som stammer fra investeringseiendom som ikke genererer leieinntekter utgjør 6,4 MNOK i 2011.

NOTE 11 – ANDRE INNTEKTER

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
-	-	Administrasjon av LOfavør konsept	58 480	62 227
-	-	Kurtasjeinntekter	36 038	37 384
-	-	Fremmedkapitalinntekter	14 969	16 644
-	-	Honorar Corporate Finance	29 588	18 184
-	-	Diverse inntekter livsforsikringsvirksomhet	23 589	24 405
-	-	Inntekter inkassovirksomhet	146 621	96 788
-	-	Aktuarberegninger	-	4
-	-	Inntektsføring av negativ goodwill i konsernet i forbindelse med oppkjøp av Unison Forsikring AS	-	117 900
-	-	Purregebyr	1 747	2 040
-	4	Annet	29 942	8 745
-	4	Sum andre inntekter	340 974	384 321

NOTE 12 – DRIFTSKOSTNADER

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
44 047	52 481	Personalkostnader	988 670	831 543
-1 391	-429	IT kostnader	258 582	286 132
2 929	640	Markedsføring	153 059	144 485
15 969	-78 649	Andre driftskostnader ¹⁾	601 379	412 013
61 554	-25 957	Sum driftskostnader	2 001 689	1 674 173
		Godtgjørelse til revisor		
523	511	Ordinær revisjon	3 261	3 791
154	28	Andre attestasjonstjenester	469	468
272	16	Skatterådgivning	1 084	276
-	346	Andre tjenester	295	863
		Godtgjørelse til revisor er oppgitt inklusive merverdiavgift.		
		Personalkostnader		
158 029	166 980	Lønn	664 077	645 092
27 518	25 699	Arbeidsgiveravgift	146 049	122 160
22 597	-1 475	Pensjonskostnader	82 301	-9 159
-178 006	-151 588	Refusjon lønn, pensjon døtre	-	-
3 225	2 805	Sosiale kostnader	44 823	46 467
10 684	10 060	Øvrige personalkostnader	51 420	26 983
44 047	52 481	Sum personalkostnader	988 670	831 543
		Spesifikasjon av pensjonskostnader		
8 631	8 499	Tilskuddsplaner inkl. aga	37 106	31 365
13 966	-9 974	Ytelsesplaner inkl. aga	45 195	-40 524
22 597	-1 475	Sum pensjonskostnader	82 301	-9 159

¹⁾ SpareBank 1 Gruppen AS inntektsførte i 2010 en tilbakebetaling på TNOK 43.664 knyttet til arbeidsgiveravgift som selskapet tidligere hadde dekket på vegne av First Securities AS.

NOTE 13 – EIERSTRUKTUR

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31. desember 2011 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	364 728	19,50 %
SpareBank 1 SMN	364 728	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank	364 728	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker AS	364 728	19,50 %
Sparebanken Hedmark	224 448	12,00 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	187 040	10,00 %
Totalt antall aksjer	1 870 400	100 %

Pålydende per aksje er 1 000. Eierandel og stemmeandel er lik.

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31. desember 2010 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	347 568	19,50 %
SpareBank 1 SMN	347 568	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank	347 568	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker AS	347 568	19,50 %
Sparebanken Hedmark	213 888	12,00 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	178 240	10,00 %
Totalt antall aksjer	1 782 400	100 %

Pålydende per aksje er 1 000. Eierandel og stemmeandel er lik.

	2011	2010
Utbetalt utbytte per aksje	232	247

NOTE 14 – GOODWILL

NOK 1 000	Hist. kost	2011		2010	
		Tilgang	Nedskrivninger	Bokført verdi	Bokført verdi
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Livsforsikring AS	378 656	-	-	199 953	199 953
Goodwill ved kjøp av 49 % av ODIN Forvaltning AS	158 263	-	-	79 131	79 131
Goodwill ODIN ved oppkjøp av Rahastotori/Fondex	50 060	-	-	49 896	49 896
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Skadeforsikring AS	553 616	-	-	264 003	264 003
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Gruppen Finans AS	10 245	-	-	10 245	10 245
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Markets AS	42 709	-	-	42 709	42 709
Goodwill ved kjøp av SB Securities LLP	-	9 321	-	9 321	-
Goodwill ved kjøp av Conecto AS	204 882	1 000	-	205 882	204 882
Sum goodwill	1 398 431	10 321	-	861 140	850 819

Per 1. januar 2011 fusjonerte Conecto AS og Actor Fordringsforvaltning AS. Tilgangen i 2011 på Conecto AS på 1 mill. kroner knytter seg til utbetalt earn-out i 2011.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3R. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser. Goodwill er antatt å ha ubegrenset levetid. Oppkjøp av et selskap er blant annet basert på strategisk tilpasning og antatt økonomisk lønnsomhet over lang tid. Goodwill fordeles på kontantstrømsgenerende enheter. Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36.

Fastsettelse av gjenvinnbart beløp:

Det brukes likviditetsprognoser (før skatt) basert på 5 års fremskrivninger. Gjenvinnbart beløp på balansedagen beregnes årlig for goodwill som har en ubestemt utnyttbar levetid. Verdien av de ulike kontantstrømsgenerende enhetene er vurdert per 31. desember 2011.

SpareBank 1 Gruppen ser på prissettingen av sammenlignbare finansinstitusjoner, om selskapene har levert resultater bedre enn markedet forventet, de siste årene. I tillegg trekkes inn forhold som utbyttepolitikk, SpareBank 1 Gruppens eierstruktur og distributørene av forsikringsprodukter.

Det kan legges til grunn at det for konsernet SpareBank 1 Gruppen vil være en betydelig variasjon i verdiene med hensyn til om verddivurderingen foretas med utgangspunkt i et «going concern» eller som en del av en strukturtransaksjon. Verddivurderingen kommer ut med 3 scenarier, pessimistisk verdi, forventet verdi og optimistisk verdi.

For alle kontantgenererende enheter overstiger gjenvinnbart beløp de balanseførte verdiene, og analysen indikerer at nedskrivning ikke er nødvendig.

For SpareBank 1 Markets AS er det gjennomført en verddivurdering basert på de forventede kontantstrømmer for selskapet for perioden 2012–2015, med en beregnet residualverdi av selskapet ved utløpet av perioden. Beregningen er følsom i forhold til nivået på forventede kontantstrømmer og i forhold til avkastningskravet. Det er i beregningene lagt inn et avkastningskrav på 12 %. Basert på disse forutsetningene er det beregnet en verdi på selskapet på rundt MNOK 360. Sensitiviteten knyttet til forutsetninger som ligger til grunn for verdiberegningen er:

+/- 10% endring i netto kontantstrøm	= +/- 50 mill. kroner i verdi
+/- 1% endring i avkastningskravet	= +/- 166 mill. kroner i verdi

NOTE 15 – ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

NOK 1 000	IT-systemer i bruk	Lisenser	Forsikrings-system egenutviklet	Forsikrings-system under utvikling	Konsernet ¹⁾	Totalt
Anskaffelseskost per 1.1.2011 ²⁾	99 254	45 101	13 848	15 927	81 173	255 303
Korreksjon anskaffelseskost IB 1.1.2011	537	-1	-	8 525	-	9 061
Omarbeidet anskaffelseskost 1.1.2011	99 791	45 100	13 848	24 452	81 173	264 364
Tilgang	20 087	27 051	21 366	51 364	3 718	123 586
Herav utviklet internt	257	-	21 366	-	-	21 623
Herav kjøpt separat	19 830	27 051	-	51 364	-	98 245
Herav immaterielle eiendeler ved oppkjøp	-	-	-	-	3 718	3 718
Avgang	-	-	-	-	-	-
Anskaffelseskost per 31.12.2011	119 878	72 151	35 214	75 816	84 891	387 950
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	66 099	21 184	-	-	21 136	108 419
Korreksjon IB avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	8 069	1	-	993	-	9 063
Omarbeidet avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	74 168	21 185	-	993	21 136	117 482
Årets avskrivning	11 182	11 243	-	1 568	12 368	36 361
Årets nedskrivning	-	-	-	-	-	-
Avgang avskrivning og nedskrivning	-	123	-	-	-	123
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2011	85 350	32 551	-	2 561	33 504	153 966
Omregningsdifferanse	-	-	-	-	-	-
Balansført verdi per 31.12.2011	34 528	39 600	35 214	73 255	51 387	233 984

Levetider og lineær avskrivningsmetode 3-5 år 5-7 år 10 år 5 år

¹⁾ Gjelder merverdi i konsernregnskapet i forbindelse med oppkjøpet av Actor Fordringsforvaltning AS og Conecto AS knyttet til merkevarer, software og kunderelasjoner. I tillegg har SpareBank 1 Skadeforsikring AS merverdier knyttet til kunderelasjoner.

²⁾ Justert IB på anskaffelseskost og akkumulert avskrivning i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS. IB er korrigert med TNOK 3 950 fra noten i 2010 jf. note 54.

NOK 1 000	IT-systemer i bruk	Lisenser	Forsikrings-system egenutviklet	Forsikrings-system under utvikling	Konsernet ¹⁾	Totalt
Anskaffelseskost per 1.1.2010	147 091	26 316	-	-	42 985	216 392
Tilgang	15 174	18 798	13 848	15 927	56 173	119 920
Herav utviklet internt	-	-	-	-	-	-
Herav kjøpt separat	-	-	-	-	-	-
Herav immaterielle eiendeler ved oppkjøp	8 600	-	-	-	14 000	22 600
Avgang	-63 011	-	-	-	-17 985	-80 996
Omregningsdifferanse	-	-13	-	-	-	-13
Anskaffelseskost per 31.12.2010	99 254	45 101	13 848	15 927	81 173	255 303
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2010	109 175	15 332	-	-	27 993	152 500
Årets avskrivning	9 143	5 855	-	-	6 663	21 661
Årets nedskrivning	10 792	-	-	-	-	10 792
Avgang avskrivning og nedskrivning	-63 011	-	-	-	-13 520	-76 531
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2010	66 099	21 184	-	-	21 136	108 419
Omregningsdifferanse	-	-3	-	-	-	-3
Balansført verdi per 31.12.2010	33 155	23 917	13 848	15 927	60 037	146 883

Levetider og lineær avskrivningsmetode 3-5 år 5-7 år 10 år 5 år

¹⁾ Gjelder merverdi i konsernregnskapet i forbindelse med oppkjøpet av Actor Fordringsforvaltning AS og Conecto AS knyttet til merkevarer, software og kunderelasjoner. I tillegg har SpareBank 1 Skadeforsikring AS merverdier knyttet til kunderelasjoner.

NOTE 16 – INVESTERINGER I DATTERSELSKAPER

2011

NOK 1 000 Selskaper	Forretnings- kontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	2 797 997
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 266 034
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Sparebankutvikling AS	Oslo	100	100	1 000	100
Odin Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	Oslo	100	212 200	1 000	389 699
SpareBank 1 Markets AS (tidligere Argo Securities AS) ¹⁾	Oslo	97,22	60 000	1 000	353 719
Sum investering i datterselskaper					4 985 194

SpareBank 1 Gruppen AS har i 2011 kjøpt seg opp i SpareBank 1 Markets AS og eierandelen har økt fra 76,75% til 97,22%.

2010

NOK 1 000 Selskaper	Forretnings- kontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	2 637 396
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 100 000
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Sparebankutvikling AS	Oslo	100	100	1 000	100
Odin Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	Oslo	100	212 200	1 000	389 699
SpareBank 1 Markets AS (tidligere Argo Securities AS) ¹⁾	Oslo	76,75	20 000	1 000	164 851
Sum investering i datterselskaper					4 469 691

SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS var morselskap til SpareBank 1 Factoring AS, Actor Portefølje AS og Actor Fordringsforvaltning AS. Actor Portefølje AS eide igjen selskapet Actor Verdigjenvinning AS. I 2010 har SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS og Actor Portefølje AS fusjonert med SpareBank 1 Factoring AS, hvor SpareBank 1 Factoring AS var overtakende selskap. Det overtakende selskapet har samtidig endret navn til SpareBank 1 Gruppen Finans AS. Actor Verdigjenvinning AS har fusjonert med Actor Fordringsforvaltning AS ved å overføre alle sine eiendeler, rettigheter og forpliktelser til sistnevnte selskap.

¹⁾ Det foreligger en aksjonæravtale mellom SpareBank 1 Gruppen AS og ansatteaksjonærene. Aksjonærene i selskapet har fortrinnsrett ved gjennomføring av kapitalforhøyelser i tråd med prinsippene i aksjeloven.

NOTE 17 – INVESTERINGER I TILKNYTTETE SELSKAP OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

2011	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA 10,00 %	Sum eierandel i felleskont. virksomhet
NOK 1 000		
Per 01.01	9 010	9 010
Korrigerings av IB	987	987
Resultatandel	150	150
Per 31.12	10 147	10 147

Stemmeandel er lik eierandel. Forretningskontoret til Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA er i Oslo.

2010	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS	Sum Eierandel i tilknyttet selskap
NOK 1 000	10,00 %	2,81 %	
Per 01.01	16 862	103 692	120 554
Økning /nedgang eierandel	-7 853	-103 692	-111 545
Korrigerings av IB	1 137	-	1 137
Resultatandel tidligere år	-1 137	-	-1 137
Per 31.12	9 010	-	9 010

SpareBank 1 Boligkreditt AS er ikke lenger en felleskontrollert virksomhet av SpareBank 1 Gruppen konsern, da det er Bank 1 Oslo AS som har eierandeler i selskapet.

Stemmeandel er lik eierandel. Forretningskontoret til Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA er i Oslo.

Finansiell informasjon om felleskontrollert virksomhet

2011	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA
NOK 1 000	
Eiendeler	547 584
Gjeld	442 118
Inntekter	577 341
Resultat etter skatt	1 501
Eierandel	10,00 %

2010	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA
NOK 1 000	
Eiendeler	380 791
Gjeld	276 825
Inntekter	418 517
Resultat etter skatt	1 500
Eierandel	10,00 %

Morselskapet har følgende fordring og gjeld til felleskontrollert virksomhet

NOK 1 000	2011	2010
Fordring Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	110 165	95 454
Sum fordring til felleskontrollert virksomhet	110 165	95 454

Investering i felleskontrollert virksomhet i morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS

NOK 1 000	2011	2010
Andeler i Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	10 147	10 147
Sum aksjer og andeler i felleskontrollert virksomhet	10 147	10 147

Andel i Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA er i morselskapets regnskap etter overgang til IFRS ført til opprinnelig kost og testet for nedskrivning. Ved utgangen av 2011, samt ved utgangen av 2010, er det ikke funnet grunnlag for nedskrivning.

NOTE 18 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

2011

Morselskapet		Konsernet		
Maskiner, inventar og transportmidler	NOK 1 000	Maskiner inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
335 632	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 1.1.2011	482 974	998 818	1 481 792
-	- Omklassifisert til investeringseiendom	-	-187 041	-187 041
-	- Omklassifisert fra investeringseiendom	-	1 244	1 244
107 594	Tilgang	139 800	519	140 319
-167 723	Avgang	-178 052	-2 400	-180 452
-	- Årets verdiregulering	-	-2 700	-2 700
-	- Omregningsdifferanse	2 138	-	2 138
275 503	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12.2011	446 858	808 440	1 255 298
-208 131	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	-303 870	-19 305	-323 175
-26 337	Årets avskrivning	-53 709	-182	-53 891
119 828	Årets avgang	124 477	13 426	137 903
-	- Årets nedskrivning	-	-	-
-	- Omregningsdifferanse	8	-	8
-114 640	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2011	-233 094	-6 061	-239 155
160 863	Balanseført verdi per 31.12.2011	213 764	802 379	1 016 143
Verdireguleringsreserve per 31.12.2011			-	
Verdireguleringsfond			-	

Sikkerhetsstillelse

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Utnyttede driftsmidler

Av aktiverte bygninger var alt areal utnyttet.

2010

Morselskapet		Konsernet		
Maskiner, inventar og transportmidler	NOK 1 000	Maskiner inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
252 457	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 1.1.2010	519 707	414 467	934 174
87 001	Tilgang	102 466	808 144	910 610
-3 826	Avgang	-139 558	-211 137	-350 695
-	- Årets verdiregulering	-	-12 656	-12 656
-	- Omregningsdifferanse	358	-	358
335 632	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12.2010	482 973	998 818	1 481 792
175 502	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2010	383 083	16 865	399 948
33 325	Årets avskrivning	54 466	4 381	58 847
-695	Årets avgang	-133 926	-1 942	-135 868
-	- Årets nedskrivning	-	-	-
-	- Omregningsdifferanse	248	-	248
208 132	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2010	303 871	19 304	323 175
127 501	Balanseført verdi per 31.12.2010	179 102	979 514	1 158 617
Verdireguleringsreserve per 31.12.2010			80 618	
Verdireguleringsfond			71 454	

Sikkerhetsstillelse

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Utnyttede driftsmidler

Av aktiverte bygninger var 1 % ledig.

NOTE 19 – ANDRE EIENDELER

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
66	57	Opptjente ikke mottatte inntekter	45 673	71 515
-	-	Forskuddsbetalte kostnader	80 980	21 866
-	-	Forskuddsbetalte erstatninger SOS reise	13 186	17 035
-	-	Fordring forvaltningsforetak	118 168	-
113 471	-	Fordring Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	113 471	-
-	-	Fordringer knyttet til finansielle instrumenter ¹⁾	215 917	170 415
5 212	2 398	Kundefordringer	32 664	12 801
79 102	239 922	Andre fordringer	72 500	307 933
4 216	974	Annet	5 917	8 313
202 067	243 351	Sum andre eiendeler	698 476	609 877

¹⁾ Fordringer knyttet til handel av verdipapirer i SpareBank 1 Markets AS.

NOTE 20 – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Konsernet 2011

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler								
Bankinnskudd	26, 31	1 276 149	-	-	-	-	-	1 276 149
Aksjer og andeler	21, 22, 24, 31	-	-	1 925 682	4 812 847	19 193	-	6 757 722
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	21, 22, 25, 26, 31	1 368 467	4 522 630	1 037 309	16 350 251	-	-	23 278 657
Andre finansielle eiendeler	21, 22, 31	-	-	32 530	-3 196	-	-	29 334
Utlån til kredittinstitusjoner	21, 26, 28, 31, 33	64 233	-	-	-	-	-	64 233
Utlån til kunder	21, 26, 28, 31, 33	610 775	-	-	-	-	-	610 775
Finansielle derivater	21, 23, 31	-	-	11 317	-	-	-	11 317
Sum finansielle eiendeler		3 319 624	4 522 630	3 006 838	21 159 902	19 193	-	32 028 187

Finansielle forpliktelser

Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	26, 32, 37	-	-	-	-	-	483 568	483 568
Gjeld til kredittinstitusjoner	21, 26, 32, 36	-	-	-	-	-	344 392	344 392
Innskudd fra og gjeld til kunder	21, 26, 32, 36	-	-	-	-	-	251 204	251 204
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21, 22, 26, 32, 38	-	-	-	133 204	-	1 771 820	1 905 025
Finansielle derivater	21, 23	-	-	163 949	80 851	-	-	244 800
Sum finansielle forpliktelser		-	-	163 949	214 055	-	2 850 984	3 228 989

Konsernet 2010

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler								
Bankinnskudd	26, 31	1 091 159	-	-	-	-	-	1 091 159
Aksjer og andeler	21, 22, 24, 31	-	-	3 055 697	4 365 815	20 216	-	7 441 728
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	21, 22, 25, 26, 31	1 249 291	4 679 131	1 123 184	14 385 756	-	-	21 437 362
Andre finansielle eiendeler	21, 22, 31	-	-	38 158	22 945	-	-	61 103
Utlån til kredittinstitusjoner	21, 26, 28, 31, 33	95 246	-	-	-	-	-	95 246
Utlån til kunder	21, 26, 28, 31, 33	489 320	-	-	-	-	-	489 320
Finansielle derivater	21, 23, 31	-	-	130 605	-	-	-	130 605
Sum finansielle eiendeler		2 925 016	4 679 131	4 347 644	18 774 516	20 216	-	30 746 523

Finansielle forpliktelser

Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	26, 32, 37	-	-	-	-	-	848 846	848 846
Gjeld til kredittinstitusjoner	21, 26, 32, 36	-	-	-	-	-	185 641	185 641
Innskudd fra og gjeld til kunder	21, 26, 32, 36	-	-	-	-	-	348 755	348 755
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21, 22, 26, 32, 38	-	-	-	134 654	-	1 242 260	1 376 914
Finansielle derivater	21, 23	-	-	160 265	-	-	-	160 265
Sum finansielle forpliktelser		-	-	160 265	134 654	-	2 625 502	2 920 421

Morselskapet 2011

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler								
Bankinnskudd	26, 31	213 717	-	-	-	-	-	213 717
Aksjer og andeler	21, 22, 24, 31	-	-	-	-	17 583	-	17 583
Utlån til kredittinstitusjoner	21, 26, 28, 31	152 580	-	-	-	-	-	152 580
Finansielle derivater	21, 23, 31	-	-	2 003	-	-	-	2 003
Sum finansielle eiendeler		366 297	-	2 003	-	17 583	-	385 883
Finansielle forpliktelser								
Ansvarlig lån	26, 32, 37	-	-	-	-	-	283 568	283 568
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21, 22, 26, 32, 38	-	-	-	133 204	-	1 771 820	1 905 025
Finansielle derivater	21, 23	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser		-	-	-	133 204	-	2 055 388	2 188 593

Morselskapet 2010

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler								
Bankinnskudd	26, 31	93 520	-	-	-	-	-	93 520
Aksjer og andeler	21, 22, 24, 31	-	-	-	-	17 583	-	17 583
Utlån til kredittinstitusjoner	21, 26, 28, 31	122 580	-	-	-	-	-	122 580
Finansielle derivater	21, 23, 31	-	-	692	-	-	-	692
Sum finansielle eiendeler		216 100	-	692	-	17 583	-	234 375
Finansielle forpliktelser								
Ansvarlig lån	26, 32, 37	-	-	-	-	-	433 846	433 846
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21, 22, 26, 32, 38	-	-	-	134 654	-	1 242 260	1 376 914
Finansielle derivater	21, 23	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser		-	-	-	134 654	-	1 676 106	1 810 760

NOTE 21 – VERDSETTELSESHIERARKI

Konsernet 2011

NOK 1 000	NIVÅ 1 Kvoterte priser i aktive markeder	NIVÅ 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	NIVÅ 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	Sum
Verdipapirer – holdt for handelsformål	2 961 534	11 752	22 253	2 995 538
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultat	20 682 008	477 876	-	21 159 885
Finansielle derivater	7 154	4 163	-	11 317
Sum eiendeler	23 650 696	494 382	40 855	24 185 933
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	133 204	-	133 204
Finansielle derivater	80 851	163 949	-	244 800
Sum forpliktelser	80 851	297 153	-	378 004

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Investering verdipapirer tilgjengelig for salg	Verdipapirer holdt for handelsformål (Trading)	Verdipapirer utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	19 822	19 823	-
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter resultatført	-1 210	2 430	-
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)	-10	-	-
Tilgang/kjøp	-	-	-
Avhending	-	-	-
Utgående balanse	18 602	22 253	-

Konsernet 2010	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
NOK 1 000				
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	394	19 822	20 216
Verdipapirer – holdt for handelsformål	4 143 389	53 827	19 823	4 217 039
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultat	17 067 315	1 707 200	-	18 774 515
Finansielle derivater	126 048	4 557	-	130 605
Sum eiendeler	21 336 752	1 765 978	39 645	23 142 375
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	134 654	-	134 654
Finansielle derivater	-	160 265	-	160 265
Sum forpliktelser	-	294 919	-	294 919

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Investering verdipapirer tilgjengelig for salg	Verdipapirer holdt for handelsformål (Trading)	Verdipapirer utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)
	Finansielle instrumenter til virkelig verdi		
Inngående balanse		23 844	17 876
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter resultatført		-	22 837
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)		-814	-
Tilgang/kjøp	2 248	-	-
Avhending	-5 456	-20 889	-
Utgående balanse		19 822	19 823

Morselskapet 2011

NOK 1 000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	-	17 583	17 583
Finansielle derivater	-	2 003	-	2 003
Sum eiendeler	-	2 003	17 583	19 585
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	133 204	-	133 204
Sum forpliktelser	-	133 204	-	133 204

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Investering verdipapirer tilgjengelig for salg
	Finansielle instrumenter til virkelig verdi
Inngående balanse	17 583
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)	-
Tilgang/kjøp	-
Avhending	-
Utgående balanse	17 583

Morselskapet 2010

	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
NOK 1 000				
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	-	17 583	17 583
Finansielle derivater	-	692	-	692
Sum eiendeler	-	692	17 583	18 275
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	134 654	-	134 654
Sum forpliktelser	-	134 654	-	134 654

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Investering verdipaprer tilgjengelig for salg
Finansielle instrumenter til virkelig verdi	
Inngående balanse	15 335
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)	-
Tilgang/kjøp	2 248
Avhending	-
Utgående balanse	17 583

Definisjon av nivåer for måling av virkelig verdi

Nivå 1 - Verdsettelse skjer i forhold til kvoterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler/forpliktelser. Et finansielt instrument anses som kvotert i et aktivt marked dersom kursen er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettningstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer, obligasjoner og sertifikater.

Nivå 2 – Verdsettelse skjer gjennom annen input enn kvoterte priser på nivå 1 som er observerbare for eiendelen/forpliktelsen, enten direkte eller indirekte (utledet priser). I de tilfeller det ikke finnes tilgjengelige markedspriser i et aktivt marked er instrumentene først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbare input/og eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter. Prising av rentebærende papirer herav fastrenteutlån baseres på rentekurver hentet i aktive markeder.

Nivå 3 – Verdsettelse på input som ikke er basert på observerbare markedsdata. Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og nivå 2, benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Verdipapirer – tilgjengelig for salg (nivå 2 og 3)

Verdipapirer tilgjengelig for salg består av aksjer, og verdsettelse baserer seg på ikke-observerbar informasjon. Verdsettelsen baserer seg på framtidige inntjening.

Verdipapirer – holdt til handelsformål (Trading) (nivå 2 og 3)

Består av aksjer, obligasjoner og sertifikater. Verdipapirene er først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbar input og/eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter. Prising av rentebærende papirer baseres på rentekurver hentet i aktive markeder. Verdipapirer i nivå 3 er aksjer hvor verdsettelse baseres på fremtidig inntjening.

Verdipapirer – utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO) (nivå 2 og 3)

Verdipapirer i nivå 2 er hovedsakelig obligasjoner. Prising av de rentebærende papirer baseres på rentekurver hentet i aktive markeder. Verdipapirer i nivå 3 består av aksjer som er verdsatt basert på fremtidig inntjening.

Finansielle derivater (nivå 2)

Derivatene består i hovedsak av valutaterminer og rente- og valutaswapper. Verdsettelsen er basert på observerbar input og/eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (nivå 2)

Verdsettelsen baserer seg på rentekurver hentet i aktive markeder.

NOTE 22 – VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI

Konsernet

AKSJER OG ANDELER

NOK 1 000	2011		2010	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske aksjer	371 128	339 286	442 006	470 547
Norske aksjefond	1 143 279	1 279 817	1 095 987	1 659 472
Utenlandske aksjer	521 778	531 482	456 804	470 987
Utenlandske aksjefond	4 360 904	4 587 943	4 019 710	4 820 506
Sum aksjer og andeler til virkelig verdi	6 397 089	6 738 529	6 014 507	7 421 512

OBLIGASJONER OG SERTIFIKATER

NOK 1 000	Risikovekting	2011		2010	
		Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske					
Stats og statsgaranterte	0 %	1 101 627	1 110 434	1 427 175	1 440 699
Statsforetak	10 %	-	-	35 466	35 576
Kredittforetak og bank	10 %	222 378	223 963	-	-
Norske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	1 494 838	1 512 557	1 171 482	1 178 296
Kommuner og fylker	20 %	128 762	133 803	433 740	438 684
Kredittforetak og bank	20 %	4 755 469	4 796 781	4 546 609	4 615 643
Obligasjonsfond	20 %	2 226 829	2 237 473	2 160 278	2 153 856
Pengemarkedsfond	20 %	2 486 505	2 485 441	1 869 970	1 863 350
Obligasjonsfond	50 %	640 388	714 253	596 258	611 526
Kredittforetak og bank	100 %	298 015	303 707	143 086	151 979
Obligasjonsfond	100 %	102 994	102 638	-	-
Pengemarkedsfond	100 %	398 800	397 771	426 333	427 498
Industriforetak	100 %	770 256	783 916	479 371	493 598
Sum norske obligasjoner og sertifikater		14 626 860	14 802 738	13 289 768	13 410 705
Utenlandske					
Stats og statsgaranterte	0 %	878 086	895 359	711 350	712 022
Utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	503 186	519 135	545 274	556 834
Kommuner og fylker	20 %	83 002	83 303	2 391	2 344
Kredittforetak og bank	20 %	417 984	398 724	512 510	497 087
Obligasjonsfond	20 %	178 897	211 060	143 288	157 409
Obligasjonsfond	100 %	240 000	257 164	-	-
Industriforetak	100 %	222 080	220 078	167 963	172 538
Sum utenlandske obligasjoner og sertifikater		2 523 235	2 584 823	2 082 776	2 098 234
Sum obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi		17 150 095	17 387 560	15 372 544	15 508 939

ANDRE VERDIPAPIRER

NOK 1 000	2011		2010	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Hedgefond	6 565	4 300	19 875	16 642
Bankinnskudd og andre fordringer	-6 203	-6 203	25 143	24 638
Eiendomsfond	20 100	22 253	20 100	19 823
Andre finansielle eiendler	9 280	8 985	-	-
Sum andre finansielle verdipapirer til virkelig verdi	29 742	29 334	65 118	61 103
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	23 576 927	24 155 423	21 452 169	22 991 554

Konsernet

LÅN

NOK 1 000	2011		2010	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	125 500	133 204	125 500	134 654
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	125 500	133 204	125 500	134 654

Morselskapet

LÅN

NOK 1 000	2011		2010	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	125 500	133 204	125 500	134 654
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	125 500	133 204	125 500	134 654

NOTE 23 – FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse

Valutaterminforretninger: Avtaler om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekslingskurs mot en annen valuta.

Rentebytteavtaler: Avtaler om å bytte rentebetingelser over en på forhånd avtalt periode og til et avtalt beløp.

Opsjoner: Avtale hvor selger gir kjøper rett, men ikke plikt til enten å selge eller kjøpe et finansielt instrument eller valuta før eller på et bestemt tidspunkt og til en forhåndsavtalt pris.

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater.

Konsernet 2011

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Aksjeinstrumenter			
Derivatdel CDO	370 000	-	162 400
Opsjoner	27 756	2 161	1 549
Sum aksjeinstrumenter	397 756	2 161	163 949
Valutainstrumenter			
Valutaterminer (forwards)	4 087 547	3 973	74 224
Sum valutainstrumenter	4 087 547	3 973	74 224
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	5 158 815	5 183	6 627
Sum renteinstrumenter	5 158 815	5 183	6 627
Sum finansielle derivater	9 644 118	11 317	244 800

Konsernet 2010

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Aksjeinstrumenter			
Derivatdel CDO	370 000	-	157 600
Opsjoner	10 651	3 865	2 665
Sum aksjederivater	380 651	3 865	160 265
Valutainstrumenter			
Valutaterminer (forwards)	4 560 727	120 897	-
Sum valutainstrumenter	4 560 727	120 897	-
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	2 057 500	5 843	-
Sum renteinstrumenter	2 057 500	5 843	-
Sum finansielle derivater	6 998 879	130 605	160 265

Morselskapet 2011

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	65 000	2 003	-
Sum renteinstrumenter	65 000	2 003	-
Sum finansielle derivater	65 000	2 003	-

Morselskapet 2010

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	65 000	692	-
Sum renteinstrumenter	65 000	692	-
Sum finansielle derivater	65 000	692	-

NOTE 24 – VERDIPAPIRER TILGJENGELIG FOR SALG

2011

Morselskapet			Konsernet		
Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	NOK 1 000	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	
-	-	Norsk Pensjon AS	1 600	994	
16 530	16 530	Eiendomsverdi AS	16 530	16 530	
1 053	1 053	Andre	1 978	1 669	
17 583	17 583	Sum aksjer tilgjengelig for salg	20 108	19 193	

2010

Morselskapet			Konsernet		
Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	NOK 1 000	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	
-	-	Norsk Tillitsmann	919	1 210	
-	-	Norsk Pensjon AS	1 600	945	
16 530	16 530	Eiendomsverdi AS	16 530	16 530	
1 053	1 053	Andre	1 781	1 531	
17 583	17 583	Sum aksjer tilgjengelig for salg	20 830	20 216	

NOTE 25 – OBLIGASJONER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

Konsernet

NOK 1 000	Risiko vekting	2011			2010		
		Anskaffelses- kost	Bokført verdi	Virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi	Virkelig verdi
Obligasjoner holdt til forfall		4 377 291	4 398 085	4 603 016	4 527 549	4 545 378	4 676 404
Opptjente ikke forfalte renter obligasjoner holdt til forfall		-	124 545	-	-	133 753	-
Sum obligasjoner holdt til forfall		4 377 291	4 522 630	4 603 016	4 527 549	4 679 131	4 676 404
Andre obligasjoner til amortisert kost		1 343 889	1 342 386	1 369 567	1 230 663	1 229 840	1 222 471
Opptjente ikke forfalte renter obligasjoner til amortisert kost		-	26 081	-	-	19 451	-
Sum obligasjoner til amortisert kost		1 343 889	1 368 467	1 369 567	1 230 663	1 249 291	1 222 471
Sum obligasjoner målt til amortisert kost		5 721 180	5 891 097	5 972 582	5 758 212	5 928 422	5 898 875
NOK 1 000							
Stats og statsgaranterte	0 %	333 364	340 531	353 902	294 550	301 771	297 901
Norske og utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	1 333 349	1 365 008	1 394 504	1 002 434	1 023 319	1 021 839
Kommuner og fylker	20 %	289 885	298 198	313 477	374 972	383 761	383 898
Kredittforetak og bank	20 %	2 268 946	2 351 358	2 345 308	2 616 317	2 711 259	2 693 595
Industrilån	100 %	1 496 636	1 536 002	1 565 391	1 469 938	1 508 312	1 501 641
Sum obligasjoner og sertifikater		5 722 180	5 891 097	5 972 582	5 758 212	5 928 422	5 898 875
<i>Herav børsnoterte papirer</i>		<i>4 466 002</i>	<i>4 606 202</i>	<i>4 657 544</i>	<i>3 991 154</i>	<i>4 122 124</i>	<i>4 096 992</i>

Beholdningsendringer gjennom regnskapsåret

	2011	2010
Inngående balanse per 01.01.	5 928 422	5 785 006
Tilgang	316 060	617 238
Avgang	-357 574	-483 663
Årets periodiserte over-/underkurs (amortisering)	4 190	9 841
Utgående balanse per 31.12.	5 891 097	5 928 422

	2011		2010	
	Skade- virksomhet	Liv- virksomhet	Skade- virksomhet	Liv- virksomhet
Durasjon	3,4	5,3	3,0	5,5
Gjennomsnittlig effektiv rente	4,1	3,9	4,4	4,6

Morselskapet

Morselskapet hadde ikke obligasjoner målt til amortisert kost i 2011 og 2010.

NOTE 26 – VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST

Morselskapet				Konsernet				
2011		2010		2011		2010		
Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	
				NOK 1 000				
Eiendeler								
152 580	152 580	122 580	122 580	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	64 233	64 233	95 246	95 246
-	-	-	-	Utlån til og fordringer på kunder	610 775	610 775	489 320	489 320
-	-	-	-	Obligasjoner til amortisert kost	5 891 097	5 907 053	5 928 422	5 898 875
213 717	213 717	93 520	93 520	Bankinnskudd	1 276 149	1 276 149	1 091 159	1 091 159
366 297	366 297	216 100	216 100	Sum finansielle eiendeler	7 842 254	7 858 210	7 604 147	7 574 600
Forpliktelser								
-	-	-	-	Gjeld til kredittinstitusjoner	344 392	344 392	185 641	185 641
-	-	-	-	Innskudd fra og gjeld til kunder	251 204	251 204	348 755	348 755
1 771 820	1 764 242	1 242 260	1 244 072	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	1 771 820	1 764 242	1 242 259	1 244 072
283 568	281 374	433 846	431 929	Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	483 568	454 674	848 846	803 543
2 055 388	2 045 617	1 676 106	1 676 002	Sum finansielle forpliktelser	2 850 984	2 814 512	2 625 501	2 582 011
				Forpliktelser og garantiansvar utenfor balansen				
387 253		133 000		Ubenyttede trekkrettigheter	359 838		318 318	
750 000		200 000		Pantstillelser	988 892		613 927	
					713 473		628 634	

Amortisert kost innebærer verdsetting av balansepostene etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for verdiforringelse. Slike verddivurderinger vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurdering av de samme instrumenter. Avvik kan skyldes forskjellige oppfatninger om makroutsikter, markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav, samt avvik i tilgang på presis informasjon.

Tabellene ovenfor gir en oversikt over beregnet virkelig verdi av poster som er bokført til amortisert kost. Verdien er beregnet med utgangspunkt i interne modeller som beregner en teoretisk verdi da det ikke finnes aktive markeder, eller sammenligning mellom priser på instrumentene i porteføljen i forhold til siste tilgjengelige transaksjonspriser. I tilfeller hvor det ikke er relevant prisinformasjon tilgjengelig, er det benyttet et anslag basert på skjønn. Verdsetting til virkelig verdi, er etter sin natur beheftet med betydelig usikkerhet.

Obligasjoner til amortisert kost

Obligasjoner til amortisert kost består hovedsaklig av CDO'er. CDOene er delt i en hovedstol og en derivatdel. Hovedstolen er ført som obligasjoner målt til amortisert kost, mens derivatdelen er ført som finansielle eiendeler til virkelig verdi. Verddivurdering av CDOene er basert på sannsynlighetstabeller for mislighold av CDOer utarbeidet av ratingselskapene.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder er vurdert til amortisert kost. Noen mindre innskudd med aksjeindekserte avkastning (BMB) er vurdert til virkelig verdi. Virkelig verdi av p.t.-prisede innskudd er derfor satt lik amortisert kost.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital

Verdipapirgjeld til fast rente er vurdert til virkelig verdi, mens verdipapirgjeld til flytende rente og ansvarlig lånekapital er vurdert til amortisert kost. Verdsettingen av gjeld vurdert til amortisert kost er basert på innhentet informasjon fra meglere («broker quotes») eller beregnet pga. rentekurver innhentet fra Reuters. Verdi ved antatt nyutstedelse er lagt til grunn, på tilsvarende måte som for utlån.

NOTE 27 – INVESTERINGSEIENDOMMER

Konsernet

SpareBank 1 Gruppens totale eiendomsportefølje utgjorde 237 168 m² fordelt på 21 bygg per 31.12.2011. Av dette bruker SpareBank 1 Gruppen 31 664 m² i egen virksomhet. Samlet ledighetsgrad er 5,7 prosent. Vektet gjenværende leietid for hele porteføljen er 5,3 år. I note 4 «Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper» er sensitivitet nærmere omtalt.

NOK 1 000	2011	2010 ¹⁾
Tilgang/avgang og verdiregulering		
Anskaffelseskost per 01.01.	3 472 146	4 315 004
Tilgang i året	185 621	7 171
Avgang i året	-208 626	-850 029
Anskaffelseskost per 31.12.	3 449 141	3 472 146
Akkumulerte avskrivninger per 01.01.	-7 849	-
Årets ordinære avskrivninger	-7 849	-7 949
Akkumulerte avskrivninger per 31.12.	-15 798	-7 949
Akkumulert verdiregulering per 01.01.	725 840	578 641
Årets verdiregulering	-5 305	147 203
Akkumulert verdiregulering per 31.12.	720 535	725 844
Bokført verdi per 31.12.	4 153 878	4 190 037

1) Aberdeen eiendomsfond er i 2011 klassifisert som aksjer. Omklassiferingen er hensyntatt i tallene for 2010. Nærmere beskrivelse vedrørende omklassiferingen følger av note 54.

2011		By/ område	Historisk kostpris	Bokført verdi	Leie- inntekt	Areal i m ²	Opphørs- tidsp. gj.sn. leieferhold
NOK 1 000							
Type bygg							
Kontorbygg		Oslo Sentrum	1 097 502	1 250 216	19 623	55 956	2014
Kontorbygg		Skøyen	368 406	549 542	80 574	23 559	2014
Kontorbygg		Oslo øvrig	217 522	261 071	19 307	9 296	2022
Kontorbygg		Tønsberg	12 233	25 481	1 476	2 503	2013
Kontorbygg/butikker		Oslo Sentrum	573 245	635 217	39 049	37 141	2015
Kontorbygg/butikker		Skøyen	700 236	953 619	92 383	52 318	2016
Kjøpesenter		Oslo øvrig	282 046	288 726	24 288	19 054	2017
Kontorbygg/butikker		Akershus	111 828	145 922	14 414	16 560	2017
Annet		Oslo	41 190	44 084	2 622	-	2096
Sum			3 404 208	4 153 878	293 736	216 387	

2010		By/ område	Historisk kostpris	Bokført verdi	Leie- inntekt	Areal i m ²	Opphørs- tidsp. gj.sn. leieferhold
NOK 1 000							
Type bygg							
Kontorbygg		Oslo Sentrum	645 818	846 516	85 365	32 672	2016
Kontorbygg		Skøyen	1 068 642	1 460 668	102 363	75 877	2015
Kontorbygg		Oslo øvrig	397 528	472 570	33 600	18 013	2023
Kontorbygg		Tønsberg	12 233	25 427	2 389	2 503	2011
Kjøpesenter		Oslo øvrig	282 046	289 919	24 570	19 054	2016
Kontorbygg/butikker		Oslo Sentrum	482 676	731 812	48 163	31 090	2013
Kontorbygg/butikker		Akershus	111 828	141 271	14 946	16 362	2015
Annet		Oslo	124 658	126 628	9 328	60	2096
Sum			3 125 429	4 094 812	320 724	195 631	

Selskapet benytter en intern kontantstrømsmodell for å beregne virkelig verdi for eiendommene. I modellen estimeres en 30-års kontantstrøm på basis av forventede fremtidige kostnader og inntekter for hver enkelt eiendom. Etter utløpet av det 30. året i kontantstrømmen er det beregnet en sluttverdi. Kontantstrømmen inklusive sluttverdien inflateres med forventet prisvekst og diskonteres med et avkastningskrav som består av risikofri rente og et risikopåslag. Risikopåslaget er satt individuelt for hver enkelt eiendom.

Mer om de viktigste forutsetningene:

Leieinntekter

For kontorarealer, som utgjør den største arealtypen i porteføljen, benytter selskapet en egen separat modell for å estimere forventet langsiktig kontantstrøm etter utløp av dagens leiekontrakter. Både prishistorikk fra reelle kontraktsinngåelser for den enkelte eiendom og markedsstatistikk fra samme geografiske område, inngår i datagrunnlaget for å estimere forventet fremtidig leie for arealet.

Forventet leie per kvadratmeter i området estimeres ved å beregne gjennomsnittlig markedsleie per kvadratmeter over de siste 10 år justert til dagens kroneverdi. Områdets forventede leie justeres så for den enkelte eiendom. Justeringen baseres på leiepriser fra reelle kontraktsinngåelser som sammenlignes med den historiske markedsleien for det samme området.

Dermed oppnås en forventet kontantstrøm per kontorareal som har basis i den reelle utviklingen i gjengs betalingsvilje og kontantstrøm for arealene i området. For areal typer som ikke dekkes av leieprisstatistikk, benyttes selskapets egne vurderinger for å finne forventet fremtidig inntekt.

Kostnader

Gjennomsnittlige historiske driftskostnader og selskapets forventninger per eiendom inngår for å estimere forventede kostnader. Dersom de historiske kostnadene har vært lavere eller høyere enn OPAKs grenseverdier for normale eierkostnader, benyttes i stedet OPAK sine anslag som en antatt representativ markedsforventning.

Eierkostnadene antas å være stigende med eiendommens alder og vokser lineært til OPAKs grenseverdi for høye eierkostnader over kontantstrømmens lengde.

Avkastningskrav

Avkastningskravet består av risikofri rente, som endres over kontantstrømmen, og risikopåslag, som gjelder individuelt for hver eiendom.

Risikofri rente

Observasjoner fra transaksjonsmarkedet tyder på at eiendom er relativt lite sensitive til endringer i markedsrentene. I stedet er det langsiktige forventninger til rentenivået som synes å ligge til grunn for eventuelle prisendringer for eiendom. Grunnen til dette kan være at selv de lengste markedsrentene er relativt korte i forhold til forventet varighet på en næringseiendom. Selskapet har valgt å benytte en 10-års swaprente for de første 10 årene i kontantstrømmen, og en antatt langsiktig normalrente på 5 % for de siste 10 årene og for sluttverdien. For årene i mellom, det vil si fra år 10 til år 20, er det benyttet interpolering mellom de to rentene.

Risikopåslag

Selskapet benytter et kategoriseringsverktøy for å anslå risikopåslagene per eiendom. Beliggenhet, kontraktslengde og antatt grad av syklisk karakter i kontantstrømmen til den enkelte eiendom inngår som elementer for å plassere eiendommens vektete risikoegenskaper på en poengskala. Eiendommens plassering på poengskalaen benyttes så til å finne eiendommens spesifikke risikopåslag innenfor et spenn mellom antatt høyt og lavt risikopåslag i markedet. Dette spennet blir kalibrert mot observerte nøkkeltall fra transaksjonsmarkedet. Kategoriseringen og kalibreringen skal til sammen bidra til markedsmessig og konsistent verdifuldering til virkelig verdi, både på tvers av eiendommene og over tid.

Mørselskapet

Mørselskapet hadde ikke investeringseiendommer i 2011 og 2010.

NOTE 28 – UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Konsernet

Fordringer på kredittinstitusjoner

NOK 1 000	2011	2010
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	64 233	95 246
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	-	-
Sum netto utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	64 233	95 246
Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutaserter		
NOK	57 740	94 299
SEK	2 190	813
GBP	293	170
EUR	3 557	-48
CAD	-	2
Annen valuta	452	11
Sum	64 233	95 246

Utlån til kunder

NOK 1 000	2011	2010
Utlån fordelt på fordringstype		
Kasse-/drifts- og brukskreditter	532 840	468 570
Andre utlån	256	98
Portefølje av utestående fordringer	78 368	34 252
Brutto utlån og fordringer på kunder	611 465	502 920
Nedskrivninger/tapsavsetninger	-690	-13 600
Netto utlån og fordringer på kunder	610 775	489 320
Sum utlån på kunder og kredittinstitusjoner	675 008	584 566
Utlån og fordringer på kunder fordelt på markeder		
Lønnstakere	78 368	34 252
Næringsfordelt	533 096	468 667
Brutto utlån og fordringer på kunder	611 465	502 920
Nedskrivninger/tapsavsetninger	-690	-13 600
Netto utlån og fordringer på kunder	610 775	489 320

Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2011	2010
Akershus	15 493	7 021
Oslo	6 209	8 565
Møre og Romsdal	221 770	192 183
Øvrig	367 993	295 152
Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	611 465	502 920

Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2011	2010
Uten næringstilknytning	86 214	43 868
Landbruk	2 082	762
Fiskeri og fiskeforedling	6 106	1 365
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	7 767	-
Industri	278 145	258 594
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	17 160	24 673
Varehandel	79 920	40 533
Hotell og restaurant	-	925
Transport og Lagring	106 421	93 372
Forretningsmessig tjenesteyting	7 399	13 906
Eiendomsdrift	19	1
Informasjon og teknologi	7 905	10 258
Finans	7 864	11 085
Øvrige sektorer	4 462	3 579
Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	611 465	502 920

Individuelle nedskrivninger/tapsavsetninger fordelt på sektor og næring	2011	2010
Lønnstakere o.l	-	-
Industri	-	-
Bygg og anlegg	-	-
Varehandel	-	-
Hotell og restaurant	-	-
Transport og lagring	-	-
Forretningsmessig tjenesteyting	-	-
Eiendomsdrift	-	-
Informasjon og teknologi	-	-
Øvrige sektorer	-	-
Spesifikke tapsavsetninger SpareBank 1 Gruppen Finans AS	690	13 600
Sum individuelle nedskrivninger/tapsavsetninger fordelt på sektor og næring	690	13 600

SpareBank 1 Gruppens utlånsportefølje ligger i datterselskapet SpareBank 1 Gruppen Finans AS i 2011 og i 2010.

Morselskapet

NOK 1 000	2011	2010
Ansvarlig lån til First Securities AS	32 580	32 580
Trekkrettighet til SpareBank 1 Markets AS	120 000	90 000
Sum utlån	152 580	122 580

Lån er regnskapsført til amortisert kost.

NOTE 29 – TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Konsernet

NOK 1 000	2011	2010
Konstaterte tap og avsetninger til beregnede tap		
<i>Debitorer:</i>		
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - spesifisert tapsavsetninger	-	-
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - uspesifisert tapsavsetninger	-	-
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere ikke avsatt	39	16
Konstaterte tap	39	16
Spesifisert avsetning 01.01.	50	15
- Tilbakeført tidligere avsatt spesifiserte tap	-50	-15
+ periodens spesifiserte tap	326	50
Spesifisert avsetning 31.12.	326	50
Uspesifisert avsetning 01.01	-	-
- Konstaterte tap	-	-
+ periodens uspesifiserte avsetning	-	-
Uspesifiserte avsetning 31.12	-	-

NOK 1 000	2011	2010
<i>Klienter:</i>		
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - spesifisert tapsavsetninger	13 016	505
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - uspesifisert tapsavsetninger	-	-
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere ikke avsatt	-	-
Konstaterte tap	13 016	505
Inntektsførte renter		
Spesifisert avsetning tap klienter 01.01.	13 600	3 619
- Tilbakeført tidligere avsatt spesifiserte tap	-13 600	-619
+ periodens spesifiserte tap	690	10 600
Spesifiserte avsetning tap klienter 31.12.¹⁾	690	13 600
- Tilbakeført tidligere avsatt gruppenedskrivning klienter	-	-
- Inngått på tidligere konstaterte tap	-94	-133
Inntekt / tap i resultatregnskapet	326	10 405

¹⁾ Spesifisert avsetning i 2010 skyldes i hovedsak en enkelt stående hendelse i 2010.

Brutto tap på utlån og garantier fordelt på sektor og næring

NOK 1 000	2011	2010
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	106	-
Industri og bergverk	-94	-233
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	-	100
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	-	10 486
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	-	-
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	-	-
Utland og andre	314	51
Personmarked	-	-
Gruppenedskrivning næring	-	-
Gruppenedskrivning person	-	-
Brutto tap på utlån og garantier til kunder	326	10 405

Misligholdte og tapsutsatte engasjement

NOK 1 000	2011	2010	2009	2008	2007
Misligholdte engasjement (forfalte over 90 dager)	78 368 ¹⁾	34 252 ¹⁾	416 568	268 741	112 378
Øvrige tapsutsatte engasjement	-	-	23 038	131 855	53 444
Totalt tapsutsatte engasjement	78 368 ¹⁾	34 252 ¹⁾	439 606	400 596	165 822
Individuelle nedskrivninger	-	-	149 485	88 323	42 004
Netto tapsutsatte engasjement	78 368 ¹⁾	34 252 ¹⁾	589 091	312 273	123 818

¹⁾ Porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i SpareBank 1 Gruppen Finans AS' forretningsområde Portefølje i 2011, og tilsvarende er det for 2010. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

Morselskapet

Morselskapet har ikke tap på utlån og garantier.

NOTE 30 – KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING

Kredittrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er all hovedsak knyttet til virksomheten til forretningsområdet factoring.

Det arbeides med å utarbeide kvantitative risikoanalyser i forretningsområdet factoring. Kredittrisikoen i forretningsområdet factoring er relatert til finansierings-/ utlånsrisiko og risiko knyttet til kundekreditt-garantier innland og utland.

I forbindelse med ICAAP benytter SpareBank 1 Gruppen, standardmetoden for beregning av kredittrisikoen. Interne kredittmodell er en kombinasjon av risikomodell og effektivitetsmodell (hvor godt passer forretningsområdet factoring og hvor effektivt kan SpareBank 1 Gruppen drifte avtalen). Således er den ikke direkte henførbart til en risikomodell som har to dimensjoner/akser; rating på klient/kunde og sikkerhetsdekning.

Risikomatrise

Med utgangspunkt i forretningsområdet factoring risikoklassifiseringssystem skal følgende risikomatrise legges til grunn for delegering av kredittfullmakter. Objektiv score fra Lindorff Decision og SpareBank 1 Gruppen Finans AS' interne behandlingsregler bestemmer risikoklasse på aksjeselskaper, enkeltpersonforetak og personlige foretak registrert i Foretaksregisteret.

Klientrating/ Struktur-rating	[4-5]	[3,5-4>	[3-3,5>	[2-3>	[1-2>
5	Lav risiko	Lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko
4	Lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Middels risiko	Høy risiko
3	Lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høy risiko
2	Lav risiko	Middels risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høy risiko
1	Middels risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko
Mislighold	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko
Tap	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko

Beskrivelse av modellen:

På den ene aksen benyttes rating på klient basert på Lindorff Decision Score hvor 1 er den dårligste ratingklassen og 5 den beste. I den andre aksen, så er det strukturen som gis en karakter mellom 1 og 5, hvor 5 er best. Struktur-rating vil si factorabiliteten både i forhold til effektiv drift av avtalen og at SpareBank 1 Gruppen har god sikkerhet i fordringen. Det er derfor utarbeidet en modell hvor ulike parametere sier noe om factorabiliteten blir vurdert og gitt en score.

Parameterne som vurderes er:

1. Debtors kredittverdighet
2. Gjengkjøpsraten
3. Kreditnotaomsetningsgrad
4. Aldersfordeling
5. Bransjetilhørighet

Klient- og struktur-ratingmodellen resulterer i en matrise, som konkluderer med Lav risiko, Middel risiko eller Høy risiko, basert på kombinasjonen mellom klientrating og struktur-rating.

Utlån fordelt på risikoklasser:

Forretningsområde Factoring Klientrating vs. Struktur-rating	[4 - 5]	[3,5 - 4>	[3 - 3,5>	[2 - 3>	[1 - 2>	Totalt	Oppsummert
5							Lav risiko
Utlån	2,0 %	5,8 %	19,8 %	0,8 %	0,1 %	28,4 %	47,7 %
4							Lav risiko
Utlån	3,4 %	6,5 %	28,1 %	0,7 %	0,0 %	38,7 %	47,7 %
3							Middels risiko
Utlån	1,5 %	7,9 %	5,6 %	0,9 %	0,1 %	16,0 %	44,7 %
2							Høy risiko
Utlån	0,8 %	2,8 %	6,4 %	2,1 %	0,0 %	12,1 %	6,6 %
1							Høy risiko
Utlån	0,3 %	2,0 %	0,6 %	0,9 %	0,0 %	3,8 %	6,6 %
M&U							M&U
Utlån	0,7 %						0,7 %
Tap							Tap
Utlån	0,1 %						0,1 %

Modellen fordeler portefølje inn i risikoklassen lav, middels og høy risiko, samt mislighold/utsatte og tap i 2011.

NOTE 31 – MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

Morselskapet Brutto eksponering			Konsernet Brutto eksponering	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
EIENDELER				
213 717	93 520	Bankinnskudd og kontanter	1 276 149	1 091 159
-	-	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	64 233	95 246
152 580	122 580	Utlån til og fordringer på kunder	610 775	489 320
-	-	Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet (FVO)	21 159 902	18 774 516
2 003	692	Verdipapirer holdt for handelsformål	2 995 521	4 217 039
-	-	Derivater	11 317	130 605
-	-	Verdipapirer holdt til forfall	4 522 630	4 679 131
-	-	Verdipapirer til amortisert kost	1 368 467	1 249 291
17 583	17 583	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	19 193	20 216
202 066	243 351	Andre eiendeler	698 476	609 877
587 949	477 726	Sum finansielle eiendeler	32 726 663	31 356 400
FORPLIKTELSE				
-	-	Betingede forpliktelser - garantier	74 008	111 953
-	-	Ubenyttede kreditter	-	-
-	-	Lånetilsagn	285 831	206 360
-	-	Sum finansielle garantistillelser	359 839	318 313
587 949	477 726	Total kredittrisikoeksponering	33 086 502	31 674 713

NOTE 32 – GJENVÆRENDE KONTRAKTMESSIG LØPETID PÅ FINANSIELLE FORPLIKTELSE

Konsernet 2011

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	631 117	-	-	-	-	631 117
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	14 525	595 545	430 784	960 764	-	-	2 001 618
Derivater	-	51 305	-	169 810	-783	-	220 332
Andre forpliktelser	-	132 154	13 926	-	6 010	-	152 090
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	283 568	-	-	-	-	200 000	483 568
Lånetilsagn	285 831	-	-	-	-	-	285 831
Sum finansielle forpliktelser	583 924	1 410 121	444 710	1 130 574	5 227	200 000	3 774 556

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2011 lagt til grunn.

For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1 - 5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

Konsernet 2010

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	6 473	59 215	-	-	-	-	65 688
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	11 413	185 896	476 626	817 359	-	-	1 491 294
Derivater	2 664	-	-	131 200	26 400	-	160 264
Andre forpliktelser	-	21 578	5 616	-	-	-	27 194
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	283 846	4 603	13 657	222 780	212 747	200 000	937 633
Lånetilsagn	206 360	-	-	-	-	-	206 360
Sum finansielle forpliktelser	510 756	271 292	495 899	1 171 339	239 147	200 000	2 888 433

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2010 lagt til grunn.

For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1–5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

Morselskapet 2011

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-	-
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	14 525	595 545	430 784	960 764	-	-	2 001 618
Derivater	-	-	-	-	-	-	-
Ansvarlig lånekapital	283 568	-	-	-	-	-	283 568
Lånetilsagn	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser	298 093	595 545	430 784	960 764	-	-	2 285 186

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2011 lagt til grunn.

Morselskapet 2010

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-	-
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	11 413	159 334	476 626	817 359	-	-	1 464 732
Derivater	-	-	-	-	-	-	-
Ansvarlig lånekapital	283 846	1 195	3 545	168 700	-	-	457 286
Lånetilsagn	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser	295 259	160 529	480 172	986 059	-	-	1 922 018

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2010 lagt til grunn.

NOTE 33 – ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN OG PREMIEINNTEKTER

Tabellen viser forfalte beløp på utlån, overtrekk på kreditt/innskudd og premieinntekter fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

Konsernet 2011

NOK 1 000	På forespørsel	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked ¹⁾	-	-	-	-	78 368	78 368
Bedriftsmarked	-	-	-	-	-	-
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie	30 954	110 554	3 451	1 007	9 069	155 035
Sum	30 954	110 554	3 451	1 007	9 069	233 403

¹⁾ Porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i SpareBank 1 Gruppen Finans AS' forretningsområde Portefølje. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

Konsernet 2010

NOK 1 000	På forespørsel	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked ¹⁾	-	-	-	-	34 252	34 252
Bedriftsmarked	-	-	-	-	-	-
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie	-	26 147	1 716	-	-	27 863
Sum	34 252	26 147	1 716	-	-	62 115

¹⁾ Porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i SpareBank 1 Gruppen Finans AS' forretningsområde Portefølje. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

NOTE 34 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

I SpareBank 1 Gruppen konsern er det i hovedsak SpareBank 1 Livsforsikring AS, og SpareBank1 Skadeforsikring konsern som har eksponering mot valutarisiko. For selskapene dette gjelder er denne risikoen i hovedsak relatert til investeringsporteføljene. Som en del av selskapenes risikostyringsstrategi, søkes valutarisikoen i underliggende porteføljer nøytralisert gjennom valutaterminforretninger. Da valutaeksponeringen i SpareBank 1 Skadeforsikring AS er helt marginal, vises her kun valutaeksponeringen i SpareBank 1 Livsforsikring AS.

Eksponeringen er som følger:

2011			2010		
Netto valuta-eksponering i NOK	Resultat-effekt ved 3% endring	NOK 1 000	Netto valuta-eksponering i NOK	Resultat-effekt ved 3% endring	
		Valuta			
85 181	2 555	EUR	72 222	2 167	
175 740	5 272	USD	139 648	4 189	
40 718	1 222	Andre	49 569	1 487	
301 639	9 049	Sum	261 439	7 843	

Tabellen over er et anslag på forventet resultat effekt ved en umiddelbar endring i valutakurser. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikoopfølging i SpareBank 1 Gruppen konsern. Beregningene er basert sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Livsforsikring AS hvor faktisk eksponering foreligger.

NOTE 35 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

SpareBank 1 Gruppen konsern er eksponert mot markedsrisiko knyttet til renterisiko. Det vesentlige i renterisikoen er knyttet til investeringsporteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS, og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. Vi gjengir nedenfor en sensitivitets-analyse per enhet knyttet til renterisiko.

Parameter	SpareBank 1	SpareBank 1	SpareBank 1	SpareBank 1	Totalt
	SpareBank 1 Gruppen AS	Skade-forsikring konsern	Livs-forsikring AS	Markets AS	
Resultatendring i MNOK før skatt					
1 % poeng økning i rentenivået	-22	27	-157	3	-151
1 % poeng reduksjon i rentenivået	22	-27	157	-3	151

Tabellen over er et anslag på forventet resultat effekt ved en umiddelbar renteendring. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikoopfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på verdiendring og endring i cash flow 12 måneder frem på sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS. For SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen Finans konsern er resultat effekten knyttet til netto rentebærende gjeld.

NOTE 36 – INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	344 392	149 559
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	36 082
-	-	Bankinnskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	118 220	115 289
-	-	Bankinnskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	-	-
-	-	Gjeld til forsikringstakere	132 984	233 466
-	-	Sum innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	595 596	534 396
2011 Innskudd	2010 Innskudd	NOK 1 000	2011 Innskudd	2010 Innskudd
-	-	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	118 220	115 289
-	-	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	-	-
-	-	Sum innskudd fra kunder	118 220	115 289
-	-	Lønnstakere o.l	1 358	1 370
-	-	Landbruk	-	-
-	-	Fiskeri og fiskerelatert virksomhet	7 824	17 677
-	-	Oljerelatert virksomhet	-	-
-	-	Industri	44 706	60 763
-	-	Kraft og vannforsyning	331	-
-	-	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	29 990	6 094
-	-	Varehandel	14 163	7 251
-	-	Hotell og restaurant	128	4
-	-	Transport og lagring	3 791	643
-	-	Forretningsmessig tjenesteyting	5 822	4 041
-	-	Eiendomsdrift	21	-
-	-	Offentlig sektor	-	-
-	-	Shipping	-	-
-	-	Verftsindustri	-	-
-	-	Informasjon og teknologi	5 462	9 863
-	-	Finans	4 468	7 167
-	-	Øvrige sektorer	156	416
-	-	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	118 220	115 289
-	-	Innskudd fordelt på geografiske områder		
-	-	Akershus	9 760	4 930
-	-	Oslo	2 952	2 080
-	-	Hedmark	1 538	725
-	-	Buskerud	218	-
-	-	Oppland	1 809	428
-	-	Østfold	1 989	8 159
-	-	Vestfold	7 089	117
-	-	Telemark	172	-
-	-	Aust-Agder	16	-
-	-	Vest-Agder	86	487
-	-	Rogaland	838	54
-	-	Hordaland	6 504	7 199
-	-	Sogn og Fjordane	17 351	28 261
-	-	Møre og Romsdal	30 119	38 160
-	-	Sør Trøndelag	5 969	5 012
-	-	Nord Trøndelag	-	-
-	-	Nordland	16 942	1 269
-	-	Troms	11 315	6 176
-	-	Finnmark	3 098	11 703
-	-	Andre	455	529
-	-	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	118 220	115 289

NOTE 37 – ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONER

Morselskapet				Konsernet			
2011	2010	NOK 1 000	Rente	Inn- løsningsrett	Forfall	2011	2010
Tidsbegrenset							
-	150 145	21.12.2006 - Norsk Tillitsmann ASA	NIBOR pluss 0,53%	21-12-11	21-12-16	-	150 145
-	-	28.06.2006 - BN Bank ASA	NIBOR pluss 0,60%	28-06-11	28-06-16	-	15 000
-	-	15.02.2006 - Norsk Tillitsmann ASA	NIBOR pluss 0,45%	15-06-11	15-06-16	-	200 000
-	150 145	Sum tidsbegrenset				-	365 145
Evigvarende							
83 230	83 197	Eierbanker og Sparebanken Vest	NIBOR pluss 2,25%		evigvarende	83 230	83 197
200 338	200 504	Eierbanker, Sparebanken Vest og Swedbank	NIBOR pluss 3,00%		evigvarende	200 338	200 504
283 568	283 701	Sum evigvarende				283 568	283 701
Fondsobligasjoner							
-	-	15.06.2006 - Fondsobligasjoner					
-	-	Norsk Tillitsmann ASA	NIBOR pluss 1,17%		evigvarende	200 000	200 000
-	-	Sum fondsobligasjoner				200 000	200 000
283 568	433 846	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner				483 568	848 846

NOTE 38 – GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

Morselskapet				Konsernet				
2011	Gj.snittlig rentesats 2011	2010	Gj.snittlig rentesats 2010	NOK 1 000	2011	Gj.snittlig rentesats 2011	2010	Gj.snittlig rentesats 2010
635 000	3,39 %	605 000	3,08 %	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	635 000	3,39 %	605 000	3,08 %
1 255 500	4,04 %	760 500	3,60 %	Obligasjonsgjeld	1 255 500	4,04 %	760 500	3,60 %
2 673	-	2 002	-	Verdijusteringer	2 673	-	2 002	-
11 852	-	9 412	-	Påløpte renter	11 852	-	9 412	-
1 905 025	-	1 376 914	-	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 905 025	-	1 376 914	-
<i>Gjeld fordelt på forfallstidspunkt</i>								
-		605 000		2011	-		605 000	
980 000		350 000		2012	980 000		350 000	
100 000		-		2013	100 000		-	
525 500		125 500		2014	525 500		125 500	
285 000		285 000		2015	285 000		285 000	
-		-		2016	-		-	
-		-		2017	-		-	
2 673		2 002		Verdijusteringer	2 673		2 002	
11 852		9 412		Påløpte renter	11 852		9 412	
1 905 025		1 376 914		Obligasjonsgjeld og andre låneopptak	1 905 025		1 376 914	

NOTE 39 – KAPITALDEKNING

SpareBank 1 Gruppen konsern har de samme kapitaldekningsregler som forsikringselskaper, og andre finansinstitusjoner. Kravet er 8 % ansvarlig kapital i forhold til en risikovektet balanse.

Morselskapet			Konsernet		
2011	2010	NOK 1 000	Vekt	2011	2010
		Risikovektede eiendeler			
-	-	Staten, sentralbanker, etc	0 %	-	-
-	-	Verdipapirer	10 %	354 185	253 434
56 799	43 220	Finansinstitusjoner	20 %	2 302 693	2 385 947
-	-	Sikrede lån, etc	50 %	357 362	314 518
5 710 999	4 869 048	Anleggsmidler	100 %	13 528 894	12 722 948
-	-	Andre eiendeler	150 %	47 223	66 524
233 325	93 664	Goodwill og andre immaterielle eiendeler		-	-
-	-	Eiendeler knyttet til investeringsvalg	20 %	1 379 172	1 340 103
6 001 123	5 005 932	Sum risikovektede eiendeler		17 969 529	17 083 473
-233 325	-93 664	Fratrukket goodwill og andre immaterielle eiendeler		-	-
77 916	40 203	Poster utenom balansen		4 353	50 516
-	-	Nettoberegningsgrunnlag for institusjoner som rapporter etter Basel II		2 001 138	1 593 587
-	-	Urealiserte gevinster på finansielle investeringer		-218 338	-
-27 136	-	Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-27 136	-9 228
5 818 578	4 952 471	Sum balanseførte eiendeler og poster utenom balansen og vektet balanse		19 729 546	18 718 348
5 865 479	5 178 728	Sum balanseførte eiendeler		41 989 140	40 600 545
2 736 698	2 758 135	Egenkapital		4 379 939	3 701 048
-	-	Fondsobligasjoner		200 000	200 000
-13 568	-	- 50% fradrag for ansv. Kap i andre finansinst.		-13 568	-4 614
-	-	- Minstekrav reassuransedekning		-37 306	-34 341
-433 900	-440 000	- Fradrag for foreslått utbytte		-433 900	-440 000
-	-	- Fradrag urealiserte gevinster investeringseiendommer/varige driftsmidler		-128 978	-71 454
-233 325	-93 664	- Fradrag utsatt skattefordel		-	-
-	-	- Immaterielle eiendeler og goodwill		-1 092 658	-993 752
2 055 905	2 224 471	Sum kjernekapital		2 873 529	2 356 887
283 000	283 000	Evigvarende ansvarlig lån		283 000	283 000
-	150 000	Tidsbegrenset ansvarlig lån		-	350 845
-	-	45% av ureal. verdi eiendommer		56 326	32 154
-	-	45% av ureal gevinster aksjer		-	-
-13 568	-	- 50% fradrag for ansv. Kap i andre finansinst.		-13 568	-4 614
269 432	433 000	Sum tilleggskapital		325 758	661 385
2 325 337	2 657 471	Netto ansvarlig kapital		3 199 287	3 018 272
40,0 %	53,7 %	Kapitaldekning		16,2 %	16,1 %
1 859 851	2 261 273	Overskudd av ansvarlig kapital		1 620 923	1 520 804

NOTE 40 – FORDRING PÅ REASSURANDØR

NOK 1 000	Konsernet	
	2011	2010
Fordring på reassurandør i skadeforsikring	107 204	294 855
Fordring på reassurandør i livsforsikring	152 459	148 801
Gjenforsikringsandel erstatningsavsetning ført brutto	985 268	1 034 542
Gjenforsikringsandel ikke opptjent bruttopremie	168 328	179 531
Reklassifisert reassuranse avsetning	-2 103	-163 391
Sum fordring på reassurandør	1 411 156	1 494 338

NOTE 41 – FORDRING PÅ FORSIKRINGSTAKER

NOK 1 000	Konsernet	
	2011	2010
Hovedforfalt fakturert restanse i skadeforsikring	472 871	370 607
Hovedforfalt ikke fakturert restanse i skadeforsikring	990 859	902 205
Kundefordringer i livsforsikring	104 273	121 629
Sum fordring på forsikringstaker	1 568 003	1 394 441

NOTE 42 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSE I LIVSFORSIKRING

Konsernet

2011

NOK 1 000	Brutto premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Premiefond, inn- skuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Erstatnings- avsetninger	Sikkerhets- avsetninger	Sum
Individuell rente/pensjon	5 929 666	93 752	1 172	355 200	-	6 379 790
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	64 686	319	-	-	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	4 169 087	93 432	1 172	22 458	-	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	175 940	-	-	332 742	-	
- Investeringsvalg	1 519 953	-	-	-	-	
Individuell kapital	2 096 684	8 307	-	186 123	540	2 291 654
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	321 254	-	-	-	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	590 389	8 307	-	68 846	540	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	117 092	-	
- Investeringsvalg	1 185 041	-	-	185	-	
Kollektiv pensjon	11 463 703	242 063	485 606	322 472	-	12 513 844
- Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg	3 118 807	167 414	264 466	107 567	-	
- Fripoliser	3 696 710	74 649	-	34 500	-	
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) uten investeringsvalg	440 660	-	23 985	10 971	-	
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) med investeringsvalg	4 074 660	-	197 155	89 028	-	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	132 866	-	-	80 407	-	
Gruppeliv	398 235	-	-	720 479	-	1 118 714
Ulykkesforsikring	-	-	-	258 777	57 738	316 515
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	258 777	57 738	
Totalt alle bransjer	19 888 288	344 121	486 778	1 843 051	58 279	22 620 517

**Konsernet
2010**

NOK 1 000	Brutto premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Premiefond, inn- skuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Erstatnings- avsetninger	Sikkerhets- avsetninger	Sum
Individuell rente/pensjon	6 430 913	104 084	1 764	214 906	-	6 751 668
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	51 816	321	-	-	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	4 386 797	103 763	1 764	22 450	-	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	131 717	-	-	192 456	-	
- Investeringsvalg	1 860 583	-	-	-	-	
Individuell kapital	2 338 902	9 490	-	185 421	679	2 534 492
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	353 666	-	-	-	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	621 726	9 490	-	80 364	679	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	68	-	-	104 872	-	
- Investeringsvalg	1 363 442	-	-	185	-	
Kollektiv pensjon	10 625 774	265 680	416 373	344 617	-	11 652 445
- Ytellesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg	3 548 018	192 602	268 975	107 567	-	
- Fripoliser	3 254 126	73 078	-	34 500	-	
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) uten investeringsvalg	344 175	-	14 484	10 422	-	
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) med investeringsvalg	3 386 947	-	117 709	103 157	-	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	92 508	-	15 205	88 972	-	
Gruppeliv	393 386	-	-	695 561	-	1 088 947
Ulykkesforsikring	-	-	-	244 117	54 317	298 434
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	244 117	54 317	
Totalt alle bransjer	19 788 975	379 255	418 137	1 684 623	54 996	22 325 986

**Konsernet
2010**

NOK 1 000	1 PRIVATBETONTE FORSIKRINGER					2 NÆRINGSBETONTE FORSIKRINGER					Sum inng. Energi/olje reasuransse	Natur pooler	TOTAL SUM											
	Kombinerte forsikringer Brann	Motorvogn	Herav ansvar	Fritidshat forsikring	Ulykkes- forsikring	Reise- forsikring	Øvrig forsikring privat	SUM PRIVATE	Industri- forsikring Brann	Kombi.fors. mell. Brann				Motorvogn	Herav ansvar	Ansv. Yrkeskade	Trygghet	Annet	NÆRING	3	4	5		
Brutto premieavsetning uoppfyllt per 01.01.10	465 302	686 310	294 824	30 477	36 284	112 142	8 147	1 368 662	4 847	125 520	88 886	28 520	4 647	34 778	3 924	2 405	-	-	-	-	-	-	41 235	1 674 906
Brutto premieavsetning uoppfyllt per 31.12.10	556 389	793 219	325 971	32 802	37 279	120 582	12 854	1 553 125	4 818	156 545	118 597	32 448	7 398	62 762	4 553	14 728	-	-	-	-	-	-	39 283	1 961 820
Brutto erstatningsavsetning per 01.01.10		725 412	1 253 902	998 037	19 783	256 023	97 531	4 567	2 357 218	5 719	336 874	187 755	24 421	644 081	230 160	3 573	1 432 583	340	52 296	40 732	55 126	47 769	48 818	5 123 943
Brutto erstatningsavsetning per 31.12.10		944 043	1 477 799	1 116 070	20 037	325 457	132 095	10 354	2 910 314	12 983	345 564	232 411	88 302	913 243	250 353	48 051	1 890 907	157 823	68 242	47 769	48 818	47 769	48 818	5 123 943
Sikkerhetsavsetning per 01.01.10								469 225									231 474			10 721				711 421
Finanstilsynets minstekrav per 01.01.10								469 225									231 474			10 721				711 421
Sikkerhetsavsetning per 31.12.10								500 480									251 285	1 224		14 208				767 198
Finanstilsynets minstekrav per 31.12.10								500 480									251 285	1 224		14 208				767 198
Andre tekniske avsetninger per 01.01.10								497 337																497 337
Andre tekniske avsetninger per 31.12.10								452 531																452 531
Sum per 01.01.10																								6 821 960
Sum per 31.12.10																								8 305 494

NOTE 44 – GJELD VEDRØRENDE GJENFORSIKRING

NOK 1 000	Konsernet	
	2011	2010
Gjeld gjenforsikring i livsforsikring	30 356	33 301
Gjeld gjenforsikring i skadeforsikring	43 661	44 405
Sum gjeld vedrørende gjenforsikring	74 017	77 706

NOTE 45 – FORSIKRINGSRISIKO I LIVSFORSIKRING

Viktige forutsetninger og endringer i dem

- Grunnlagsrenten følger regelverk fastsatt av Finanstilsynet. Fra og med 1. januar 2011 er grunnlagsrenten 2,5 % for nye kontrakter, mens grunnlagsrenten for ny opptjening for kollektive pensjonsavtaler vil være 2,5 % fra 1. januar 2012. For øvrig følger ny opptjening og opptjente rettigheter den maksimalt tillatte grunnlagsrente som var gjeldende på opptjeningstidspunktet.
- Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.
- Ny fellestariff K2005 med sikkerhetsmarginer som tar høyde for økt levealder ble innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv. Det pågår et arbeid i regi av FNO med utvikling av nye dødelighetsgrunnlag for kollektiv pensjon, K2013. Som følge av dette er oppreservering påbegynt på ytelsespensjon og fripoliser.
- Det er også gjennomført et arbeid i regi av FNO med utvikling av nye dødelighetsgrunnlag for individuell rente og pensjon som tar høyde for økt levealder. Det er som følge av dette foretatt en oppreservering på denne bransjen.
- Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut fra det prinsipp at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.
- Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.

Styring av risiko fra forsikringskontrakter

- Vurdering av forsikringsrisiko
Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.
- Kontroll av forsikringsrisiko
I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn har selskapet utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Risikoresultat 2011

MNOK	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
Dødsrisiko (inkl. opplevelsesrisiko)	-14,866	171,626	4,949	-	63,328	225,037
Uførhet	-72,314	-8,223	-3,534	-	78,434	-5,637
Ulykke	-	-	-	57,640	-	57,640
Risikoresultat før tekniske avsetninger	-87,180	163,403	1,414	57,640	141,762	277,040

Tallene under viser samlet risikoresultat for 2011 ved en reduksjon i dødeligheten på hhv 10 prosent og 20 prosent eller en økning i uførheten på hhv 10 prosent og 20 prosent.

MNOK	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
10 prosent reduksjon i dødelighet	-87,598	177,556	5,762	57,640	165,719	319,079
20 prosent reduksjon i dødelighet	-88,016	191,709	10,109	57,640	189,677	361,119
10 prosent økning i uførhet	-110,673	157,099	-15,189	57,640	127,942	216,820
20 prosent økning i uførhet	-134,166	150,795	-31,792	57,640	114,123	156,600

Hvordan risikoresultat påvirker resultat til eier, avhenger av hvilken overskuddsmodell som gjelder det enkelte produkt.

- **Reassuranse**
Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranseprogram og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes.

Selskapet har følgende typer reassuransedekninger:

Kvotereassuranse

Ved kvotereassuranse deles forsikringsrisikoen mellom to parter, og på den måten overføres deler av risikoen til en reassurandør, der andelen som overføres er avtalespesifikt.

Eksedentreassuranse (surplus)

I kontraktene er det fastsatt en egenandel etter risikotype. All risiko utover egenandelen reassureres. Eksedentreassuranse er i likhet med kvotereassuranse en proporsjonal ordning, men med den ulikhet at prosentsetningen varierer fra forsikring til forsikring. Eksedentreassuranse benyttes særlig for individuelle forsikringer.

Excess of loss / Katastrofereassuranse

For hver erstatning som overskrider et fast beløp dekker reassurandøren det overskytende beløp, gjerne begrenset til et spesifisert maksimum. En erstatning kan defineres per risiko eller per begivenhet. Eksempel på en excess of loss er katastrofereassuranse. I det tilfelle hvor erstatning defineres per risiko, kan excess of loss til forveksling ligne på eksedentreassuransen.

- **Tilstrækkelighetstest**
I henhold til IFRS4 skal det utføres en tilstrækkelighetstest av reserven. Denne er utført etter samme prinsipp siden 2004. Beregningene tar utgangspunkt i de prognoser som ligger i selskapets finansmodell, der både aktiva- og passiv siden inngår. Denne går frem til og med 2015. Det er forutsatt at administrasjons- og risikoresultat blir som gjennomsnitt for perioden 2011-2015, og en finansavkastning på 5,2 %.

Fordi levealderen øker, forventes alderspensjonsreserven å være for lav både for individuelle og kollektive pensjon. For individuell pensjon er oppreservering for langt liv foretatt, men endelig beregning inn i fagsystemet gjenstår, slik at det vil kunne komme justeringer. Både for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv pensjon er det avsatt 2 % av premiereserven til oppreservering i 2011. Det antas at det gjenstår ca 4 % å oppreservere for hver av disse bransjene, fordelt over 2 år.

Tilstrækkelighetstesten viser at premiereserven er tilstrækkelig ut fra de forutsetninger som er lagt til grunn.

Forhold og betingelser i forsikringskontrakter

- **Forsikringsrisiko**
I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet deknninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppeliv tilbys det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død. Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt. Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.
- **Renterisiko**
Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 3,13 %, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Nye kontrakter i 2011 er tilbudt med grunnlagsrente 2,5 %. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien. Hvis dette ikke er tilstrækkelig tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler til tilleggsavsetningene fra overskuddet. Dette er regulert oppad til 12 % av kontraktens premiereserve.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2011
Individuell kapitalforsikring	2,63 %
Individuell rente/pensjonsforsikring	3,64 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,91 %
Gruppelivsforsikring	0,00 %
Ulykkesforsikring	0,00 %
Samlet	3,13 %

- **Overskuddsmodeller**
Selskapet har produkter med og uten rett til overskudd etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven.
  - Ny overskuddsmodell: Kollektiv ytelsespensjon, Innskuddspensjon med avkastningsgaranti, Garantikonto, Individuelle sparekontrakter inngått etter 2008 og Gruppeliv med overskuddsfond
  - Modifisert overskuddsmodell: Fripoliser utgått fra kollektiv pensjon
  - Overskuddsdeling etter tidligere gjeldende regler: Individuell kapital og Individuell pensjon med overskuddsdeling inngått før 2008
  - Uten overskuddsrett: Gruppeliv (med unntak av Gruppeliv med overskuddsfond), Kollektiv risikopensjon uten fripolise, Individuell rente, Individuell kapital, Ulykke
  - Med investeringsvalg: Innskuddspensjon med investeringsvalg, Individuell kapital, Individuell rente
- **Tildeling av overskudd**
Hvorledes overskuddet tildeles hver enkelt kunde bestemmes ut fra hvilken produktgruppe kontrakten tilhører.

For individuelle kapitalforsikringer akkumuleres overskuddet på den enkeltes kontrakt og utbetales sammen med forsikringssummen. Innen individuelle rente- og pensjonsforsikringer oppskrives den sikrede ytelsen med overskuddet. Individuelle forsikringer utgått fra kollektive ordninger behandles på tilsvarende måte.

For kollektive pensjonsordninger tilføres overskuddet ordningens tilhørende premiefond og pensjonistenes overskuddsfond etter regelverket fastsatt i lov om foretakspensjon. For ordninger utenfor lov om foretakspensjon tilføres overskuddet premiefondet.

- I produkter uten rett til overskudd eksponeres selskapet for kostnads- og forsikringsrisiko.
- Flytteretten, hvor oppgjørsfristen kun er to måneder etter oppsigelsesfristens utløp for kontrakter hvor flytteverdien overstiger MNOK 300, kan utgjøre en likviditetsrisiko dersom en eller flere større kontrakter flyttes i løpet av kort tid. Flyttegebyret er maksimert til NOK 5 000. En større fraflytting enn tilflytting over tid vil ha effekt på fremtidig kontantstrøm.
- Generelt vil endringer i rammebetingelser for næringen kunne påvirke fremtidige kontantstrømmer. Eksempelvis gjør flere endringer i pensjonslovene at mange kunder sier opp ytelsesordningen eller går over til innskuddsbasert ordning.
- Forfallsanalyse
Beste estimat for når forpliktelsene for spareforsikringer forfaller til utbetaling. I estimatet er det hensyntatt avgang. For kollektiv ytelsespensjon er ikke ny opptjening hensyntatt.

2011

MNOK	Bokført					>20 år
	verdi	0-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år	
Utbetalinger (ikke diskontert)		4 894	2 979	2 185	1 652	3 144
Totale premiereserve, netto (diskontert)	12 392					

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

- Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

NOTE 46 – FORSIKRINGSRISIKO I SKADEFORSIKRING

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten i forhold til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko selskapet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Forsikringshendelser rammer tilfeldig, og de observerte antall hendelser og erstatningsbeløp vil som en naturlig følge av dette variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaringsmessig viser det seg at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil det forventede resultatet variere. En mer diversifisert portefølje vil ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Konsernets tegningsstrategi er utformet med sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko, samt for å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver bransje, slik at variabiliteten i det forventede resultatet reduseres. Basis for konsernets reassuransedeckning er beskyttelse for store skader/hendelser. I tillegg benyttes kvotereassurans for å stabilisere i produktdimensjonen.

Sensitivitet overfor forsikringsrisiko

I tabellen under vises påvirkningen på resultat og egenkapitalen (før skatt) av 1 % endring i brutto opptjent premie og 1 prosentpoeng endring i Combined Ratio for egen regning. Combined Ratio er det mest brukte kriteriet for å måle lønnsomhet innen skadeforsikring. En endring i Combined Ratio kan skyldes en endring i skadefrekvens, erstatningsnivå og/eller administrasjonskostnader.

Sensitivitetsanalyse – skadeforsikring

Resultateffekt før skatt (for egen regning)	Effekt i MNOK	
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Privat	+/- 39,6
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Bedrift	+/- 6,4
1% endring i premienivået		+/- 46,1

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Konsernet har utarbeidet tegningsregler som beskriver hvilke forsikringsobjekter selskapene aksepterer i sine porteføljer. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av tegningsreglene. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for kumulert ved inntegning av ny portefølje. Reassuransedeckningen tilpasses i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen.

Brutto forfalt premie per forsikringsprodukt

Tall i NOK 1 000

Kombinerte forsikringer					
brann	1 804 979	Industriforsikring, brann	10 410	Sjø	244
Motorvogn	1 790 602	Komb.fors.mell., brann	377 520	Energi/olje	0
Fritidsbåt	75 934	Motorvogn næring	280 564	Sum inng. reass.	59
Ulykkes forsikring	164 079	Ansvar	54 863	Sum sjø, energi, reass.	303
Reiseforsikring	336 029	Yrkesskade	167 342		
Øvrig forsikring privat	23 683	Trygghet	89 606	Natur/pooler	120 957
		Annet	61 306		
Sum privat	4 195 307	Sum næring	1 041 612	Total brutto forfalt premie	5 358 180

NOTE 47 – LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL ADMINISTRERENDE DIREKTØR OG LEDENDE ANSATTE

NOK 1 000	Lønn/ honorar	Bonus ¹⁾	Annen godt- gjørelse	Periodisert pensjons- kostnad
Konsernledelsen				
Kirsten Idebøen	3 147	650	460	785
Torbjørn Martinsen	2 656	507	392	542
Aud Lysenstøen	2 379	437	360	521
Tore Tenold	2 242	445	303	809
Leif Ola Rød	2 148	2 047	66	-
Thoralf Granerød	1 904	366	292	385
Jarle Haug	2 035	417	312	270
Øyvind Aass	2 071	353	279	461
Sigurd Aune	2 061	386	310	360
Sum 2011	20 643	5 608	2 774	4 133
Sum 2010	18 980	3 843	2 622	2 704
Styret				
Finn Haugan	176	-	-	-
Hans Olav Karde	181	-	-	-
Bjørn Engaas	190	-	-	-
Bente N. Halvorsen, styremedlem frem til 26.01.2011	70	-	-	-
Knut Bekkevold	844	48	144	-
Venche Johnsen	132	-	-	-
Tor-Arne Solbakken, styremedlem frem til 26.01.2011	38	-	-	-
Steinar Karlsen, møtende varamedlem	148	-	-	-
Sally Lund-Andersen	106	-	-	-
Richard Heiberg	174	-	4	-
Sum 2011	2 059	48	148	-
Sum 2010	1 615	-	82	-
Terje Varberg, styremedlem frem til 26.01.2011 og Arne Austreid, styremedlem fra 26.01.2011 mottar ikke styregodtgjørelse for 2011. Vivi Ann Pedersen, varamedlem har ikke fått utbetaling i 2011.				
Kontrollkomitéen				
Dag Nafstad	155	-	-	-
Knut Ro	115	-	-	-
Ivar Listerud	115	-	-	-
Odd Broshaug	115	-	-	-
Rolf Røkke	115	-	1	-
Sum 2011	615	-	1	-
Sum 2010	590	-	-	-
Representantskap				
Halvorsen Per	639	50	31	-
Petersen Kjell Olav	52	-	-	-
Hagerud Trond	7	-	-	-
Stenrud Ellen	7	-	-	-
Elvegård Kyrre	692	81	94	-
Martinsen Gunnar	14	-	-	-
Leite Helge	7	-	-	-
Eidesvik Kristian	7	-	-	-
Sundnes Trine Lise	7	-	-	-
Koch Per Axel	14	-	-	-
Sollie Bjørg Marit	14	-	-	-
Vyrmo Bjørn	385	27	57	-
Bourne Philip	773	50	-	-
Stubne Liv Berit	535	46	29	-
Nordstrøm Even	14	-	-	-
Aske Øyvind	21	-	-	-
Representantskap 2011	3 190	254	211	-
Representantskap 2010	113	-	-	-

¹⁾ Bonusbeløpet er utbetalt bonus i regnskapsåret 2011.

Maksimalt oppnåelig bonusbeløp for ledende ansatte, som defineres som konsernledelsen, med individuelle bonusavtaler er fra 1–3 månedslønner i SpareBank 1 Gruppen. Bonus for måloppfyllelse i 2011 vil bli utbetalt i henhold til Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelse i finansinstitusjoner der halvparten av oppnådd bonusbeløp utbetales i 2012, og den resterende halvpart etter pro rata prinsippet i 2013, 2014 og 2015. Den utsatte bonusutbetalingen vil være relatert til avkastning på utvalgte egenkapitalbevis i SpareBank 1 Gruppens eierbanker.

Ansattvalgte styremedlemmer i SpareBank 1 Gruppen er omfattet av den generelle bonusordningen for øvrige ansatte i selskapet. Styremedlemmer for øvrig har ikke noen form for variabel godtgjørelse.

Administrerende direktør har rett til pensjon tilsvarende 70 % av årslønn fra fylte 60 år. Rettigheten opptjenes forholdsmessig. Administrerende direktørs lønn og bonus fastsettes på bakgrunn av en helhetlig vurdering basert på: konsernets finansielle resultat, konsernets relative måloppnåelse i forhold til andre sammenlignbare finanskonsern, administrerende direktørs individuelle prestasjoner og markedslønn for lederstillinger på dette nivået. Eventuell bonus fastsettes av styret og vurdering av utbetaling for et regnskapsår skal gjøres innen utgangen av påfølgende år.

Det foreligger ingen forpliktelser overfor styrets leder til å gi særskilt vederlag ved opphør eller endring av vervet. Det foreligger heller ingen avtaler om bonus, overskuddsdeling, opsjoner og lignende til fordel for leder av styret.

Lån til ansatte ytes av Bank 1 Oslo Akershus AS, og sikkerheten tilfredsstiller de krav som stilles i Finansieringsvirksomhetsloven § 2–15. Utlån til ansatte gis til 20 prosent rabatt i forhold til ordinære kundeforhold. De ulike selskapene i konsernet belastes for sin andel av rabatten.

Det gis personalrabatter på lån og enkelte forsikringstjenester. Fordeler som ytes til ledende ansatte og styremedlemmer avviker ikke fra det som gis til øvrige ansatte. Alle utlån til ansatte og styret godkjennes av kontrollkomiteen. Rabattene som gis er ca. 25 prosent på ordinære kundevilkår. SpareBank 1 Livsforsikring AS har ingen rabatter på forsikringer til noen ansatte eller styremedlemmer. Alle forsikringsavtaler er gitt på ordinære kundevilkår.

SpareBank 1 Gruppen AS har ingen virksomhet utover å forvalte sine interesser i datterselskapene. Alle transaksjoner med nærstående parter er inngått på forretningsmessige vilkår. Alle konserninterne godtgjørelser som ikke er relatert til salg og porteføljerådgivning, er basert på selvkostprinsippet. Se note 52.

Forsikringspremie SpareBank 1 Skadeforsikring AS 2011

NOK 1 000	Konsern- ledelsen	Styret	Kontroll- komiteen	Tilknyttede selskap	Andre nærstående
Årlig premie	157 860	160 442	36 658	Se note 52	143 634
Erstatninger	61 444	60 285	-	Se note 52	46 109

Forsikringspremie SpareBank 1 Skadeforsikring AS 2010

NOK 1 000	Konsern- ledelsen	Styret	Kontroll- komiteen	Tilknyttede selskap	Andre nærstående
Årlig premie	151 773	146 163	26 775	Se note 52	116 139
Erstatninger	18 062	233 903	40 699	Se note 52	23 111

NOTE 48 – PENSJONER

Generell beskrivelse av selskapets pensjonsforpliktelser:

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Pensjonsordningen sikrer de fleste av de ansatte en pensjon på 70% av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. I tillegg er det etablert en ordning for kollektiv innskuddspensjon for nyansatte fra 01.01.2005. Fra samme tidspunkt ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket.

I morselskapet er det 97 yrkesaktive og 76 pensjonister som er omfattet av den sikrede ytelseordningen. I konsernet er det 482 yrkesaktive og 487 pensjonister omfattet av den sikrede ytelsepensjonsordningen. Det er 824 yrkesaktive omfattet av den innskuddsbaserte ordningen i konsernet.

Ved verdsettelse av pensjonsmidlene og ved måling av pålopte forpliktelser benyttes estimerte verdier. Disse verdiene korrigeres hvert år i samsvar med oppgaver over pensjonsmidlenes flytteverdi fra livselskapet og aktuarmessig beregning av forpliktelsen størrelse.

Kostnadene er beregnet på forutsetningene for inngående balanse. Per 31.12 er det beregnet en oppdatert netto pensjonsforpliktelse ut fra forutsetningene ved årsslutt. Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik) regnskapsføres i oppstillingen over utvidet resultat. Periodens pensjonskostnad består av periodens pensjonsopptjening og rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse fratrukket forventet avkastning samt periodisert arbeidsgiveravgift. Innbetalt innskuddspensjon kostnadsføres i betalingsåret.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314% av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgiverens premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad.

Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning.

Ved innføring av ny lov anses den tidligere AFP-ordningen i regnskapsmessig sammenheng som lukket og under avvikling og behandles i tråd med reglene om avkorting og oppgjør. For arbeidstakere som er født etter 31. desember 1948 ble effekten av overgangen til ny ordning innregnet i første halvår 2010. For arbeidstakere som har gått av med AFP på tidligere ordning er regnskapsføringen uendret.

Som følge av dette inntektsførte morselskapet 10 mill. kroner og konsernet 46 mill. kroner ved utgangen av første halvår 2010. I 2010 ble ektefelle- og barnepensjon avviklet. Dette har bidratt til en utviklingsgevinst på 13,3 og 45,7 mill. kroner i hhv morselskapet og konsernet.

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010*
Pensjonsforpliktelse i ytelsesbaserte pensjonsordninger				
213 972	238 365	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 01.01	974 623	1 003 252
-	-	Pensjonsforpliktelse tilgang	-	25 434
12 565	12 169	Pensjon opptjent i perioden	41 248	41 499
6 650	7 846	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	32 037	35 950
-	-	Utmelding medlemmer i pensjonsordning	-	-11
26 319	-32 382	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	128 266	-50 623
-10 413	-12 025	Utbetalte ytelser	-64 545	-79 661
-	-	Andre endringer	-	-1 217
249 090	213 972	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 31.12	1 111 629	974 623
217 217	186 546	herav fondsbaserte	991 182	870 551
31 876	27 426	herav ikke-fondsbaserte	120 447	104 072
Pensjonsmidler				
148 106	147 651	Pensjonsmidler per 01.01	692 924	689 043
-	-	Pensjonsmidler tilgang	-	9 272
6 974	8 067	Forventet avkastning i perioden	33 542	38 389
-	-	Utmelding medlemmer i pensjonsordning	-	-
221	-12 620	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	29 143	-33 409
10 972	10 097	Innbetaling fra arbeidsgiver	51 086	40 905
-4 478	-5 089	Utbetalte ytelser	-39 966	-50 059
-	-	Andre endringer	-	-1 217
161 795	148 106	Pensjonsmidler per 31.12	766 729	692 924
Finansiell status per 31.12				
249 090	213 972	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 31.12	1 111 629	974 623
161 795	148 106	Pensjonsmidler per 31.12	766 729	692 924
87 295	65 866	Netto pensjonsforpliktelse per 31.12	344 900	281 699
87 295	65 866	Netto pensjonsforpliktelse per 31.12 ekskl arbeidsgiveravgift	344 900	281 699
9 100	12 604	Arbeidsgiveravgift per 01.01	39 689	44 458
-	-	Arbeidsgiveravgift tilgang	-	2 059
1 726	1 685	Arbeidsgiveravgiftkostnad	5 451	5 508
-	-	Netto arbeidsgiveravgift utmelding av medlemmer	-	-
3 679	-2 786	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	13 976	-2 395
-2 384	-2 402	Utbetalt	-10 669	-9 941
-	-	Andre endringer	-	-
12 120	9 100	Arbeidsgiveravgift per 31.12	48 448	39 689
-	-	Andre endringer	-	3 967
99 419	74 966	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	393 347	325 355
Periodens pensjonskostnad				
12 565	12 169	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	41 248	44 843
6 650	7 846	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	32 037	36 401
-6 974	-8 067	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-33 542	-38 769
12 240	11 947	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravgift	39 743	42 475
1 726	1 685	Periodisert arbeidsgiveravgift	5 451	5 974
13 966	13 631	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	45 195	48 449
9 270	10 202	-herav sikret ytelespensjonskostnad inklusive arbeidsgiveravgift	36 453	33 017
8 631	8 499	Innskuddsbasert pensjonskostnad inkl arbeidsgiveravgift	37 106	31 365
22 598	22 131	Periodens pensjonskostnad innregnet i resultatregnskapet	82 301	79 814
-	-10 271	Avviklingsgevinst som følge av at lønnsveksten opphører inkl arbeidsgiveravgift	-	-44 988
-	-13 335	Avviklingsgevinst ved avslutning av pensjonsopptjening (utsedelse av fripoliser)	-	-43 985
22 598	-1 475	Sum pensjonskostnader innskudd og ytelse inklusive avviklingsgevinster	82 301	-9 159
19 679	19 424	Estimert pensjonskostnad ytelse og innskudd for 2011 inkl arbeidsgiveravgift	78 693	74 157
60 405	65 019	Pensjonsgrunnlag	273 494	298 805

2011	2010	NOK 1 000	2011	2010*
		Aktuarielle gevinster og tap (estimatendringer)		
-21 438	761	Periodens aktuarielle gevinster og (-tap) innregnet i egenkapital etter skatt	-81 432	-54 882
-90 206	-68 768	Kumulative aktuarielle gevinster og (-tap) innregnet i egenkapital etter skatt	-425 476	-344 044
		Sammensetning av pensjonsmidler		
21,90 %	20,40 %	Bygning og fast eiendom	21,90 %	20,40 %
22,20 %	18,40 %	Investeringer som holdes til forfall	22,20 %	18,40 %
10,60 %	15,70 %	Aksjer og andeler	10,60 %	15,70 %
48,80 %	43,20 %	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	48,80 %	43,20 %
-3,50 %	2,30 %	Andre eiendeler	-3,50 %	2,30 %
100,00 %	100,00 %	Sum pensjonsmidler	100,00 %	100,00 %
		* Inklusive sammenlignstall Unison Forsikring AS i 2010		
6 974	8 067	Faktisk avkastning på pensjonsmidlene	33 542	38 389
		Forutsetninger		
2,40 %	3,50 %	Diskonteringsrente	2,40 %	3,50 %
3,90 %	4,60 %	Forventet avkastning på midlene	3,90 %	4,60 %
4,00 %	4,00 %	Fremsidig lønnsutvikling	4,00 %	4,00 %
3,75 %	3,75 %	G-regulering	3,75 %	3,75 %
0,60 %	1,30 %	Pensjonsregulering	0,60 %	1,30 %
14,10 %	14,10 %	Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
4% og 2%	4% og 2%	Frivillig avgang	4% og 2%	4% og 2%
40,0 %	40,0 %	Forventet AFP-uttak fra 62 år	40,0 %	40,0 %
		Demografiske forutsetninger		
K2005	K2005	Dødelighet	K2005	K2005
IR2003	IR2003	Uførhet	IR2003	IR2003

Utviklingen de siste fem år i den ytelsesbaserte pensjonsordningen for konsernet

2011	2010	NOK 1 000	2011	2010	2009	2008	2007
		Nåverdi pensjonsforpliktelse					
249 090	213 972	per 31.12	1 111 629	974 623	1 272 038	1 265 003	1 105 713
161 795	148 106	Pensjonsmidler per 31.12	766 729	692 924	868 457	845 748	838 876
87 295	65 866	Underskudd	344 900	281 699	403 581	419 255	266 837
26 319	-32 382	Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	128 266	-50 623	-32 286	98 632	-5 277
221	-12 620	Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	29 143	-33 409	-40 416	-92 357	7 738

NOTE 49 – ANTALL ANSATTE OG ÅRSVERK

	Ansatte 31.12.2011	Årsverk 31.12.2011	Gjennomsn. ant. ansatte i 2011	Gjennomsn. ant. årsverk i 2011
SpareBank 1 Gruppen AS	234	229	227	221
SpareBank 1 Livsforsikring AS	249	241	248	239
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	394	382	379	367
Unison Forsikring AS	35	34	32	32
ODIN Forvaltning AS	60	60	59	58
SpareBank 1 Medlemskort AS	9	8	9	8
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	50	48	49	47
Conecto AS	144	138	147	141
SpareBank 1 Markets AS (tidligere Argo Securities AS)	92	92	84	84
SB Securities LLP ¹⁾	5	5	3	3
Sum	1 272	1 237	1 231	1 197

	Ansatte 31.12.2010	Årsverk 31.12.2010	Gjennomsn. ant. ansatte i 2010	Gjennomsn. ant. årsverk i 2010
SpareBank 1 Gruppen AS	220	213	219	213
SpareBank 1 Livsforsikring AS	246	238	249	242
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	363	353	375	366
Unison Forsikring AS ²⁾	29	30	14	14
ODIN Forvaltning AS	57	57	54	54
SpareBank 1 Medlemskort AS	9	8	9	9
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	47	45	45	42
Conecto AS	84	81	84	81
Actor Fordringsforvaltning AS	65	63	62	59
Argo Securities AS	75	75	71	71
Sum	1 195	1 162	1 181	1 150

¹⁾ SpareBank 1 Markets AS ervervet i 2. kvartal 2011 en 99,9 % eierandel i selskapet SB Securities LLP med kontor i London.

²⁾ SpareBank 1 Skadeforsikring AS kjøpte Unison Forsikring AS med virkning fra 1. juli 2010. Gjennomsnittlig antall ansatte og årsverk i Unison Forsikring AS for 2010 er dermed beregnet kun for den perioden SpareBank 1 Skadeforsikring AS eide Unison Forsikring AS.

NOTE 50 – SKATT

Sammenheng mellom resultat før skattekostnad og skattegrunnlag

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
478 425	555 463	Resultat før skattekostnad	387 289	985 133
24 030	-11 742	Endring i midlertidige forskjeller	254 945	-182 228
-657 958	-600 950	Permanente forskjeller	143 325	-647 805
304 741	433 743	Mottatt konsernbidrag med skattemessig virkning	-	-
74 760	-17 789	Avregnet fremførbart underskudd	-208 469	87 053
-941	-	Korreksjon tidligere år	-25 808	61 707
223 057	358 725	Grunnlag for betalbar skatt i resultat	551 282	303 860
-223 057	-358 725	Avgitt konsernbidrag med skattemessig virkning	-	-
-	-	Effekter av prinsippendringer	56 885	-
-	-	Øvrige forskjeller	-5 511	-
-	-	Grunnlag for betalbar skatt i balansen	602 656	303 860
-	-	Betalbar skatt per 31.12.10	-	85 081
-	-	Omarbeidet pga prinsippendringer	-	13 366
-	-	Betalbar skatt per 01.01.11	-	98 447
-	-	Betalbar skatt	168 744	85 081
-19 324	8 269	Endring i utsatt skattefordel/utsatt skatt	-266 088	58 826
62 456	100 443	Skatteandel avgitt konsernbidrag	-	-
-	-	Før lite/mye avsatt skatt tidligere år	-66 399	3 484
-	296	Øvrige skatteeffekter netto	25 237	6 195
43 132	109 008	Skattekostnad/skatteinntekt	-138 506	153 586
43 132	109 008	Skatt før andre resultatkomponenter	-138 506	153 586
-8 337	-296	Skatt på andre resultatkomponenter	-32 424	-23 980
-8 337	-296	<i>Herav skatt knyttet til:</i>	-	-
-	-	<i>Estimatavvik i pensjonsavtalen</i>	-31 668	-21 340
-	-	<i>Revaluering eiendom</i>	-756	-3 544
-	-	<i>Justering av forsikringsforpliktelser</i>	-	904
34 795	108 712	Skattekostnad/skatteinntekt inkludert andre resultatkomponenter	-170 930	129 606
-	-	Utsatt skatt/utsatt skattefordel per 31.12	-	-
-	-	Anleggsmidler	189	20 049
-	9	Verdipapirer	2 937	16 720
-	-	Andeler i deltagerlignende selskap	-	75 631
-	-	Forsikringsmessige avsetninger som er egenkapital	358 742	464 524
-	-	Øvrige endringer ¹⁾	29 470	197 383
-	9	Sum utsatt skatt	391 339	774 307
-56 283	-53 200	Anleggsmidler	-65 866	-56 397
-267	-	Verdipapirer	-64 560	-10 130
-	-	Andeler i deltagerlignende selskap	-267	-
-	-	Fordringer	-145	-17
-	-	Avsetninger	-16 206	-12 084
-27 837	-24 467	Pensjonsforpliktelser	-110 924	-95 306
-	-	Øvrige endringer	-	-
-84 387	-77 667	Sum utsatt skattefordel	-257 968	-173 935
-36 938	-16 006	Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig underskudd og ubenyttet godtgjørelse	-146 771	-351 911
-121 325	-93 664	Utsatt skatt/skattefordel	-13 400	248 461
-121 325	-93 664	Utsatt skattefordel	-13 400	-
-	-	Utsatt skatt	-	248 461
-	-	Ikke balanseført utsatt skattefordel	5 374	4 956
-121 325	-93 664	Netto utsatt skatt/utsatt skattefordel	-8 026	253 417
-	-93 664	Netto utsatt skatt/utsatt skattefordel per 31.12.10	-	253 417
-	-	Omarbeidet pga prinsippendringer	-	-80 902
-	-93 664	Netto utsatt skatt/utsatt skattefordel per 01.01.11	-	172 515
-	-	Avstemming av skattekostnad/skatteinntekt	-	-
133 959	155 530	28 % av resultat før skatt	107 335	276 884
-184 228	-168 266	Permanente forskjeller (28 %)	40 131	-181 653
85 328	121 448	Skatt av mottatt konsernbidrag	-	-
-264	-	Korreksjon tidligere år	-222 974	44 355
8 337	296	Føring direkte mot egenkapitalen	16 208	2 872
-	-	Øvrige forskjeller ²⁾	-79 207	2 708
-	-	Endring utnyttelse av fremførbart utbyttegodtgjørelse	-	8 420
43 132	109 008	Beregnet skattekostnad/skatteinntekt	-138 506	153 586

Utsatt skattefordel i morselskapet er ført opp i balansen da våre fremskrivninger av resultater fra våre datterselskaper tilsier at våre skatteposisjoner vil bli utnyttet i et 3-5 års perspektiv.

Konsernets betalbare skatt vil i størst mulig grad utliknes ved hjelp av konsernbidrag. Skatteeffekten av konsernbidragene blir imidlertid ikke regnskapsført før i vedtaksåret, da er usikkerhet rundt både vedtak og beløpsstørrelse. Konsernets betalbare skatt vil derfor, forutsatt at konsernbidragene blir vedtatt i 2012, bli redusert med skatteeffekten av konsernbidragene.

- ¹⁾ I 2010 ble det krevd skattemessig fradrag for avsetning til kursreguleringsfond med 289,7 mill. kroner i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Ved beregning av skattekostnaden ble det gjort en korreksjon for den usikkerheten som da forelå vedrørende om skattemyndighetene ville godkjenne fradraget på 634,6 mill. kroner.
- ²⁾ Øvrige forskjeller i 2011 knytter seg i hovedsak til skatteeffekter som følge bortfall av midlertidige forskjeller ved omdanning av datterselskaper fra deltagerlignende selskaper til aksjeselskaper, samt effekter knyttet til endring i skatteloven vedrørende 3 %-reglen i fritaksmetoden.

NOTE 51 – ANDRE FORPLIKTELSER

Morselskapet			Konsernet	
2011	2010	NOK 1 000	2011	2010
111 316	111 616	Leverandørgjeld	140 040	150 821
10 430	9 066	Forskuddstrekk	54 398	56 367
9 904	7 342	Offentlige avgifter	41 587	31 852
20 927	18 061	Skyldig lønn og feriepenger	146 660	113 492
27 860	25 177	Øvrige påløpte kostnader	145 006	204 541
-	-	Provisjonsgjeld	101 811	73 486
-	-	Margintrekk og annen mellomregning med kunder	50 195	70 273
223 057	358 725	Avsatt konsernbidrag	-	-
-	-	Yrkesskadeerstatning til RTV	36 038	56 796
-	-	Premiedepot	138 846	133 847
1 981	4 880	Annen gjeld	401 513	238 423
405 475	534 867	Sum andre forpliktelser	1 256 094	1 129 898

NOTE 52 – VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

EIERE AV SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER	Org. Nummer	Eierandel
SpareBank 1 SR-Bank	937 895 321	19,5 %
SpareBank 1 Nord-Norge	952 706 365	19,5 %
SpareBank 1 SMN	937 901 003	19,5 %
Sparebanken Hedmark	920 426 530	12,0 %
Samarbeidende SpareBanker AS	977 061 164	19,5 %

DATTERSELSKAPER, FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET & TILKNYTTETE SELSKAPER MV. AV EIERNE TIL SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER:

	Org. Nummer	Eierandel
SPAREBANK 1 SR-BANK:		
SpareBank 1 SR-Finans AS	925 102 512	100,0 %
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS	958 427 700	100,0 %
Westbroker Finans AS	950 475 978	100,0 %
SR-Forvaltning AS	983 054 560	100,0 %
SR-Investering AS	989 005 464	100,0 %
SpareBank 1 SR-Forretningsservice AS	990 945 748	100,0 %
Kvinnherad Sparebank Eigedom AS	977 242 304	100,0 %
SPAREBANK 1 NORD-NORGE:		
SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS	935 491 533	100,0 %
SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS	930 050 237	100,0 %
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	931 262 041	100,0 %
North-West 1 Alliance Bank (25 % eies av Saint-Petersburg Commercial Bank «Tavrichesky». Banken er registrert i Russland og regulert av russisk lovgivning)	-	75,0 %
SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA	982 699 355	100,0 %
SNN Økonomihus Holding AS	997 580 095	100,0 %
Consis Alta AS (eies av SNN Økonomihus Holding AS)	983 381 138	60,0 %

DATTERSELSKAPER, FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET & TILKNYTTETE SELSKAPER MV.
AV EIERNE TIL SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER:

	Org. Nummer	Eierandel
SPAREBANK 1 SMN:		
SpareBank 1 SMN Finans AS	938 521 549	100,0 %
SpareBank 1 Bilplan AS (eies av SpareBank 1 SMN Finans AS)	979 945 108	100,0 %
Berg Data AS (eies av SpareBank 1 Bilplan AS)	983 257 542	80,0 %
SpareBank 1 SMN Invest AS	990 961 867	100,0 %
GMA Invest AS (eid av SpareBank 1 SMN Invest AS)	994 469 096	100,0 %
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	936 159 419	87,0 %
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	990 283 443	100,0 %
SpareBank 1 SMN Regnskap AS	936 285 066	100,0 %
Allegro Finans ASA	980 300 609	90,1 %
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	934 352 718	100,0 %
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	993 471 232	100,0 %
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	990 222 991	100,0 %
SpareBank 1 SMN – Investeringer i tilknyttede selskaper:		
PAB Consulting AS	967 171 344	34,0 %
Molde Kunnskapspark AS	981 036 093	20,0 %
Sandvika Fjellstue AS	993 952 451	50,0 %
Grilstad Marina AS	991 340 475	35,0 %
GMN 1 AS	994 254 596	35,0 %
GMN 4 AS	994 254 626	35,0 %
GMN 51 AS	996 534 316	35,0 %
GMN 52 AS	996 534 413	35,0 %
GMN 53 AS	996 534 502	35,0 %
GMN 54 AS	996 534 588	35,0 %
GMN 6 AS	994 254 707	35,0 %
Hommelvik Sjøside AS	992 469 943	40,0 %
Polaris Media ASA	992 614 145	23,5 %
SPAREBANKEN HEDMARK:		
Hedmark Eiendom AS	945 727 306	100,0 %
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	975 963 748	100,0 %
Consis AS	967 661 643	100,0 %
Vato AS	932 378 094	100,0 %
Sparebanken Hedmark – Investeringer i tilknyttede selskaper:		
Fageråsen Invest AS	990 375 410	36,0 %
Engerdal Høvleribygge AS	954 333 582	20,0 %
Sparebanken Hedmark – Investeringer i felleskontrollert virksomhet:		
Torggt 22 AS	982 786 150	50,0 %
SAMARBEIDENDE SPAREBANKER AS:		
Samarbeidende SpareBanker Fellestjenester AS	992 258 381	100,0 %
ANDRE FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET & TILKNYTTETE SELSKAP EID AV SPAREBANK 1 GRUPPEN SINE EIERE (Som igjen behandler SpareBank 1 Gruppen AS som felleskontrollert virksomhet)		
	Org. Nummer	
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	986 401 598	
SpareBank 1 Boligkreditt AS	988 738 387	
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894 111 232	
Bank 1 Oslo Akershus AS	910 256 351	
BN Bank ASA	914 864 445	
DATTERSELSKAPER AV SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER		
	Org. Nummer	Eierandel
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	915 651 232	100,0 %
SpareBank 1 Livsforsikring AS	915 651 321	100,0 %
ODIN Forvaltning AS	957 486 657	100,0 %
SpareBank 1 Medlemskort AS	964 422 206	100,0 %
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	948 396 882	100,0 %
SpareBank 1 Markets AS	992 999 101	97,2 %
Sparebankutvikling AS	975 966 453	100,0 %

DATTERSELSKAPER AV DATTERSELSKAPENE TIL SPAREBANK 1 GRUPPEN AS

	Org. Nummer	Eierandel
SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS:		
Unison Forsikring AS	983 336 027	100,0 %
Falck Ytters Plass Eiendom AS	979 275 617	100,0 %
Herkules tomt AS	982 749 522	100,0 %
Teglverkstomta AS	982 749 549	100,0 %
Tårnhuset AS	987 004 339	100,0 %
Sjølyst Forretningsbygg Senterdrift AS	976 102 363	100,0 %
Bøler Senter Næring AS	988 329 932	100,0 %
Bøler Sentrum AS	934 007 069	100,0 %
Kongeveien 49 Kolbotn AS	988 330 116	100,0 %
Grev Wedelsgate 3 AS	996 963 772	100,0 %
Jernbanetorget 2 AS (1 % eies av SpareBank 1 Livsforsikring AS)	997 666 445	99,0 %
Hammersborggata 9 AS (50 % eies av SpareBank 1 Livsforsikring AS)	996 860 779	50,0 %
Storgaten 33 Oslo AS (89 % eies av SpareBank 1 Livsforsikring AS)	997 671 643	11,0 %
Drammensveien 130 Bygning 9 AS (99 % eies av SpareBank 1 Livsforsikring AS)	997 666 399	1,0 %
SPAREBANK 1 LIVSFORSIKRING AS:		
Calmeyersgate 1 AS	996 901 505	100,0 %
Hammersborggata 9 AS (50 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS)	996 860 779	50,0 %
Ørn Eiendom AS	980 390 764	100,0 %
Tordenskioldsgate 2 Oslo AS	888 455 442	100,0 %
Storgaten 1 AS	876 855 712	100,0 %
Storgaten 1 Eiendom AS (eies 100 % av Storgaten 1 AS)	889 496 932	100,0 %
Hammersborggata 2 AS (1 % eies av Ørn Eiendom AS)	997 666 267	99,0 %
Tukthuset DA (99 % eies av Hammersborggata 2 AS. Hjemmelsselskap for Hammersborggata 2 AS)	979 945 132	1,0 %
Tukthuset II DA (1 % eies av Ørn Eiendom AS. Selskapet under avvikling)	986 534 318	99,0 %
Storgaten 33 Oslo AS (11 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS)	997 666 267	89,0 %
Storgaten 33 Oslo DA (11 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Hjemmelsselskap for Storgaten 33 Oslo AS)	965 742 891	89,0 %
Drammensveien 130 Bygning 9 AS (1 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS)	997 666 399	99,0 %
Bygning 9 DA (1 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS.		
Hjemmelsselskap for Drammensveien 130 Bygning 9 AS)	960 200 497	99,0 %
Jernbanetorget 2 AS (99 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS)	997 666 445	1,0 %
Jernbanetorget 2 DA (99 % eies av SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Hjemmelsselskap for Jernbanetorget 2 AS)	963 431 902	1,0 %
Provita AS	975 918 173	100,0 %
Ostara AS	975 918 106	100,0 %
Saturna AS	975 918 254	100,0 %
Ramira AS	975 918 211	100,0 %
Benull AS	974 483 769	100,0 %
Norsk Moteforum AS (100 eies av Benull AS)	977 363 004	100,0 %
Moteuka DA (99 % eies av Norsk Moteforum AS og 1 % av Senterforeningen)	992 079 487	100,0 %
ODIN FORVALTNING AS:		
Fondex OY, Finland - Eget finsk selskap og kun skattepliktig til Finland	1628289-0	100,0 %
ODIN Fonder - Svensk filial av ODIN Forvaltning AS	-	100,0 %
SPAREBANK 1 GRUPPEN FINANS AS:		
Conecto AS	952 226 010	100,0 %
SPAREBANK 1 MARKETS AS:		
SB Securities LLP		99,9 %

Konsernets transaksjoner med nærstående parter:

Det overordnede prinsipp for transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og nærstående parter er at disse skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår.

For tjenester ytet direkte til konsernselskaper, samt for fellestjenester som SpareBank 1 Gruppen AS utfører for datterselskaper og Alliansen gjennom Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA benyttes kostnadsdelingsprinsippet uten fortjenestepåslag. For øvrige transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og konsernselskaper benyttes påslag og markedsmessige vurderinger for å fastsette prisen på transaksjoner.

NOK 1 000	Morselskapet		Konsernet	
	2011	2010	2011	2010
Salg av tjenester (inntekter)				
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-	-
Datterselskap	120 166	100 238	-	-
Tilknyttede selskaper	475 723	337 759	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	-	139	78 133	62 501

Kjøp av tjenester (kostnader)	2011	2010	2011	2010
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-481 908	-539 675
Datterselskap	-24 503	-22 330	-	-
Tilknyttede selskaper	-	-	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	-	-	-154 612	-23 807
Balanseposter som følge av kjøp og salg av tjenester	2011	2010	2011	2010
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-1 537	-
Datterselskap	-	-	-	-
Tilknyttede selskaper	-	-	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	-	-	-62 408	-29 105
Husleieinntekter	2011	2010	2011	2010
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-	-
Datterselskap	26 270	17 339	-	-
Tilknyttede selskaper	-	-	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	-	14 955	-	-
Avgang anleggsmidler	2011	2010	2011	2010
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-	-
Datterselskap	-	-	-	-
Tilknyttede selskaper	-	-	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	47 274	-	-	-
Utlån, fordringer og andre finansielle transaksjoner	2011	2010	2011	2010
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-	-
Datterselskap	180 930	161 868	-	-
Tilknyttede selskaper	-	-	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	125 484	18 120	183 540	279 071
Lån, gjeld og andre finansielle transaksjoner	2011	2010	2011	2010
Morselskapet	-	-	-	-
Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-	-	-
Datterselskap	-223 057	-358 725	-	-
Tilknyttede selskaper	-	-	-	-
Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-	-	-
Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-	-	-
Andre nærstående parter	-817	-	-1 322	-996

Godtgjørelse til ledende ansatte i konsernledelsen, styret, kontrollkomitéen og representantstyre er omhandlet i: Note 47 – Lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte.

NOTE 53 – HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN, TVISTESAKER

Hendelser etter balansedagen

Det er ikke registrert vesentlige hendelser etter balansedagen som påvirker SpareBank 1 Gruppen konsern sitt regnskap.

Tvistesaker

Per 31.12.11 var SpareBank 1 Gruppen konsern part i 18 tvistemål for domstolene. Samtlige av disse sakene gjelder tvister med forsikringstagere og andre forsikringselskaper knyttet til erstatningsoppgjør i forsikringsforhold. Disse sakene avsettes det løpende for i forsikringselskaperens regnskaper, og utfallet av disse sakene er av uvesentlig betydning for konsernet økonomiske stilling.

NOTE 54 – OMARBEIDET BALANSE FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN KONSERN PER 31. DESEMBER 2010

NOK 1 000	Konsernet		Omarbeidet balanse 31.12.2010
	Balanse 31.12.2010	Re- klassifisering	
EIENDELER			
Eiendel ved utsatt skatt	-	-	-
Goodwill	850 819	-	850 819
Andre immaterielle eiendeler ¹⁾	142 933	3 950	146 883
Investering i datterselskaper	-	-	-
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	9 010	-	9 010
Eiendom, anlegg og utstyr ^{1) 2) 3) 4)}	1 340 389	-181 772	1 158 617
Fordring på reassurandør	1 494 338	-	1 494 338
Andre eiendeler ⁴⁾	616 077	-6 200	609 877
Investeringseiendommer ²⁾	4 094 812	95 225	4 190 037
Obligasjoner holdt til forfall	4 679 131	-	4 679 131
Obligasjoner til amortisert kost	1 249 291	-	1 249 291
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	20 216	-	20 216
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner ⁵⁾	658 452	-73 886	584 566
Verdipapirer til virkelig verdi ^{3) 6)}	23 024 332	-32 778	22 991 554
Finansielle derivater	130 605	-	130 605
Fordring på forsikringstaker	1 394 441	-	1 394 441
Bankinnskudd og kontanter ^{5) 6)}	985 375	105 784	1 091 159
SUM EIENDELER	40 690 221	-89 676	40 600 545
EGENKAPITAL OG GJELD			
Innskutt egenkapital	2 030 277	-	2 030 277
Opptjent egenkapital ⁷⁾	2 691 636	-180 960	2 510 676
Annen egenkapital - ikke resultatført	71 454	-	71 454
Ikke-kontrollerende eierinteresser	15 446	-	15 446
Sum egenkapital	4 808 813	-180 960	4 627 853
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	848 846	-	848 846
Kursreguleringsfond	616 870	-	616 870
Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring ⁷⁾	22 315 681	10 305	22 325 986
Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring ⁷⁾	8 067 303	238 191	8 305 494
Netto pensjonsforpliktelser	325 355	-	325 355
Forpliktelse ved utsatt skatt ⁷⁾	253 417	-80 902	172 515
Betalbar skatt ⁷⁾	85 081	13 366	98 447
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 376 914	-	1 376 914
Gjeld vedrørende gjenforsikring	77 706	-	77 706
Finansielle derivater	160 265	-	160 265
Andre forpliktelser	1 129 898	-	1 129 898
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner ⁵⁾	624 072	-89 676	534 396
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	40 690 221	-89 676	40 600 545

¹⁾ Immaterielle eiendeler med bokført beløp TNOK 3 950 opprinnelig klassifisert som eiendom, anlegg og utstyr ble reklassifisert til andre immaterielle eiendeler.

²⁾ Bokført verdi på Hammersborggt 9 på TNOK 95 225 ble omklassifisert fra eiendom, anlegg og utstyr til investeringseiendom.

³⁾ Eiendomsfond med bokført verdi på TNOK 88 797 ble omklassifisert fra eiendom, anlegg og utstyr til verdipapirer til virkelig verdi.

⁴⁾ TNOK 6 200 ble omklassifisert fra andre eiendeler til eiendom, anlegg og utstyr.

⁵⁾ Reklassifisering i 2010 av utlåns og gjeldskonti på TNOK 89 676 ble omklassifisert til utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner TNOK 73 886 og bankinnskudd TNOK 15 790.

⁶⁾ Bankkonti knyttet til investeringsporteføljen i livselskapet med saldo TNOK 121 575 ble omklassifisert fra verdipapirer til virkelig verdi til bankinnskudd og kontanter.

⁷⁾ Endring i regelverk for forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring og livsforsikring medførte økte avsetninger. Endringene betraktes som prinsippendringer og effekten av prinsippendringen ble korrigert mot egenkapitalen per 31.12.2010. Hensyntatt skatteeffekter på endringene ble egenkapitalen redusert med TNOK 180 960.

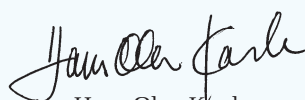
Erklæring fra styret og administrerende direktør i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Vi erklærer etter beste overbevisning til årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2011 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapstander, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet SpareBank 1 Gruppens eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet. Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, samt de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor.

Oslo, 16. mars 2012

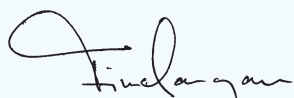
Arne Austereid
STYRETS LEDER

Hans Olav Kårde

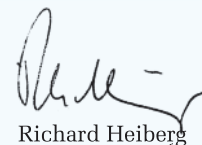
Bjørn Engaas

Finn Haugan

Knut Bekkevold

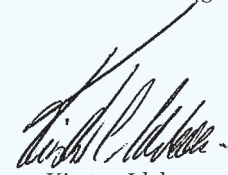
Richard Heiberg

Tor-Arne Solbakken

Sally Lund-Andersen

Kirsten Idebøen

ADM. DIREKTØR

Revisjonsberetning

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 Gruppen AS

Revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 Gruppen AS som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2011, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, endringer i egenkapital og kontantstrøm for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utføre revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 Gruppen AS' finansielle stilling per 31. desember 2011 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsen om foretaksstyring

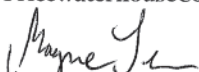
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og redegjørelsen om foretaksstyring om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon" mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 16. mars 2012

PricewaterhouseCoopers AS

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Kontrollkomitéens uttalelse til årsoppgjøret for 2011

Kontrollkomitéen har utført det verv som pålegges den etter lov, forskrift og instruks fastsatt av representantskapet.

Kontrollkomitéen har gjennomgått styrets forslag til årsregnskap for 2011 og revisors beretning.

Kontrollkomitéen har også gjennomgått forslag til konsernregnskap og datterselskapenes forslag til årsregnskaper for 2011.

Med henvisning til revisors beretning anbefaler kontrollkomitéen at det fremlagte årsregnskap for

SpareBank 1 Gruppen fastsettes som årsregnskap for 2011.

Oslo, 23. mars 2012

Dag Nafstad
LEDER

Knut Ro

Ivar Listerud

Rolf Røkke

Odd Broshaug

Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse – policy på området

SpareBank 1 Gruppen AS skal i henhold til regnskapsloven § 3-3b redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring. Redegjørelsen følger dels av styrets årsberetning og dels av det som sies nedenfor.

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt at selskapet skal følge Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 4. desember 2007, sist revidert 20. oktober 2011, med de forbehold og tilpasninger som følger av at SpareBank 1 Gruppen AS har få aksjonærer, og at aksjen ikke er børsnotert eller gjenstand for regelmessig omsetning. Anbefalingen er fastsatt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES), og anbefalingen er tilgjengelig på www.nues.no.

I henhold til anbefalingens pkt. 1 skal styret gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen. Nedenfor følger styrets redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse.

Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Med utgangspunkt i selskapets hovedstrategi er det utformet mål, strategier og verdier som skal legges til grunn ved styringen av selskapet. Virksomheten drives for øvrig i henhold til norsk lov, offentlige tillatelser og interne regler.

Styret har klargjort selskapets verdigrunnlag, og i samsvar med dette fastsatt etiske retningslinjer. Det er også fastsatt egne instruksjoner for styret og administrerende direktør. Enkelte overordnede styringsprinsipper, aksjonærrettigheter og -plikter fremgår også av aksjonæravtaler. Styret har utformet retningslinjer for samfunnsansvar.

Virksomhet

Selskapets formål er i vedtektene angitt på følgende måte: «Selskapets formål er å eie aksjer i foretak som etter sine vedtekter skal tilby særlige finansielle tjenester, herunder forsikrings- og verdipapirfondstjenester. Selskapet kan også eie aksjer i selskap som skal utvikle, eie og/eller distribuere programvare- og informasjonsteknologi,

markedsføringstjenester, produkter, lisenser, varemerke og andre immaterielle rettigheter, samt utøve virksomhet i tilknytning til dette.» Styret i selskapet har fastsatt klare mål og strategi for virksomheten. Vedtektenes formålsparagraf og selskapets mål og hovedstrategier fremgår av årsrapporten for 2011.

Selskapskapital og utbytte

Egenkapitalen i selskapet og konsernet tilfredsstiller de krav som følger av lov og forskrifter, og er tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil.

Styret har fastsatt en klar og forutsigbar utbyttepolitikk for selskapet. I henhold til selskapets utbyttepolitikk skal det i utgangspunktet utdeles maksimalt utbytte til selskapets aksjeeiere innenfor rammen av det som er tillatt utdelt som utbytte i henhold til lov og forskrift. Ved vurderingen av størrelsen på utbytte fra SpareBank 1 Gruppen AS skal det alltid legges vekt på at konsernet skal ha en tilfredsstillende kjernekapital- og kapitaldekning så vel som tilfredsstillende risikjustert kapital, sett i forhold til konsernets planlagte vekst og risikoen i virksomheten. Konsernets finansielle stilling for øvrig må også være tilfredsstillende. Det foreligger ikke styrefullmakter til kapitalforhøyelse eller kjøp av egne aksjer.

Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

Selskapet har kun én aksjeklasse. Likebehandling av aksjeeiere er sikret via vedtekter, styreinstruks, etiske retningslinjer og aksjonæravtaler. Transaksjoner med nærstående forutsettes å skje til markedsmessige vilkår. Selskapet har ikke etablert tilbakekjøpsprogram for egne aksjer.

Styret har ikke fastsatt retningslinjer i tillegg til styreinstruksens habilitetsregler og etiske retningslinjer som sikrer at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av selskapet.

Fri omsettelighet

I henhold til vedtektene til SpareBank 1 Gruppen AS er ikke selskapets aksjer fritt omsettelige. Ved enhver overdragelse av aksjer har de øvrige aksjonærer forkjøpsrett på ellers like vilkår.

Generalforsamling

SpareBank 1 Gruppen AS har en konsentrert aksjonærstruktur og erfaringsmessig er nærmere 100 % av aksjene representert på generalforsamlingene. Selskapet søker å tilrettelegge og avvikle generalforsamlingene i samsvar med Norsk anbefaling, men for et selskap med få aksjonærer, svært liten omsetning i aksjen og hvor samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret, er det hensiktsmessig å foreta visse tilpasninger i forhold til anbefalingen.

Valgkomité

Selskapet har valgkomité, og dette er vedtektsfestet. I henhold til vedtektene skal valgkomiteen bestå av representantskapets leder og nestleder samt styrets leder. Valgkomiteen begrunner ikke sine innstillinger, og mottar ikke særskilt godtgjørelse. Det er i aksjonæravtale og ved etablert praksis gitt føringer om valg av styremedlemmer og øvrige tillitsvalgte i selskapet. Det er derfor ikke behov for at generalforsamlingen fastsetter retningslinjer for valgkomiteen.

Representantskap og styre, sammensetning og uavhengighet

Finansinstitusjoner har som hovedregel ikke bedriftsforsamling, men i mange tilfeller skal de ha representantskap. Representantskapet har i hovedsak de samme oppgaver og funksjon som en bedriftsforsamling. SpareBank 1 Gruppen AS har representantskap. Representantskapet er sammensatt av representanter for kunder til selskaper i konsernet, samt representanter for aksjonærene og de ansatte. Styret er sammensatt av representanter fra aksjonærene og de ansatte. Samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret. Representantskapet velger styrets leder. Sammensetningen er nærmere omtalt i eget avsnitt i årsrapporten. Selskapet har ingen enkeltpersoner som aksjonærer, og følgelig heller ingen styremedlemmer som personlig eier aksjer i selskapet.

Styrets arbeid

Styret utøver sitt arbeid i henhold til lov, vedtekter samt fastsatte instruks og retningslinjer. Styret har også fastsatt instruks for administrerende direktør. Styret følger opp internkontrollen i samsvar med forskrift og instruks fastsatt av Finanstilsynet, og har også opprettet egen internrevisjon i konsernet.

Styret kan i henhold til styreinstruks opprette særskilte utvalg og komiteer, men kan normalt ikke

delegere beslutningskompetanse til slike utvalg eller komiteer. Styret besluttet i 2008 å opprette revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid og kompetanse.

Risikostyring og intern kontroll

SpareBank 1 Gruppen AS er som finansinstitusjon underlagt detaljerte regler for risikostyring og intern kontroll. Det gis en beskrivelse av selskapets risikostyring og interne kontroll i styrets årsberetning. Styret har utformet retningslinjer for samfunnsansvar.

Godtgjørelse til styret

Styrets godtgjørelse fremgår av notene til årsregnskapet. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig. Det er ikke utstedt opsjoner til styremedlemmer.

Godtgjørelse til ledende ansatte

Godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte fremgår av noter til årsregnskapet. Styret har fastsatt retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Opplysninger om bonusordninger for administrerende direktør og ledende ansatte er også gitt i note til regnskapet. Det er ikke etablert opsjonsordninger i selskapet.

Informasjon og kommunikasjon

Selskapet tilstreber en åpen informasjonspolitikk overfor markedet. Styret har for øvrig ikke fastsatt retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon til markedet. Selskapet publiserer finansiell kalender på selskapets Investorblogg. Pressemeldinger legges ut på selskapets Investorblogg. Regnskapsinformasjon herunder årsregnskap presenteres på Investorbloggen etter avholdt generalforsamling.

Styret har ikke fastsatt retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen. Samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i selskapets styre, og mottar således samme informasjon fra selskapet i egenskap av styremedlemmer.

Selskapsovertakelse

Norsk anbefalings regler på dette området er lite aktuelle for SpareBank 1 Gruppen AS.

Revisor

Revisor er omtalt i eget avsnitt. Styret har ikke fastsatt retningslinjer for ledelsens adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon. Revisors rådgivningsvirksomhet er imidlertid som det fremgår av notene til årsregnskapet på beskjedent nivå.

Styret har avholdt ett møte med revisor uten at administrerende direktør eller andre fra den daglige ledelse var til stede.

Styrets retningslinjer for samfunnsansvar

Innledning

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt at selskapet skal følge Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 4. desember 2007, sist revidert 20. oktober 2011, med de forbehold og tilpasninger som følger av at SpareBank 1 Gruppen AS har få aksjonærer, og at aksjen ikke er børsnotert eller gjenstand for regelmessig omsetning.

Anbefalingen inneholder rammer for virksomhetens ansvar for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten, med vekt på menneskerettigheter, anti-korrupsjon, arbeidstakerforhold, HMS, diskriminering, samt miljømessige forhold. Anbefalingen utgjør rammen for styrets retningslinjer for samfunnsansvar i SpareBank 1 Gruppen.

SpareBank 1 Gruppens virksomhet er basert på bred tillit og transparens i forholdet til viktige grupper og personer, som kunder, eiere/aksjonærer, nasjonale/internasjonale myndigheter og organer, samt fra samfunnet som helhet.

SpareBank 1 Gruppen arbeider med å utvikle et eget rammeverk for verdier og ledelse som skal sørge for at vi har nødvendig kvalitet, nærhet, dyktighet og etisk tilnærming til alle oppgaver og tjenester. Rammeverket skal gjelde for hver enkelt medarbeider, og dermed samlet for hele virksomheten. Rammeverket vil også gjelde for konsernets fulle virksomhet og alle heleide datterselskaper, samt alle som arbeider fullt ut på oppdrag av de samme.

Gjennom både en strategisk og en operasjonell inngang til samfunnsansvar har SpareBank 1 Gruppen et aktivt forhold til både et langsiktig rammeverk for området, og

hvordan dette knyttes til det daglige arbeidet. SpareBank 1 Gruppen er nært knyttet til SpareBank 1-bankene, og har dermed en strategisk tilnærming relatert til å skape forretningsmuligheter og å bidra positivt til en bærekraftig samfunnsutvikling, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette rammeverket gjenspeiles også i virksomhetens visjon og verdier, og i de rullerende og operative planene. SpareBank 1 er også, både gjennom omdømmeundersøkelser og tilbakemeldinger fra interessentene, anerkjent som en aktiv samfunnsaktør. Denne rollen er også et gjennomgangstema i SpareBank 1's markedskommunikasjon.

SpareBank 1 Gruppen har følgende definisjon på samfunnsansvar: «Vi forplikter oss til å bidra til en bærekraftig økonomisk utvikling sammen med våre ansatte, deres familier, lokalsamfunnet og samfunnet generelt for å øke livskvaliteten for folk flest». Dette arbeidet bygger på fire hovedprinsipper:

- økonomisk vekst,
- miljømessig balanse,
- sosial fremgang og
- positiv innflytelse i samfunnet

SpareBank 1 Gruppen skal skape finansielle verdier, men verdiskapingen skal være i tråd med en bærekraftig utvikling. Samfunnsansvar handler derfor om hvordan verdiene skapes.

SpareBank 1 Gruppen forplikter seg til å ta hensyn til hvordan konsernets atferd påvirker mennesker, miljø og samfunn. Dette ansvaret stiller krav utover lovgivningen som finansmarkedet er underlagt. Samfunnsansvar dekker alt fra kapitalforvaltning og investeringer til inkluderende arbeidsliv og arbeidstakerrettigheter.

Samfunnsansvar dreier seg også om svindel- og skadeforebyggende tiltak, sikring av liv, helse og verdier, gode produkter til kundene, forretningsetikk, miljømessig påvirkning, kredittpolitikk, holdningsskapende arbeid og lokalt engasjement.

Å ta et aktivt samfunnsansvar innebærer å ha et langsiktig perspektiv, samt å se konsekvenser av virksomheten i samfunnet.

SpareBank 1 Gruppen har en begrenset påvirkning på miljøet rundt seg, både direkte og indirekte. Dette gjelder blant annet gjennom avfall, energibruk, reisevirksomhet, transport, materialvalg, innkjøp og vannforbruk.

SpareBank 1 Gruppen utarbeider et klimaregnskap basert på det samlede energiforbruket knyttet til daglig drift av virksomheten. Klimaregnskapet blir publisert på: <http://investor.sparebank1.no>.

Styrets retningslinjer for samfunnsansvar

Retningslinjene er direkte knyttet til SpareBank 1 Gruppens strategiske rammeverk, visjon, verdier og prinsipper for ledelses- og medarbeideransvar.

Det strategiske rammeverket hensyntar konsekvensene av SpareBank 1 Gruppens virksomhet, og har samfunnsansvar som en bærebjelke, basert på en aktiv holdning til tradisjonelle sparebankverdier. Samfunnsansvar skal ligge som en ramme for SpareBank 1 Gruppens beslutninger og være med som refleksjonsgrunnlag i alle prosesser og prosjekter.

- SpareBank 1 Gruppens totale virksomhet skal preges og gjenkjennes gjennom høy etisk standard. SpareBank 1 Gruppens innretning er primært lokal/regional, men konsernet er også forpliktet til å se an konsekvenser og tiltak i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- Virksomhetens strategi og planer skal reflektere klare mål knyttet til etikk, sosiale effekter og miljømessige konsekvenser. Dette skal kombineres med en sunn, kommersiell holdning knyttet til lønnsomhet og vekst
- Virksomheten stiller klare krav til ledere, medarbeidere og samarbeidspartnere knyttet til

samfunnsansvar og etikk – reflektert gjennom avtaler og generelle retningslinjer

- Virksomheten skal ha en aktiv holdning til HMS og arbeidstakerforhold – utover de lovmessige rammene
- Virksomheten skal ha en aktiv holdning for å hindre diskriminering i alle dimensjoner.
- Virksomhetens innovasjon, vekst, endringer og utvikling skal preges av en aktiv holdning til samfunnsansvar og etikk
- Virksomhetens kapitalforvaltning skal ha egne rammer knyttet til samfunnsansvar og etikk
- Virksomhetens miljøregnskap skal være en aktiv bidragsyter for langsiktig å redusere miljøbelastningen fra virksomheten
- Virksomheten vil innta en klar og proaktiv rolle for å hindre at virksomheten blir misbrukt eller bidrar til kriminalitet eller andre samfunnsskadelige aktiviteter
- SpareBank 1 Gruppen vil, innenfor rammene av anerkjente standarder for eierstyring og virksomhetsledelse, bidra til en transparent og tilgjengelig struktur for styring og kundebehandling
- SpareBank 1 Gruppen skal omtale samfunnsansvar i styrets årsberetning

Vedtatte rammeverk som underbygger retningslinjene

- SpareBank 1 Gruppens rammeverk for eierstyring og selskapsledelse
- SpareBank 1 Gruppens strategiske og rullerende planer, inneholdende visjon, verdier og prinsipper for ledelses- og medarbeideransvar
- SpareBank 1 Gruppens etiske retningslinjer
- SpareBank 1 Gruppens årlige og rullerende miljøregnskap
- SpareBank 1 Gruppens regelverk for varsling
- SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy
- SpareBank 1 Gruppens datterselskapers investeringspolicy
- SpareBank 1 Gruppens styreberetning, som årlig oppdaterer status for konsernet knyttet til «Eierstyring og selskapsledelse»

Implementering og oppfølging av retningslinjene

SpareBank 1 Gruppens konsernledelse er ansvarlig for implementering og operativ oppfølging av retningslinjene.

Revisjonsutvalget

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har et revisjonsutvalg bestående av fire av styrets medlemmer. Utvalget består av leder Finn Haugan (administrerende direktør i SpareBank 1 SMN), Bjørn R. Engaas (administrerende banksjef i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg), Steinar S. Karlsen (Fellesforbundet) og Knut Bekkevold (hovedtillitsvalgt, SpareBank 1 Gruppen AS). Revisjonsutvalgets sekretær er Brigitte Ninauve (økonomidirektør i SpareBank 1 Gruppen AS)

Revisjonsutvalgets overordnede funksjon er å føre en uavhengig kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Minst ett av utvalgets medlemmer må ha relevant regnskaps- eller revisjonsmessig kompetanse. Revisjonsutvalgets formål, oppgaver og funksjoner er fastsatt i samsvar med internasjonale regler og standarder, og også i samsvar med lovendringene som følge av implementering av EUs revisjonsdirektiv.

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, og det har i utgangspunktet

ikke selvstendig beslutningskompetanse. Revisjonsutvalgets oppgave er blant annet å påse at konsernet har uavhengig og effektiv intern og ekstern revisjon, og at risikostyringssystemer fungerer effektivt i konsernet, samt føre tilsyn med regnskapsavleggelsen.

Revisjonsutvalget gjennomgår blant annet drifts-, kvartalsrapportering, årsregnskap og risikorapportering før behandling i styret. Utvalget vurderer særskilt spørsmål vedrørende tolkning og overholdelse av regnskapsprinsipper og -praksis, samt verdsettelse av oppkjøpte selskaper og presentasjon. I sin gjennomgang har utvalget diskusjoner med ledelsen og ekstern revisor. Minst en gang i året har utvalget møte med ekstern revisor uten tilstedeværelse av administrasjonen.

Revisjonsutvalget har holdt åtte møter i perioden april 2011 til og med mars 2012.

Vedlagt følger en tabell over revisjonsutvalget sine fokusområder:

REVISJONSUTVALGET SINE FOKUSOMRÅDER:

Finansiell rapportering:

- Vurdere egnetheten av regnskapsprinsippene
- Etablere regler for informasjonsplikt
- Kvalitetssikre overgang til nye regnskapsprinsipper
- Følge opp nyetablerte selskap
- Gjennomgang av store vurderingsposter i regnskapet som goodwill, utsatt skattefordel og annet

Risk management og internkontroll:

- Gjennomgå risikostyring og compliance i konsernet
- Forstå områder identifisert som nøkkelerisiko (key risk)
- Vurdere effektiviteten av etablerte kontroller
- Mislighetsrisiko
- Omorganisering i konsernet

Ekstern revisjon:

- Utnevne og gjenvelge revisor
- Diskutere omfanget av revisjon
- Vurdere revisors uavhengighet
- Gjennomgå vesentlige revisjonsfunn
- Kvalitetssikre revisors arbeid

Intern revisjon:

- Fastsette arbeidsoppgaver, rapporteringslinje og angi ressurser
- Diskutere omfanget av intern revisjonen
- Komme med innspill på fokusområder
- Vurdere effektiviteten
- Følge opp anbefalinger fra intern revisjon

Kompensasjonsutvalget

Kompensasjonsutvalget i SpareBank 1 Gruppen har i mandat å:

- Innstille til styret i saker som gjelder lønn og øvrige ansettelsesbetingelser for administrerende direktør
- Gi råd til administrerende direktør i saken som gjelder lønn og øvrige ansettelsesbetingelser til de som rapporterer til administrerende direktør

Kompensasjonsutvalget består av tre styremedlemmer og ledes av styrets leder. I 2011 har kompensasjonsutvalget bestått av: Hans Olav Karde (leder av utvalget 1. kvartal 2011), Arne Austreid (leder av utvalget fra og med 2. kvartal 2011), Richard Heiberg og Tor-Arne Solbakken. Administrasjonen har ivaretatt sekretærfunksjonen ved Lars Kåre Smith.

Det er i 2011 avholdt fire møter i kompensasjonsutvalget. I møtene ble følgende saker behandlet:

- Bonusutbetaling for 2010 til Kirsten Idebøen
- Regulering av lønn per 1. januar 2011 for Kirsten Idebøen og kriterier for bonus for 2011
- Lønnsnivå for ledere som rapporterer til Kirsten Idebøen – orientering
- Ny forskrift om godtgjørelse i finansbransjen
- Eierandelsprogram i SpareBank 1 Markets
- Godtgjørelsesordning i SpareBank 1 Markets
- Endring i personalforsikringene i SpareBank 1 Gruppen
- Incentivordning i SpareBank 1 Gruppen for 2012

Det er utover dette ikke lagt fram saker til behandling i kompensasjonsutvalget.

Proforma regnskap for SpareBank 1-alliansen

Nedenstående regnskap er en sammenslåing av regnskapene til eierbankene, BN Bank ASA, SpareBank 1 Gruppen AS, Bank 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Konsernregnskapene er lagt til grunn hvor dette er aktuelt. Det er ikke foretatt eliminering for krysseie mv. utover eliminering av bokført verdi av bankenes eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS, Bank 1 Oslo Akershus AS, BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Inntekter fra eierinteresser i nevnte selskaper er eliminert sammen med de viktigste konserninterne transaksjoner. Regnskapet er således ikke et fullverdig konsernregnskap satt opp etter god regnskapsskikk.

RESULTATREGNSKAP

MNOK	2011	2010
Renteinntekter og lignende inntekter	25 768	21 809
Rentekostnader og lignende kostnader	-17 794	-13 962
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	7 974	7 847
Utbytte og andre inntekter fra verdipapirer med variabel avkastning	1 365	1 787
Inntekter fra banktjenester	3 775	3 593
Kostnader ved banktjenester	-780	-626
Netto gevinster/tap på verdipapir og valuta	167	2 925
Andre driftsinntekter	9 333	7 849
Resultat før driftskostnader	21 834	23 376
Lønn og generelle administrasjonskostnader	-7 275	-6 455
Avskrivninger	-460	-459
Andre driftskostnader	-1 904	-1 635
Andre kostnader	-6 528	-7 526
Resultat før tap	5 667	7 301
Tap på utlån, garantier mv	-632	-818
Gevinst/tap på eiendeler som holdes på lang sikt	-3	12
Resultat før ekstraordinære poster og skatt	5 032	6 495
Skatt, ekstraordinære poster og minoritetsinteresser	-1 173	-1 482
Resultat etter skatt	3 859	5 013

BALANSE

MNOK	2011	2010
Kontanter og fordringer på sentralbanker	7 795	10 114
Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner	12 549	11 988
Utlån til kunder	541 250	503 614
Verdipapirer	126 029	115 902
Varige driftsmidler	3 165	2 243
Andre eiendeler, inkl. overtatte eiendeler og eierinteresser i tilknyttede selskap	19 414	20 925
Forskuddsbetalinger og opptjente ikke forfalte inntekter	227	315
Sum eiendeler	710 429	665 101
Gjeld til kredittinstitusjoner	40 538	48 471
Innskudd fra og gjeld til kunder	278 677	264 178
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	292 322	255 443
Annen gjeld	10 976	12 099
Påløpne kostnader og forskuddsbetalte inntekter	918	223
Avsetninger til forpliktelser og kostnader	32 693	31 630
Ansvarlig lånekapital	13 014	13 045
Sum gjeld	669 138	625 088
Minoritetsinteresser	146	116
Egenkapital, inkl. periodens resultat	41 145	39 897
Sum gjeld og egenkapital	710 429	665 101

Telenor 3G

13:12

31%

Velkommen

SpareBank 1

Saldo

Mobilbank

Kontakt oss

Sperre kort

Melde skade

Kalkulatorer

Venneregnskap

Rådgiving

Bli kunde

YouTube

Kundepanel

Forsikret
og fornøyd
» Sjekk fordelene

Ny mobil-
applikasjon
» Slik virker den

